

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Матеріали наукового форуму

**ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ – СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Мелітополь - 2015

За редакцією:
к.е.н., доц. Петренко В.А.

Економіка України – сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали наукового форуму/ за ред. В.А. Петренко. – Мелітополь: Вид-во "МДПУ", 2015. – 142 с.

У збірнику представлено матеріали наукового форуму " Економіка України – сучасний стан та перспективи розвитку", який був проведений в рамках розробки наукової теми кафедри економіки Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького "Соціалізація економічного розвитку".

Збірник буде корисний всім, хто цікавиться питаннями розвитку галузей економіки, менеджментом, соціальною політикою держави, роллю освіти в трансформаційному суспільстві.

Науковий форум: " ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ – СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ" 21 січня 2015 р.

Організаційний комітет:

Молодиченко В.В. – голова форуму, доктор філософських наук, професор, ректор університету

Прийма С.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з наукової роботи

Бельчев П.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету інформатики, математики та економіки

Глебова Н.І. – кандидат соціологічних наук, доцент, заступник декану факультету інформатики, математики та економіки з наукової роботи

Петренко В.А. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедрою економіки

Координатор форуму:

Данилова О. А. – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки

Відповідальний секретар:

Прокоф'єва Н.О. – старший лаборант кафедри економіки

УДК 334.012.64(477)

Авакян Г. Ю., 21 гр. ЕП
Завадських Г. М., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. В останні роки в Україні посилюється інтерес до вивчення проблем і перспектив розвитку малих підприємств і до аналізу тенденцій змін у даному секторі економіки у зв'язку з внесенням змін до законодавства (особливо податкового), що регулює дану галузь. Ці зміни знаменують собою початок нового етапу розвитку сектору малого бізнесу. Малий бізнес, що постійно змінюється, є найбільш динамічним елементом структури народного господарства. Тому особливої актуальності набуває аналіз даної проблеми, що стосується проблем і перспектив малих підприємств в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемні питання малого бізнесу висвітлено в працях таких провідних науковців, як: З.С. Варналій, Л.І. Воротіна, Л.А. Колеснікова, які акцентують свою увагу на різних підходах до вирішення проблем розвитку малих підприємств. Дослідження природи малого бізнесу, його місця та ролі у розвинутих ринкових економіках є об'єктом уваги таких науковців, як: Т. Кондратюк, О. Кужель, В. Ляшенко, О. Мазур, І. Михасюк, В. Сизоненко, С. Соболев, В. Ткаченко та ін.

Обґрунтування мети статті. Метою даної роботи є дослідження та виокремлення основних факторів, що негативно впливають на темпи росту малого підприємництва, а також гальмують його подальший розвиток в Україні та визначення і обґрунтування шляхів подолання негативних факторів малого бізнесу в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Формування ринкової системи господарювання в Україні пов'язане із зростанням підприємницької активності в усіх сферах економіки. Підприємництво, без сумніву, відіграє визначальну роль у реалізації завдань перехідного періоду. При цьому успішна трансформація адміністративно-командної економіки у соціально спрямовану ринкову неможлива без діяльності підприємців, які обумовлюють відповідні зміни як на мікро-, так і на макроекономічному рівні. Одним з перспективних напрямів створення конкурентного ринкового середовища є розвиток малого бізнесу.

Економічна система України, яка знаходиться у стані трансформування від командно-адміністративних до ринкових відносин, характеризується значними специфічними рисами. Вони обумовлені тимчасовим вакуумом економічної координації, який виникає після руйнування командних важелів впливу на економіку та до утворення дієвих механізмів ринкового саморегулювання та відповідних їм технологій нової державної економічної політики.

Метою економічної стратегії держави в перехідній економіці на першому етапі має бути побудова розвинутої стійкої ринкової економіки-механізму, котрий здатен замінити державне адміністрування в економіці. Вбудовані регулятори економічної системи за своєю формою є діями економічних суб'єктів із переслідування власних економічних інтересів. Тільки із становленням у країні

відносно розвиненої ринкової системи, господарські суб'єкти починають адекватно реагувати на сигнали ринку, формувати ефективні приватні економічні стратегії, і з'являється можливість застосовувати традиційні регулятори економічної стабілізації.

До основних причин гальмування розвитку малого підприємництва в Україні відносять:

- 1) неопрацьованість законодавства як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому;
- 2) високі податки, що змушує деяких суб'єктів малого та середнього підприємництва йти в тіньову економіку;
- 3) недостатня державна фінансова-кредитна і майнова підтримка малих підприємств;
- 4) відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу;
- 5) недосконалість системи обліку та статистичної звітності малих підприємств;
- 6) обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення;
- 7) недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності.

Формування ринкової економіки в Україні пов'язане із зростанням підприємницької активності в усіх галузях. Розвиток саме малого бізнесу є одним із найперспективніших засобів створення конкурентної ринкової системи. Малий і середній бізнес вважається найбільш динамічним елементом у структурі господарської діяльності.

Висновки. Малий та середній бізнес відіграє в економіці досить вирішальну роль та є фундаментом для ринкової економіки. Дані сектори створюють необхідну атмосферу конкуренції, здатні швидко реагувати на будь-які зміни ринкової кон'юнктури, створювати додаткові робочі місця, здатні порівняно швидко окупатися, є основним джерелом формування середнього класу, так як середній клас – запорука стабільності суспільства і його успішного розвитку. Розвиток малого бізнесу сприяє вирішенню низки соціальних проблем, а саме: формуванню середнього класу, який є основою соціально-економічних реформ, гарантом політичної стабільності та демократичного розвитку суспільства; створенню нових додаткових робочих місць та зниженню рівня безробіття тощо. Отже, важливе значення у забезпеченні успішного розвитку малих підприємств відіграє ефективність стратегічного управління ними, що є підставою для подальшого розгляду даної проблеми.

Авакян Г.Ю.
Лисак О.І., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

ДЖЕРЕЛА ТА ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРИ

Постановка проблеми. Атмосферне повітря є найголовнішим життєзабезпечуючим природним середовищем і являє собою суміш газів і аерозолів приземного шару атмосфери, що склалася в ході еволюції Землі, діяльності і що знаходиться за межами житлових, виробничих та інших приміщень. В даний час з усіх форм деградації природного середовища України саме забрудненість атмосфери шкідливими речовинами є найбільш небезпечною. Особливості екологічної обстановки в окремих регіонах України та виникаючі екологічні проблеми обумовлені місцевими природними умовами та характером впливу на них промисловості, транспорту, комунального та сільського господарства. Ступінь забруднення повітря залежить, як правило, від ступеня урбанізованості і промислового розвитку території, а також від кліматичних умов, які визначають потенціал забруднення атмосфери. Атмосфера надає інтенсивний вплив не тільки на людину і біосферу, але й на гідросферу, ґрунтово-рослинний покрив, геологічне середовище, будівлі, споруди та інші техногенні об'єкти. Тому охорона атмосферного повітря та озонового шару є найбільш пріоритетною проблемою екології і їй приділяється пильна увага у всіх розвинених країнах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Критичний аналіз літературних джерел, щодо вивчення стану атмосфери та впливу на неї різних факторів, свідчить про те, що цю проблему досліджувало багато науковців, зокрема: Берлянд М.Е., Тищенко Н.Ф., Стольберг Ф.В., Кондратюк С.Я., Гриценко А.В. та інші. Попри велику кількість наукових праць, присвячених розв'язанню цієї проблеми є низка питань, які досі залишаються не дослідженими. Детального аналізу вимагають фактори, які призводять до забруднення атмосферного середовища.

Обґрунтування мети статті. Людина завжди використовувала навколишнє середовище в основному як джерело ресурсів, однак протягом дуже тривалого часу його діяльність не робила помітного впливу на біосферу. Лише в кінці дійшло сторіччя зміни біосфери під впливом господарської діяльності звернули на себе увагу вчених. У першій половині нинішнього століття ці зміни наростали і у даний час лавиною обрушилися на людську цивілізацію.

Особливо різко зросло навантаження на навколишнє середовище в другій половині 20 століття. У взаєминах між суспільством і природою відбувся якісний стрибок, коли в результаті різкого збільшення чисельності населення, інтенсивної індустріалізації і урбанізації нашої планети господарські навантаження почали повсюдно перевищувати здатність екологічних систем до самоочищення і регенерації. Внаслідок цього порушився природний круговорот речовин в біосфері, під загрозою опинилося здоров'я нинішнього і майбутнього поколінь людей.

Виклад основного матеріалу. Маса атмосфери нашої планети незначна - всього лише одна мільйонна маси Землі. Однак її роль у природних процесах біосфери величезна. Наявність навколо земної кулі то атмосфери визначає загальний тепловий режим поверхні нашої планети, захищає її від шкідливих космічного та ультрафіолетового випромінювань. Найбільше значення для різних екосистем мають три газу, що входять до складу атмосфери: кисень, вуглекислий газ і азот.

Кисень відіграє найважливішу роль в житті більшості живих організмів нашої планети. Він необхідний всім для дихання. Кисень не завжди входив до складу земної атмосфери. Він з'явився в результаті життєдіяльності фотосинтезуючих організмів. Під дією ультрафіолетових променів він перетворювався на озон. У міру накопичення озону відбулося утворення озонового шару у верхніх шарах атмосфери. Озоновий шар, як екран, надійно захищає поверхню Землі від ультрафіолетової радіації, згубної для живих організмів.

Вуглекислий газ використовується в процесі фотосинтезу для утворення органічних речовин. Саме завдяки цьому процесу замикається круговорот вуглецю в біосфері. Як і кисень, вуглець входить до складу ґрунтів, рослин, тварин, бере участь в різноманітних механізмах кругообігу речовин у природі. Вміст вуглекислого газу в повітрі, яке ми вдихаємо, приблизно однаково в різних районах планети. Виняток становлять великі міста, в яких вміст цього газу в повітрі бувають вище норми.

Азот - незамінний біогенний елемент, оскільки він входить до складу білків і нуклеїнових кислот. Атмосфера - невичерпний резервуар азоту, однак основна частина живих організмів не може безпосередньо використовувати цей азот: він повинен бути попередньо пов'язаний у вигляді хімічних сполук.

Частково азот надходить з атмосфери в екосистеми у вигляді оксиду азоту, що утворюється під дією електричних розрядів під час гроз. Проте основна частина азоту вступає у воду і ґрунт у результаті його біологічної фіксації.

Існує два головних джерела забруднення атмосфери: природний і антропогенний. Природне джерело - це вулкани, пилові бурі, вивітрювання, лісові пожежі, процеси розкладання рослин і тварин.

До основних антропогенних джерел забруднення атмосфери належать підприємства паливно-енергетичного комплексу, транспорт, різні машинобудівні підприємства.

До найважливіших екологічних наслідків глобального забруднення атмосфери відносяться:

- 1) можливе потепління клімату («парниковий ефект»);
- 2) порушення озонового шару;
- 3) випадання кислотних дощів.

Більшість вчених в світі розглядає їх як найбільші екологічні проблеми сучасності.

Висновки. Охорона природи - завдання нашого століття, проблема, що стала соціальною. Знову і знову ми чуємо про небезпеку, що загрожує навколишньому середовищі, але до цих пір багато хто з нас вважають їх неприємним, але

неминучим породженням цивілізації й думають, що ми ще встигнемо впоратися з усіма утрудненнями.

Однак вплив людини на навколишнє середовище прийняло загрозливі масштаби. Тільки у другій половині ХХ століття завдяки розвитку екології та поширенню екологічних знань серед населення стало очевидним, що людство є неодмінною частиною біосфери, що підкорення природи, безконтрольне використання її ресурсів і забруднення навколишнього середовища - глухий кут у розвитку цивілізації і в еволюції самої людини. Тому найважливіша умова розвитку людства - дбайливе ставлення до природи, всебічна турбота про раціональне використання та відновлення її ресурсів, збереження сприятливого навколишнього середовища.

Проте багато хто не розуміють тісного взаємозв'язку між господарською діяльністю людей та станом навколишнього природного середовища.

Широке еколого-природоохоронне просвітництво має допомогти людям у засвоєнні таких екологічних знань та етичних норм і цінностей, відносин і способу життя, які необхідні для сталого розвитку природи і суспільства. Щоб у корені поліпшити положення, знадобляться цілеспрямовані і продумані дії. Відповідальна і діюча політика стосовно навколишнього середовища буде можлива лише в тому випадку, якщо ми назбираємо надійні дані про сучасний стан середовища, обґрунтовані знання про взаємодію важливих екологічних факторів, якщо розробити нові методи зменшення і запобігання шкоди, що завдається Природі Людиною.

Список використаної літератури

1. Акімова Т. А. Екологія./ Т. А.Акімова, В. В. Хаскин. – М.: Юніті, 2000.
2. Безугла Е.Ю. Вплив забруднення атмосфери на здоров'я населення./ Е.Ю. Безугла, Є.К. Завадська. – СПб.: Гидрометеоиздат, 1998. С. 171-199.
3. Гальперін М. В. Екологія і основи природокористування. / М. В. Гальперін. – М.: Форум-Инфра-му, 2003.
4. Уорк К. Забруднення повітря. Джерела і контроль/ К. Уорк, С.Уорнер пров. з англ. – М. 1980.
5. Перелік та коди речовин, що забруднюють атмосферне повітря. Вид. 6-е. СПб., 2005, 290 с.

УДК.657.474:336.148

**В.В. Адаменко, студентка групи 11 МБЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет**

БЮДЖЕТУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. В умовах нестабільності як зовнішнього середовища, так і невизначеності внутрішніх умов господарювання підприємств, ефективність їх роботи, в більшості випадків, залежить від процесу

бюджетування. Тому, на сьогоднішній день, основним завданням підприємств є здійснення бюджетування, що більш ефективно впливає на використання ресурсів, рух коштів та результати фінансово-господарської діяльності. Ефективне ведення бізнесу в сучасних умовах неможливе без оптимально побудованої системи фінансово-економічного управління, яким є бюджетування.

Виявлення переваг та недоліків запровадження нової системи бюджетування в підприємствах та об'єднаннях, їхня оцінка, покликані допомогти керівництву вищого рангу у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень щодо доцільності запровадження цієї системи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та методологічні аспекти бюджетування розглядаються у працях провідних зарубіжних науковців: Р. Брейдлі, С. Гошала, Дж. Б. Куїна, С. Майерса, Г. Мінцберга, Станса Моріса, Діккі Террі; та вітчизняних науковців: І. О. Бланка, В. Власюка, І. В. Зятковського, М. Колісника, О. П. Крайника, С. М. Лаптева, О. С. Любуна, Д. Г. Новикова, В. П. Савчука, С. П. Самофалова, В. Н. Дунаєва, В. Яцури та інших.

Метою статі є узагальнення теоретичних положень щодо формування принципів бюджетування, а також проведення аналізу методів формування бюджетів підприємства.

Виклад основного матеріалу. Як переконує світовий досвід, одним із найдієвіших методів успішного розвитку підприємницьких структур є використання системи бюджетування.

Під бюджетуванням у сучасних умовах господарювання слід розуміти планування діяльності підприємства шляхом розробки системи взаємопов'язаних бюджетів, комплексно орієнтованих на ринкові потреби і покликаних забезпечити стійкий фінансовий стан і поступальний розвиток підприємства відповідно до його головної місії та статутних завдань. Сам бюджет являє собою плановий документ, що відображає у вартісних показниках майбутні господарські операції підприємства та фінансові результати, пов'язані з їх реалізацією.

Для державних підприємств складання фінансових планів є обов'язковим. Недержавні підприємства в галузі фінансового планування самостійні і складають свої фінансові плани відповідно до своїх потреб.

Бюджетування, як і будь-яке явище має позитивні та негативні моменти. До позитивних моментів бюджетування відносяться наступні:

- системність, комплексність;
- підвищення оперативності, забезпечення прозорості та достовірності інформації про діяльність торговельного підприємства та його підрозділів;
- можливість оперативного реагування й управління торговельним підприємством або об'єднанням майже в реальному режимі часу;
- можливість перспективного планування;
- моделювання ситуацій на торговельному підприємстві або об'єднанні;
- складання та виконання кількох варіантів бюджетів від негативного до оптимістичного;
- підвищення рівня керованості торговельного підприємства або об'єднання;
- підвищення фінансової дисципліни;
- підпорядкування інтересів окремих структурних підрозділів та бізнес-

центрів інтересам торговельного підприємства в цілому та власникам його капіталу;

- забезпечення позитивної мотивації у колективі;
- реалізує функцію аналізу бюджетів, завдяки чому своєчасно коригується система бюджетів;
- формує навички складання та виконання бюджетів;
- удосконалює процес розподілу ресурсів;
- інструментом порівняння досягнутих та бажаних результатів діяльності торговельного підприємства або об'єднання.

Бюджетування одночасно являється інструментом антикризового управління підприємством, оскільки за його допомогою мобілізується весь потенціал підприємства на подолання кризових явищ заради підвищення його конкурентних позицій. До негативних моментів бюджетування відносяться:

- трудомісткість процесу;
- системні проблеми, що виникають при взаємодії з іншими функціональними підрозділами торговельного підприємства або об'єднання;
- введення помилкових даних у комп'ютерну управлінську мережу незмінно призводить до викривлення інформації за результатами бюджетування;
- бюджетування підвищує ризик несанкціонованого доступу до комп'ютерної мережі, відтак можливе порушення комерційної таємниці підприємства;
- в умовах України бюджети доводиться багаторазово змінювати та коригувати;
- наявність системи бюджетів не позбавляє при необхідності прийняття незапланованих управлінських рішень, які в бюджетуванні враховуються вже за результатами їхньої реалізації;
- тривалість введення у дію;
- вичерпність інформації, використаної у процесі бюджетування.

Бюджетування особливо цікаве для новостворених підприємств чи їхніх об'єднань. Адже із самого початку діяльності підприємства за допомогою бюджетування можна уявляти перспективи розвитку підприємства, необхідні обсяги фінансових інвестицій та передбачити прогнозовані фінансові показники.

Бюджетування — це адаптований до нових умов господарювання процес планування діяльності підприємства шляхом розробки системи взаємопов'язаних бюджетів, відмітною особливістю яких є їхня орієнтація на ринкові потреби, а також чітке встановлення та постійне порівняння усіх видів фінансових витрат, джерел їх покриття та очікуваних результатів. В основі такої системи лежить розробка та виконання бюджетів різних рівнів.

Найважливішою передумовою ефективності функціонування будь-якого економічного інструменту, у тому числі і бюджетування, є розробка науково обґрунтованих принципів та їхнє впровадження і використання у практичній діяльності.

Дуже важливим моментом, що забезпечує ефективність та дієвість бюджетування, є раціональна організація цього процесу, включаючи встановлення повноважень і відповідальності всіх його учасників, термінів завершення окремих видів робіт і етапів, а також використовуваних засобів.

У процес бюджетування обов'язково повинні бути залучені всі підрозділи

підприємства. Для забезпечення узгодження їх дій рекомендується створювати бюджетні комітети.

Висновки та пропозиції. Концепція бюджетування не є виходом від усіляких негараздів на вітчизняних підприємствах, які зумовлені переважно впливами зовнішнього середовища. Підприємство з неефективною діяльністю не розпочне ефективно функціонувати лише завдяки впровадженню системи бюджетування. У таких випадках потрібна раціональна комплексна програма заходів. І все-таки бюджетування є дуже суттєвим інструментом фінансового управління підприємством, який помітно сприяє поліпшенню результатів його діяльності.

УДК:316.42:003 (477)

Айзман К.С., 21 ЕП,
Завадських Г.М., к.е.н., доц
Таврійський державний агротехнологічний університет

ЗАВДАННЯ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН

Постановка проблеми. На даному етапі розвитку Україна має статус країни з ринковою економікою. Перехід до ринкової економіки пов'язаний з докорінною зміною виробничих відносин у всіх сферах господарювання, інтеграція народного господарства України у світову економіку викликає необхідність перебудови методологічних та організаційних принципів діяльності статистичних органів, диктує вимоги щодо оперативності й достовірності статистичної інформації, її відповідності міжнародним стандартам, а також забезпечення доступності даних статистики широкій громадськості. Але, на жаль, сучасний стан організації системи первинного обліку і статистики не відповідає світовим тенденціям конкуренції. Тому набуває актуальності постійний моніторинг стану правових відносин в галузі статистики і веденні первинного обліку, винайденні нових методів контролю за ситуацією на ринку та подальшого розвитку всебічного аналізу статистичної інформації про процеси, що відбуваються в економічному та соціальному житті.

Аналіз останніх досліджень. Питання розроблення і впровадження статистики як необхідної умови формування ринкової інфраструктури вивчалися такими вченими як Л. Богданова, В.Гладкова, Ю.Жуковська, В. Карпов, О.Осауленко, М.Сидоренко та інші. Але, разом з тим, можна вважати, що проблемам функціонування державної статистики приділяється мало уваги в публікаціях вчених. Тому актуальним було і буде вивчення праць з питання розвитку статистики на основі досвіду європейських вчених.

Мета статті. Головною метою роботи є оцінка сучасного стану статистики України та розробка пропозицій щодо вдосконалення роботи органів Державної статистики.

Виклад основного матеріалу. Головним обліково-статистичним центром в країні є Державний комітет статистики України. Він здійснює керівництво статистикою України у відповідності із статтею 92 п. 12 Конституції України "Виключно Законами України визначаються: організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики". Організована система збору статистичних даних в Україні ще не достатньо впроваджена, то пріоритетними напрямками на шляху переходу до прийнятої в міжнародній практиці системи обліку і статистики є:

- удосконалення відповідно до міжнародних стандартів загальнометодологічних основ державної статистики і системи показників;
- створення системи національних рахунків, розроблення міжгалузевих балансів за системою національних рахунків, проведення міжнародних порівнянь обсягів валового внутрішнього продукту;
- реорганізація первинного бухгалтерського банківського обліку статистики державних фінансів і фінансів підприємств, кредитно-грошової статистики;
- розроблення платіжного балансу;
- проведення відповідно до міжнародних стандартів розрахунків рівнів інфляції, експорту та імпорту, а також статистики зайнятості населення та безробіття;
- упровадження системи ведення Державного реєстру звітних одиниць; розроблення єдиної системи класифікації та кодування техніко-економічної інформації;
- підготовка і перепідготовка кадрів з питань обліку і статистики; розгортання широкого міжнародного співробітництва в галузі статистики та обліку.

Перехід на міжнародні стандарти статистики і обліку зумовлюють зміни у вітчизняній системі показників. Наприклад, це стосується запровадження національного рахівництва - системи національних рахунків (СНР), яка широко використовується у світовій практиці і відповідає особливостям і вимогам ринкових відносин. Саме СНР дає змогу розрахувати найважливіші макроекономічні показники відповідно до міжнародних стандартів. Система національних рахунків призначена для характеристики процесів і явищ ринкової економіки, основними з яких є процеси виробництва, одержання доходів, руху фінансів і капіталу.

Органи державної статистики повинні використовувати статистичну інформацію, методи її аналізу та комп'ютерну техніку для: своєчасної оцінки, контролю, економетричних розрахунків та прогнозування зміни рівнів мікро- та макроекономічних чинників господарсько-фінансової діяльності; створення надійної інформаційної бази для розробки національних технічних та економічних програм, покращення умов функціонування структур ринкової економіки, виробничої та підприємницької діяльності; передбачення стану ділової активності в економіці при формуванні цін, оплати праці, дивідендів, податкової, кредитної та соціальної політики; планування інвестиційної діяльності.

Висновки. Єдине розуміння суті та змісту статистичних показників забезпечується сукупністю інструкцій Міністерства статистики України, обов'язкових як для органів державної статистики, так і для всіх міністерств,

відомств, підприємств, об'єднань і установ. Діюча система організації статистичної практики вимагає критичного переосмислення і переборення стереотипів в зборі статистичних даних, їх опрацюванні і економічному аналізі на основі широкого застосування економіко-статистичних методів та комп'ютерної техніки. Це дозволить більш ефективно використовувати статистичну інформацію і методи її аналізу для поглибленої характеристики економічних процесів, відповідно підвищить роль статистики в системі управління, що ґрунтується на економічних методах господарювання.

УДК 330.15 : 504.7

**Айзман К.С., 21 ЕП,
Лисак О.І., к.е.н., доц
Таврійський державний агротехнологічний університет**

РОЛЬ ЛІСУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. З розвитком цивілізації та науково-технічного прогресу, швидким зростанням чисельності населення землі, збільшенням обсягів виробництва та його відходів, актуальною постає проблема у стосунках між суспільством і природою. Незважаючи на те, що в 1992 році на Міжнародній конференції ООН у Ріо-де-Жанейро була проголошена концепція сталого розвитку лісового господарства, основні положення якої відображені в таких документах, як "Агенда 21" та "Ліс - принципова заява", на данному етапі виконання цих принципів є недостатньо ефективним і не спрямоване на належне задоволення соціальних, економічних, екологічних, культурних і духовних потреб сучасного і майбутніх поколінь. Саме тому набуває актуальності постійний моніторинг стану виконання концепцій конструктивного розвитку лісового господарства, винайдення шляхів стабілізації та подальшого створення стійких структур виробництва і споживання, що забезпечують екологічно безпечне використання лісів.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню проблем охорони, використання та відтворення лісів присвячені роботи відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як В.Ф. Горбовой, Р.К. Гусєв, Л.І. Дембо, В.М. Завгородня, В.В. Костицький, М.І. Краснов, М.В. Краснова, Н. Байрон, П. Фішер, Д. Халей, М. Лакерт та інших. Цей науковий доробок є міцним підґрунтям для вдосконалення правового регулювання суспільних відносин щодо лісів.

Мета статті. Головна мета роботи полягає в опрацюванні теоретико-прикладних засад регулювання суспільних відносин щодо лісів у контексті сталого розвитку і виявленні шляхів підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу. Лісове господарство – важлива галузь національної економіки України, яка є основним джерелом постачання цінної деревини, технічної сировини для будівельної, промислової, фармацевтичної галузей, харчових продуктів природного походження тощо. Лісові ресурси є важливим регулятором стабільності екологічної рівноваги навколишнього

середовища, а також головним джерелом біологічно активного кисню в атмосфері та основним поглиначем вуглекислого газу і пилу. В Україні ліси перебувають у зоні промислового забруднення, а їх загальний стан не відповідає еколого-економічним вимогам. Особливої актуальності лісові проблеми України набули у зв'язку з формування катастрофічних паводків на річках Карпатського регіону, широкомасштабним проявом ерозійних процесів, радіоактивним забрудненням, пов'язаним з Чорнобильською катастрофою, внаслідок якого ліси були забруднені радіонуклідами на площі 3,5 млн. га, було вилучено із лісоексплуатації 200 тис. га. Через це за останні роки на території України не добирається приблизно 1 млн. м³ деревини щорічно, значно зменшились обсяги заготівлі грибів, ягід, лікарської сировини. Цікавою інформацією є те, що тільки для виробництва паперу у світі щорічно вирубується більше 125 мільйонів дерев. А якщо згадати скільки нікому не потрібних рекламних газет і листівок розкидано по під'їздах, в мусорних баках і просто на вулицях наших міст, то це неприпустимо так бездумно витрачати лісові ресурси. Площа лісів на території України постійно скорочується протягом більше 500 років. Площа зрілих насаджень значно зменшилася внаслідок інтенсивних рубок, а основне скорочення їхньої площі припало на період з 1914 по 1970 рр., коли ліси розглядались як необмежений ресурс будматеріалів і дешевого палива. Внаслідок цього в густонаселених районах ліси стали виснаженими. Нераціональне користування лісовими ресурсами призвело до того, що такі екосистеми як широколистяні ліси взагалі опинились на межі зникнення. Деградують також гірські ліси на півдні та заплавні ліси в басейнах великих річок. Все це наслідки вирубань для будівництва міст, промислових підприємств. Багато лісів на території України постраждало при спорудженні водосховищ, прокладанні залізничних колій та шосейних доріг, або переведенні їх у категорію сільськогосподарських угідь. Ліси страждають не тільки від нераціонального використання, але й від промислового забруднення повітря. Більше 1 млн. га лісів гине або ушкоджується промисловими викидами і кислотними дощами. Стан лісів погіршується також від надмірного використання хімічних засобів захисту лісу, хвороб і шкідників лісової рослинності. Тому, для забезпечення підвищення продуктивності лісів, поліпшення їх корисних властивостей і задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах, важливе значення мають відтворення, охорона та захист лісів.

Для того, щоб змінити ситуацію у лісовому господарстві на краще і посилити роль лісів як чинника, що сприяє стабільності довкілля, Україна повинна брати більш ефективну участь в "озелененні" Землі, оскільки її лісистість є однією із найнижчих в Європі (складає лише 15,6 %); розробити довгострокову ефективну лісову політику щодо екологічно безпечного відтворення і використання лісових ресурсів, яка б забезпечила біологічну стійкість лісових екосистем (особливо в гірській місцевості). Сталий розвиток лісового господарства України без реформування лісового сектора економіки перетворюється у "недосяжну мрію". Лісове господарство повинно опиратися на більш досконалу систему екологічно спрямованих економічних інструментів лісової політики. Наобхідно запровадити екологічну сертифікацію лісів, лісових товарів та лісового менеджменту, передбачити заходи щодо попередження самовільних рубок, пожеж, сніголомів,

вітровалів тощо. Варто було б налагодити дієвий контроль за зовнішніми негативними впливами, що призводять до зниження стійкості і продуктивності лісів.

Проблеми ресурсозбереження необхідно вирішувати в деревообробній галузі, удосконалюючи техніку, технологію переробки деревини, переходячи на безвідходне виробництво. Для цього потрібно організувати і використовувати новітні методи розпилення деревини, більш раціонально переробляти нестандартну сировину, ефективно використовувати низькоякісну сировину як хвойних, так і листяних порід, переробляючи їх у деревинно-стружкову плиту (ДСП) та деревинно-волокнисту плиту (ДВП). З окремих відходів виробництва можна виготовляти клепку, паркетну фризу, тару, штахетник, сувеніри, тощо. Повна утилізація відходів на виробництві деревообробної галузі може зберегти близько 25-30 % ділової деревини.

З метою подальшого удосконалення використання сировини лісо-ресурсів в усіх структурних підрозділах лісового комплексу необхідно переходити на ресурсозберігаючі, маловідходні і безвідходні технології. Для цього потрібно переоснастити лісовиробництво сучасним устаткуванням, новою технікою. Міністерству лісогосподарського комплексу необхідно розробити та здійснити систему наукових, техніко-економічних і організаційно-господарських заходів. Підвищення ефективності управління лісовим господарством в свою чергу має передбачати:

- запровадження принципів невиснажливого лісокористування та екосистемного підходу в процесі реформування і збалансованого розвитку лісового господарства;
- передачу лісів, що перебувають у державній власності, крім тих, що безпосередньо використовуються для потреб оборони, до сфери управління Держкомлісгоспу для ведення лісового господарства;
- забезпечення охорони та відтворення лісів у межах населених пунктів та лісів, які створені або створюються на землях приватної форми власності;
- проведення ефективного моніторингу стану лісів; - екологічне виховання населення, інформування громадськості про стан лісового господарства.

Висновок. Ліси виконують ряд важливих функцій, основна з яких пов'язана з тим, що вони створюють і захищають природні ресурси. Значення лісу безмежне. Відомий російський письменник Л. М. Леонов назвав його Другом з великої літери. Ліси – важливе і найбільш ефективний засіб підтримки природного стану біосфери і незамінний фактор культурного та соціального значення. Позитивна екологічна роль лісу відображена в гаслі Міжнародного конгресу лісівників (Індія): «Ліс – це вода, вода – урожай, урожай – життя». Підсумовуючи викладене вище, приходимо до висновку, що вирішення проблем, пов'язаних з використанням, збереженням і охороною лісів є надзвичайно важливим для забезпечення сприятливих умов життя людей сьогодні та в майбутньому.

Основні вимоги до використання лісового фонду подані у відповідних статтях Лісового кодексу, а одним із головних принципів лісокористування є, безперечно, принцип комплексності і раціональності.

Список використаної літератури:

1. Лісовий кодекс України: 21 січня 1994 р. № 3852-ХІІ / Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17. – С. 17-99.
2. Корисні функції лісів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://childflora.org.ua/?page_id=167
3. Значення лісів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cd.greenpack.in.ua/znachennya-lisiv/>

**Астаф'єва М.С., менеджмент організації, гр. 440-і
к.е.н., доц. Олексенко Р.І.
Мелітопольський державний педагогічний університет
іменні Богдана Хмельницького**

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

Ключові слова: ефективність, економіка, зерновиробництво, урожайність, зернові культури.

Наша країна відома як держава з гарно розвинутим зерновим господарством. Наш клімат дає нам всі можливості для вирощування всіх відомих нам зернових та зернобобових культур. В кінці ХІХ століття Україна займала одне із перших місць Європи за виробництвом високоякісного зерна різного призначення.

На сьогоднішній день над проблемами які виникають під час покращення зерновиробництва працюють чи мала кількість фінансистів та аграріїв. Більша частина уваги приділяється питанню ефективності зерновиробництва та повернення до втрачених позицій нашої країни за урожайністю та збором зерна.

Так професор О. Богуцький вважає головним рішенням проблеми підвищення урожайності в забезпеченні інтенсифікації землеробства, головне місце в якій надає хімізації [1]. За останні роки в наслідок меншої кількості використання мінеральних та органічних добрив, зменшилася родючість ґрунтів. Погане становище господарств, відсутність коштів та зменшення кількості рогатої худоби призвело до зниження удобрюваності ґрунтів.

П. Коренюк [2] за допомогою комп'ютерної програми провів аналіз між залежністю урожайності та рівнем використання мінеральних та органічних добрив. Створена програма дозволяє власноруч кожному господарству визначити співвідношення внесених добрив та отримати результат про бажаний приріст урожайності. За визначенням П.Н. Рибалкіна на початковому етапі одну із головних ролей у підвищенні та стабілізації врожаю відіграє кількісний фактор, тобто збільшення кількості добрив, але в подальшому все одно більшого значення набуває якісна сторона. Тобто використання фермерськими господарствами добрив з високим вмістом поживних речовин, які насичені всіма поживними елементами для одноразового використання у ґрунт. Всі ці заходи дозволяють скоротити витрати на зберігання, транспортування і використання добрив.

Одним із важливих факторів, які впливають на урожайність зернових культур є хвороби, шкідники та бур'яни, які негативними причинами до втрати третини врожаю. Необхідністю для використання інтегрованої системи захисту рослин зазначав у програмі стратегічних аспектів реформування зернового виробництва в Україні академік УААН П.Т. Саблук [5]. Він зазначав доцільно використовувати комплекс агротехнічних та біологічних методів боротьби разом з хімічними, а також використання в сівозмінах азотонакопичувальних попередників.

Основним шляхом покращення виробництва, як вважає М.Ю. Куліш повинне бути застосування нових сортів. У покращенні родючості ґрунтів та зростанні врожаю зернових культур велику роль посідає сівозміни. Співвідношення культур у сівозмінах залежить не лише від біологічних особливостей, а й від кон'юнктури ринку. Чмирь С.М. зазначає, що врожайність більшої кількості зернових культур при вирощуванні їх у сівозмінах у півтора, а навіть інколи й у два рази вища, ніж при тривалих беззмінних посівах. Важливим елементом вирощування зернових культур є ґрунтозахисна система. В багатьох країнах світу велика увага приділяється прийомам боротьби з вітровою та водною ерозією ґрунтів. Цю проблему вивчав Д.Бабліндра, який запропонував розроблену ним програму захисту ґрунтів від ерозії шляхом оптимізації структури земельних угідь [4].

В сучасних ринкових відносинах в Україні актуальним є питання якісного зберігання і первинної обробки зернових культур. Вирішення цієї проблеми дозволить уникнути втрати майже 20 % валового збору та дасть змогу виробнику продавати свій продукт за найкращими цінами. Прийнятий у липні 2002 року Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» сприяв створенню правових, організаційних та економічних умов конкурентоспроможності виробництва і формування ринку зерна для забезпечення внутрішніх потреб держави, нарощування його експортного потенціалу. Урожайність зернових на 50 % досягається за рахунок використання нових сортів, а інші 50 % - за рахунок удосконалення технології вирощування. За розрахунками експертів ФАО, найближчі 30 років весь світовий приріст виробництва зерна буде досягнуто за рахунок селекції, тобто використання нових сортів [3].

Список використаних джерел

1. Богуцький О. Потенційні можливості щодо зростання продуктивності праці та доходності в сільському господарстві // Економіка України. – 1998. - № 5. – С.60 – 67.с
2. Лихочвор В. Знищення злакових бур'янів (у т.ч. перію) в посівах озимої пшениці – базовий елемент інтенсивної технології Пропозиція. – 2003. - № 11. – С.70 – 72.
3. Ніколаєва З.П. Зерновий ринок 2003 – 2004 м.р. // Економіка АПК. – 2003. - № 10. – С. 159 –160.
4. Нові сорти пшениці – у виробництво! // Пропозиція. – 2001. - № 10. – С.38 – 39.
5. Статистичний щорічник України за 2005 рік / Держкомстат України. - К. : 2003. – 823 с.

УДК 330.123. 4/5 (477)

**Берестевич В., экономическая кибернетика, 362-и гр.,
Мелитопольского государственного педагогического университета
научный руководитель Лебедева Е. А.
ассистент кафедры экономики**

УКРАИНСКАЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКАЯ КОРЗИНКА, КАК ЗЕРКАЛО СОЦИАЛЬНОЙ ГАРАНТИИ ЖИЗНИ

Постановка проблемы. Проанализируем состояние и структуру украинской потребительской корзины и выявим тенденцию повышения или снижения уровня жизни.

Анализ последних исследований и публикаций. Важнейшим приоритетом оценки эффективности социально-экономической политики государства является уровень и качество жизни населения. Исследование проблем оценки уровня и качества жизни населения занимаются ученые и государственные деятели на протяжении многих лет.

Различные аспекты теории и практики уровня и качества жизни населения нашли свое отражение в трудах отечественных и зарубежных ученых. Такие ученые как Менгер К., Госсен П., Гелбрейт Дж., Маркс К., Рик-кардо Д., Пигу А., Кейнс Дж., Гобсон Дж., Скитовски Т., Мюллер-Армак, Эдхард Л., Бьюкенен Дж., Эрроу К., Парето В. в свое время рассуждали о потребностях, потреблении, благосостоянии, опираясь на уровень жизни населения.

Цель: выявить и рассмотреть все социальные стандарты в динамике, и в сравнении с европейскими стандартами.

Изложение основного материала. Сейчас потребительская корзина служит ориентиром для определения базовых социальных стандартов. В Украине ее формированием непосредственно занимается Кабинет Министров Украины. На основе данных потребительской корзины и потребительского бюджета рассчитываются минимальная заработная плата и минимальная пенсия.

Стоимость потребительской корзины зависит от тарифов на платные услуги (к примеру, коммунальные платежи) и уровня розничных цен на товары. Такая практика известна всему цивилизованному миру.

Однако, нельзя забывать, что потребительская корзина используется для расчёта инфляции. А динамику инфляции очень тяжело оценить реально потому, что государство предоставляет завуалированные данные. Если верить Укрстат, то наконец 2014 года ожидается 16,2% инфляции. Лучший показатель инфляции – это индекс инфляции, т.е. индекс потребительских цен. Индекс потребительских цен является самым важным показателем, характеризующим инфляционные процессы в экономике. Он используется для решения многих вопросов государственной политики, анализа ценовых процессов в экономике, пересмотра размеров денежных доходов и минимальных социальных гарантий населения, решения правовых споров, пересчета показателей системы национальных расчетов в постоянные цены. Индекс потребительских цен определяется по формуле: (стоимость потребительской корзины за данный год разделить на стоимость потребительской корзины за прошлый год) умножить на 100%.

Потребительская корзина Украины была принята ещё в 2000 году. С тех пор ее основательно так и не пересмотрели. Дополняли, вроде пересчитывали стоимость, увеличивали прожиточный минимум, но картина и по сей день печальная.

В 2012 году, например, корзина была в очередной раз дополнена, но по ценам 10-летней давности. Все это время, люди пытались обратить внимание на проблему, но чиновники увеличивали корзину ровно на столько, насколько хватало бюджетных средств.

Так, например общий показатель стоимостной оценки потребительской корзины в 2013 году составлял 1108 грн. В декабре 2013 его подняли до 1176 грн. и после этого он не менялся. Кстати, ООН определил мировую границу месячного дохода на человека в размере 510 долларов США. Это значит, что если человек получает меньше, то он живет за гранью бедности. Сегодня в потребительской корзине Украины насчитывается 300 услуг. В Испании и Германии около 480, Англии - 350. 53,5% от прожиточного минимума украинец тратит на продукты питания. Для примера в Испании, Франции и Германии этот показатель не превышает 13%. А в целом жители Европы тратят меньше 20% на еду [1].

Сначала 2014 года, в силу различных причин, гривна обесценилась более чем в 2 раза. Реалии страны таковы, что курс валюты «ползет» с каждым днем вверх. Динамика этого процесса – самое стабильное, что есть у страны. За курсом валют, естественно ползет и бензин, а как следствие и плата за проезд, и многие другие вещи.

Коммунальные платежи в августе 2014 года будут увеличиваться уже второй раз за год. Реальная стоимость потребительской корзины в Украине, даже такой скромной, какая она есть на сегодняшний день, уже явно не 1176 грн. Однако пенсии и социальные выплаты продолжают выплачивать именно в таком размере. Для лиц, потерявших трудоспособность, сумма еще меньше- 946 грн.

Выводы и предложения: для того чтобы «выжить» гражданину Украины необходимо трудиться минимум на двух или трёх работах. А если реально оценить ситуацию, смена структуры расчёта потребительской корзинки в пользу реальной её цены должна привести к повышению заработной платы, пенсий, прожиточного минимума.

Поколение, которое сейчас учиться в стенах вузов страны должно осознать всю «жестокость» сегодняшнего дня и не допускать манипуляцию правительства с ценой жизни граждан Украины.

Литература:

1. Потребительская корзинка 2014 в Украине. Бизнес и налоги. – 21.08.2014. [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://biznesinalogi.com/potrebitelskaya-korzina-2014-v-ukraine/>

УДК 330.322.01

Ю.О. Белева, студентка групи 11 МБЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОРТФЕЛЕМ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Під час здійснення інвестиційних процесів підприємство не тільки залучає кошти інвесторів у власний капітал, але й розробляє самостійні проекти. Саме інвестиційна діяльність дає можливість розвивати підприємство, залучаючи внутрішні інвестиції або отримуючи додатковий дохід від зовнішніх. Ефективність інвестиційної діяльності характеризується рівнями дохідності та ризику інвестиційних проектів. З метою збільшення доходів та зменшення ризику інвестиційної діяльності підприємство формує інвестиційний портфель. Інвестиційний портфель підприємства – це сукупність активів, інвестованих у проекти власного та/або іншого підприємства. Формування інвестиційного портфеля підприємства – це процес підбору інвестиційних проектів з метою отримання доходу або розвитку діяльності підприємства.

Проте для формування оптимального інвестиційного портфеля підприємства важливо враховувати специфіку його діяльності. Тому доцільним є розроблення системи управління процесом формування інвестиційного портфеля.

Система управління процесом формування інвестиційного портфеля – це послідовні етапи, виконання яких забезпечує процес його реалізації з метою досягнення основних цілей інвестиційної діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблем управління інвестиційним портфелем підприємства знаходило місце у наукових працях іноземних вчених: І.О. Бланка, Р. Мертона, П.А. Самуельсона, В.Ф. Шарпа. та відомих українських вчених таких, як О.М. Алимов, П.П. Борщевський, А.С. Гальчинський, М.І. Долішній, С.І. Дорогунцов, О.П. Зайцев, В.І. Кононенко, І.І. Лукінов, А.Ф. Мельник, В.С. Найдъонов, Г.Ф. Смалюк, М.Г. Ястремський та інших.

Метою статі є дослідження формування інвестиційного портфеля та управління ним на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. В умовах глибоких економічних змін, зумовлених реформуванням адміністративно-командної економіки України в ринкову, особливо актуальною є задача ефективного формування інвестиційного портфелю та грамотного управління інвестиційною діяльністю підприємств, оскільки саме інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи та надійним механізмом соціально-економічних перетворень, формують виробничий потенціал на новій науково-технічній основі, що неодмінно призводить до підвищення якісних показників господарської діяльності.

Кожен суб'єкт господарювання формує свій портфель вкладень, який називатимемо інвестиційним портфелем підприємства. Інвестиційний портфель - це конкретна структура обраної інвестиційної діяльності, з приводу спеціально

підбраного набору конкретних інвестиційних інструментів (активів), прийнятих до реалізації в межах окресленої стратегії розвитку підприємства та дотримання пропорцій розподілу інвестованого капіталу між ними. У спрощеному розумінні інвестиційний портфель становить визначену сукупність об'єктів фінансового та реального інвестування, що формується відповідно до попередньо розробленої інвестиційної стратегії, в залежності від інвестиційних цілей розвитку фірми.

При визначенні доцільності та виборі напряму інвестування основною задачею є визначення економічної ефективності вкладення коштів в ту чи іншу інвестиційну цінність як елемент портфеля. Звичайно прийняття рішень з інвестування у той чи інший актив, тобто процес вибору і формування інвестиційного портфеля, містить наступні етапи: вибір інвестиційної політики, пошук привабливих об'єктів інвестування, формування інвестиційного портфеля та управління інвестиційним портфелем.

Вибір інвестиційної політики полягає у формуванні мети інвестора, що ґрунтується на прийнятних для нього критеріях доходності, зростання, ризику та ліквідності, визначенні обсягів та термінів розміщення інвестиційних ресурсів і виборі потенційних типів активів для включення в інвестиційний портфель відповідно до обраної стратегії та тактики поведінки інвестора.

Пошук привабливих об'єктів інвестування передбачає визначення в певний термін часу активів з привабливими інвестиційними якостями за допомогою методів технічного та фундаментального аналізу, комплексу економетричних моделей.

Етап формування інвестиційного портфеля містить визначення конкретних активів для вкладання коштів, а також пропорцій розподілу інвестиційного капіталу між цими активами на основі комплексу оптимізаційних моделей, які дозволяють сформулювати оптимальний для інвестора портфель, ґрунтуючись на прийнятному для нього співвідношенні доходності і ризику. Коли інвестори диверсифікують свої портфелі, вони скорочують ступінь своєї залежності специфічному ризику фірми, тому ризик, на який варто звертати увагу при інвестуванні, це ринковий ризик. Модель оцінки капітальних (фінансових) активів вимірює залежність до ринкового ризику за допомогою ринкового коефіцієнту бета. Модель арбітражної оцінки та багатофакторні моделі дозволяють враховувати численні джерела ринкового ризику і оцінювати коефіцієнти бета для інвестиції відносно до кожного фактору впливу. Моделі регресії вимірюють ринковий ризик на основі результатів аналізу характеристик фірми, які корелюють з високими доходами в минулому, таких, як, наприклад, мультиплікатор «балансова вартість/ціна».

Через необхідність постійної адаптації до змін зовнішнього середовища дуже важливим етапом є управління інвестиційним портфелем, що являє собою набір дій, які направлені на зміну його внутрішньої структури та пов'язані з тим, що через деякий час цілі інвестування можуть змінитися або може відбутись зміна інвестиційних характеристик компонентів портфеля, в результаті чого поточний портфель вже не буде оптимальним. Управління інвестиційним портфелем вимагає здійснення різноманітних фінансово-економічних розрахунків, пов'язаних з потоками грошових коштів у різні періоди часу.

Оцінка ефективності інвестиційного портфеля здійснюється за допомогою

методичного інструментарію інвестиційної оцінки. Один з фундаментальних принципів інвестиційної оцінки полягає в тому, що всі активи, як фінансові, так і реальні, можна систематично оцінювати, використовуючи традиційні моделі оцінки, причому моделі оцінки, розроблені для фінансових активів, підходять також і для реальних активів, оскільки вони володіють кількома спільними характеристиками: їх цінність визначається створюваними ними грошовими потоками, невизначеністю, пов'язаною із ними, та очікуваним ростом цих грошових потоків. Але є й кілька серйозних відмінностей між цими двома класами активів, зокрема відмінності у їх ліквідності, типах інвесторів на кожному із ринків, а також у природі грошових потоків, що генеруються інвестиціями в ці активи. На практиці використовується широке коло моделей оцінки – від елементарних до багатофакторних, але виділяють три основних підходи до оцінки: оцінка дисконтованих грошових потоків, порівняльна оцінка та оцінка умовних вимог.

Підхід до оцінки через дисконтовані грошові потоки служить основою для побудови всіх інших і ґрунтується на правилі приведення цінності, або вартості, згідно до якого цінність будь-якого активу являє собою приведену вартість всіх очікуваних в майбутньому грошових потоків, що створює даний актив, дисконтованих за ставкою, що відповідає ступеню ризику дисконтуємих грошових потоків. Основна проблема використання цієї моделі полягає у коректності оцінки величини очікуваних грошових потоків.

При порівняльній оцінці, використання якої практикується дуже широко, цінність активу визначається на підставі аналізу ціноутворення подібних активів, де ціни на активи, що порівнюються, представляються в стандартизованому вигляді шляхом їх конвертації в мультиплікатори прибутку, балансової вартості або специфічні секторні мультиплікатори.

Оцінка умовних вимог припускає використання моделі ціноутворення опціонів для виміру цінності активів, що мають характеристики опціону.

В умовах в трансформаційної економіки України через низьку ефективність застосування математичного апарату в умовах нестабільності жоден з наведених вище підходів не є абсолютно надійним. Тільки їх комбінація та критичний аналіз можуть надати інформацію про доходність та надійність інвестування в той чи інший актив.

Висновки та пропозиції. Отже, дослідивши дану проблему можна сказати, що існує багато проблем при формуванні та управління інвестиційним портфелем підприємства. Тому формуючи свій портфель, інвестор повинен мати, певний механізм відбору для включення в портфель тих чи інших видів цінних паперів, тобто вміти оцінювати їхні інвестиційні якості за допомогою методів фундаментального і технічного аналізу. Основним завданням методів служить виявлення серед безлічі цінних паперів тій їх сукупності, в яку можна інвестувати кошти, не піддаючи свої вкладення високому ризику.

Бондаренко А. А., студентка Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого к.э.н., доц. Олексенко Р.И.

ТРУДОВЫЕ РЕСУРСЫ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТНОГО ПРЕИМУЩЕСТВА

Аннотация: Рассматриваются особенности человеческого фактора в процессе производства. Определены конкурентные преимущества человеческих ресурсов в нынешних условиях хозяйствования.

Ключевые слова: управление персоналом; персонал; концепция; мотивация; система управления персоналом.

На данном этапе в современных условиях персонал рассматривают, как наиболее ценный капитал, которым владеет предприятие. Следует отметить, что в последние годы значительно повышаются требования к уровню квалификации персонала. Он должен постоянно осуществлять мониторинг инноваций и следить за внедрением их на предприятии. Именно такой подход может обеспечить конкурентоспособность бизнеса. Но, если рассматривать с другой стороны, то работодатели, ускоряя темпы работы, излишне увеличивают психофизиологическую нагрузку на работников, снижая качество их жизни и работоспособность. Поэтому важно обеспечить эффективное управление персоналом, что будет являться залогом достижения успеха в управлении персоналом [1].

Разработкой кадровой политики на предприятии, системы стимулирования и поощрения работников к труду занимаются менеджеры, которые специализируются на этом виде деятельности. От результатов их работы зависит степень удовлетворения работников своим трудом, условиями труда, а главное, соответствие количества и качества выполненных работ совокупности материальных и нематериальных вознаграждений, которые они будут получать за свой труд. Основным заданием менеджера по управлению персоналом является повышение качества управления персоналом, а также улучшение его экономических и социальных показателей как внутри предприятия, так и за его пределами [3].

Одной из основ концепции управления персоналом предприятия является постоянно возрастающая роль личности работника, а также знания о его установках мотивации, способность их формировать и осуществлять их в соответствии с поставленными перед предприятием задачами. Для реализации концепции управления персоналом ключевыми функциями системы становится ряд определенных функций развития персонала, оценки, мотивации трудовой деятельности и регулирования социально-психологических процессов.

Таким образом, внутрифирменное развитие персонала, как одна из основных составляющих стратегического направления менеджмента, позволит руководителю использовать компетентность сотрудников в интересах организации, создавать и поддерживать такую среду, в которой они могут быть полностью вовлечены в решение производственных задач.

Литература

1. Андреева И.С., Данилов И.П. Компетентностный подход к управлению персоналом как конкурентное преимущество предприятия / И.С. Андреева, И.П. Данилов // Вестник Чувашского университета. – 2014. – № 1. – С. 218 – 224.
2. Лукьянова А.А. Реализация управления знаниями на основе функций системы управления персоналом / А. Лукьянова // Вестник Омского университета. Серия «Экономика». – 2012. – № 1. – С. 93 – 97.
3. Рындин Е. В. Современные подходы к управлению персоналом организации / Е. В. Рындин // Вестник белгородского университета кооперации. – 2014. – № 1. – С. 449 – 454.

**Варава А., студент IV курсу
Мелітопольського державного педагогічного університету
іменні Богдана Хмельницького
кандидат філософських наук, доцент Афанасьєва Л. В.**

РОЛЬ КУЛЬТУРНОГО МАПУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МІСТА

Соціологічні дослідження міста як галузь соціологічних знань розкривають конкретні особливості розвитку і функціонування міста в певних історичних умовах, значною мірою впливаючи на соціальні процеси і тенденції його розвитку, форми та інститути урбанізації. Особливе значення має вивчення проблеми міст в перехідний період, в умовах суспільства, що трансформується, оскільки соціологічне дослідження міста в дійсності охоплює значно більшу, принципову за значенням і широті проблематику, ніж процес урбанізації.

Обрана тема статті вбачається актуальною перш за все тому, що у даний час не є можливим розглядати феномен міста лише як просторового середовища, що існує безвідносно до населення, оскільки уже своїм існуванням він і продукує умови життєдіяльності, сформовані під впливом суб'єктів міського середовища і, водночас з тим, чинить впливи на самих городян. Тому однією з кінцевих і головних ланок такого вивчення є стратегічне планування соціокультурного розвитку міст і їх модернізація.

Результати широкого соціологічного дослідження дають можливість організаторам виявити найбільш дієві механізми залучення населення до активної культурної діяльності, особистого внеску у діяльність щодо створення та впровадження культурної політики міста, сприяння налагодженню співпраці державного і громадського сектору. Одним із важливих чинників просування у вищевказаному контексті є укладання культурної мапи міста, куди входить ідентифікація та реєстрація місцевих культурних ресурсів певної території з метою соціального, економічного та культурного розвитку. Відтак ідеться про культурне мапування, як методологію або технологію для ідентифікації, опису, популяризації та відновлення культурних ресурсів та цінностей певної

місцевості. Таким чином, аналіз ідентифікації місцевих і культурних цінностей м. Мелітополя може закласти основу для планування подальшого розвитку міста, а створення культурної мапи, як засіб і перший етап культурного планування дасть можливість дізнатися про культурну особливість міста, охопити більшість культурних потреб і відповісти на запити громади.

Проведене дослідження дозволило виявити, що для всіх опитаних категорій населення існують значні розбіжності між показниками інформованості населення і показниками відвідування населенням закладів культури. Практично всі, хто відвідує заклади культури «рідко» або «не відвідує взагалі», дізнаються про заходи у сфері культури з місцевих ЗМІ (газет/ТБ/радіо) і вважають рівень культурно-дозвілєвого обслуговування в місті в порівнянні з іншими містами Україна «хорошим», у той час як більшість тих, хто відвідує заклади культури "часто", вважають рівень культурно-дозвілєвого обслуговування міського населення «задовільним». Це з одного боку свідчить про те, що за допомогою місцевих ЗМІ можна значною мірою піднімати рейтинг міських закладів культури, а з іншого, що багато питань культурно-дозвілєвого обслуговування в місті вимагають серйозного доопрацювання.

Результати дослідження показали, що найбільш затребуваними у мелітопольців є активні та інтелектуальні види дозвільної діяльності. У зв'язку з цим, державним установам культури міста Мелітополя слід звернути увагу на роботу спортивної школи та стадіону в місті, урізноманітнити новими напрямками дозвільної діяльності спортивні секції, збільшити кількість спортивних залів і майданчиків, пристосованих до фізкультурно - оздоровчих занять городян.

Оскільки достатня кількість вільного часу мелітопольці приділяють самоосвіти і самопідготовки, читання літератури, газет і журналів, то рекомендується переглянути і поповнити наукові та художні фонди міських бібліотек.

Особливої уваги серед аматорських занять, слід звернути на екскурсійну діяльність, так як даний вид дозвілля найбільш популярний серед населення практично всіх вікових груп. Міському відділу культури, туристичним агентствам міста, краєзнавчому музею слід розглянути можливість урізноманітнити екскурсійну тематику маршрутами вихідного дня, які присвячені пам'ятним подіям або знаменитим особистостям рідного краю.

Список використаної літератури

1. Вебер М. История хозяйства; Город.– М.: Канон-пресс-Ц; Кучково поле, 2001.– 358 с.
2. Заборова Е.Н. Участие граждан в управлении городом // Социолог. исслед. – 2002. -№2. – С.23-30.
3. «Звіт про результати соціологічного опитування «Робота культурно-дозвілєвих установ та культурне мапування очима мелітопольців».

УДК 316.614.5:37.046 (477)

Величенко А., студентка 3-ого курса
Мелитопольского государственного педагогического университета
научный руководитель Лебедева Е. А.
ассистент кафедры экономики

ВЛИЯНИЕ УРОВНЯ ОБРАЗОВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ НА УСТОЙЧИВУЮ СОЦИАЛЬНУЮ СТАБИЛЬНОСТЬ СЕМЬИ

Постановка проблемы. Давайте проследим, как повышение уровня образования населения даёт шанс на улучшение благосостояния страны, на эффективность в экономике, а самое главное на устойчивость главного института жизни – семьи.

Анализ последних исследований и публикаций. Идея о повышении образования индивидуума в качестве капитала выдвигалась еще классиками политэкономии В. Петти, А. Смитом и Д. Рикардо. Она получила развитие в работах академика С.Г. Струмилина, В.С. Гойло, Р.И. Капелюшникова, В.И. Марцинкевича. Позднее исследования в этом направлении велись С.А. Дятловым, С.А. Курганским, А.И. Добрыниным и др.

Цель: изучить и понять связь между аккумуляцией знаний и стабильностью в экономике, роста научно-технического прогресса, улучшением и тенденцией повышения социальной политики страны, а значит крепкой и устойчивой к переменам ячейки общества – семьи.

Изложение основного материала. Между доходом, дипломом о высшем образовании и вступлении в брак есть связь, утверждают американские учёные. В развитых странах гражданский брак – удел малообразованных бедняков. Если в 50-х годах украинки шли под венец преимущественно в 16-17 лет, то в 80-х – женились не раньше 18 лет. Статистика XXI века утверждает: большинство украинских женщин решаются связать себя узами Гименея не ранее 24-25 лет, мужчины в 27-28 лет. А вот в Германии ситуация совершенно противоположная: составлять клятву верности немцы не спешат, ведь ставят на первое место карьеру и материальное благополучие. Среднестатистический возраст замужества 27 лет у женщин, и 31-32 года у мужчин. Ещё позже брак заключают в Швеции: женщины в 30-31 год, мужчины в 32-33 года.

По данным Государственной службы статистики, в 2012 году в Украине было зарегистрировано 278 тысяч браков и более 168 тысяч разводов. Получается, что распадается 6 из 10 браков. 50 – 60% всех разводов приходится на молодые семьи, из которых большая часть разводится в первые три месяца – полтора года совместной жизни.

По количеству разводов Украина со средним показателем 4 развода в год на одну тысячу населения, занимает третье место в Европе, после России и Белоруссии. За годы независимости Украины этот коэффициент колеблется от 3,2 до 4,2 разводов на тысячу человек [1].

Если мы рассмотрим категории причин разводов, ответ мы увидим на поверхности – в первую очередь, затруднения в материальном и финансовом плане семьи. Получается из 100% браков – 60% разводов потому, что семья

«твёрдо» не стоит на ногах. Не получив образования молодая семья не может найти работу, чтобы оплачивать свои расходы. И забывает главную истину – рождение и воспитание ребёнка можно сравнить с инвестициями. Как и в традиционной экономике, стабильность в отношениях ведёт к более высокому уровню инвестиций.

Женатые пары с более высоким уровнем образования обычно уделяют намного больше времени своим детям. Их стратегию можно охарактеризовать как «рост под присмотром». Стратегия не высокообразованных пар – «естественный рост». Для их детей главным становится не развитие, а выживание.

Ситуация похожа на замкнутый круг: распространение гражданских браков среди бедных и необразованных людей порождает дальнейшее расслоение. Дети из бедных семей получают плохое образование, поэтому их возможности вступить в стабильный брак ограничены. А это значит, что они не смогут поддерживать высокий уровень инвестиций в своих детей, который тоже вряд ли пойдут в колледж и свяжут себя узами брака.

Государство обязательно должно помогать молодым семьям, необходимо пересмотреть социальную политику. Поощрять молодых квалифицированных специалистов, обеспечивать работой и жильём. На сегодняшний день продолжается действие программы для молодых украинских семей «30 на 70». То есть, участвуя в программе, молодая семья получит от государства оплату тридцати процентов стоимости квартиры. Эту сумму покрывает Фонд содействия молодёжному строительству. Есть, правда, ограничения по площади квартир, которые можно купить с такой скидкой. Помощь государства по этой программе распространяется только на квартиры общей площадью до 31,5 квадратного метра. Если же квартира больше, за дополнительную площадь семья платит самостоятельно в полном объёме. Ожидается, что помощь в рамках данной программы в ближайшее время будет оказана более чем двум тысячам молодых украинских семей.

Выводы и предложения: помощь государства должна выражаться в поощрениях, для молодых семей достигших определённого статуса в обществе. Это и снижение процентной ставки на кредит, более низкая оплата за жильё, а также содействие в программе медицинского обслуживания. Но нельзя забывать, что знания, приобретённые в учебных заведениях страны, помогут не только реализовать себя, как личность, но и сохранить стабильную, положительную динамику в гендерной политике Украины.

Литература:

1. Демоскоп. Weekly. Институт демографии Национального исследовательского университета, «Высшая школа экономики». №563 – 564. 19 августа – 1 сентября 2013. [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.demoscope.ru/weekly/2013/0563/analit04.php>

**Верховод І.С., к.е.н., доц.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ДЖЕРЕЛО ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ ЧИ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Ключовою рисою сучасного етапу розвитку провідних економічних систем стало домінування особистісного ресурсу в системі чинників економічного зростання і розвитку. Пояснення порівняно вищого рівня економічної ефективності і суспільного добробуту розвинутих країн науковці шукають в кращій забезпеченості економіки ресурсами висококваліфікованої праці у поєднанні з високою якістю інститутів, що регламентують процедури його використання і відтворення. Відповідно, темпи економічного зростання і здатність суспільства перетворювати його результати на поліпшення рівня життя переважної маси населення залежать від тієї сфери, де відтворюється людський потенціал суспільства, від функціонування інститутів, що регламентують процеси соціалізації особистості, використання і поновлення людського капіталу.

Відповідно, метою статті є визначення обмежень і можливостей щодо оновлення механізмів ресурсного забезпечення діяльності установ соціальної сфери, зокрема освіти як її складової, та нормування доступу до її продуктів, з урахуванням зарубіжного досвіду.

Характер послуг галузей освіти та потреб, що вони не задовольняють також зумовлює досить специфічні вимоги до механізмів поєднання економічних і соціальних пріоритетів в процесі ресурсного забезпечення діяльності освітніх установ. При цьому в складі самої освітньої галузі можна виділити сегменти, що якісно відрізняються і за технологіями надання, і за суспільною значимістю створюваних благ. Загальна середня освіта визнана необхідною передумовою нормальної соціалізації особистості і за традиціями вітчизняного суспільства надається дітям незалежно від платоспроможності їхньої родини. Доступ до професійної освіти, особливо вищої, нормується, при чому, на рівні декларацій – лише залежно від рівня знань абітурієнтів. Проте динамічний розвиток комерційної професійної освіти, що надається як в державних, так і недержавних установах та величезний неформальний сектор комерційних освітніх послуг зумовлюють зростання впливовості платоспроможності родини, як фактору доступності таких освітніх послуг. При цьому саме доступ до вищої освіти характеризується найвищою впливовістю платоспроможності, як завдяки певній диференціації цін на освітні послуги ВНЗ різних груп, так і завдяки дії неформального сектору комерційних освітніх послуг – саме на ньому формуються ціни і обсяги продаж послуг, що визначають конкурентні переваги абітурієнтів для вступу до ВНЗ. Хоча поки ринкові механізми формування і суспільного визнання такої диференціації в Україні дуже далекі від ефективної конкуренції та виваженої сегментації, але сама тенденція до зростання вагомості товарних відносин із рухом від початкової до вищих рівнів освіти відповідає загальносвітовим тенденціям.

Надалі в усьому комплексі проблем вибору механізмів фінансування і нормування доступу до освітніх послуг сконцентруємось на принципах, що задаються специфікою вищої освіти.

Вища роль соціальних пріоритетів серед цілей діяльності установ вищої освіти зумовлюється, в першу чергу, вагомими позитивними екстерналіями, що формуються в процесі споживання таких послуг: суспільні вигоди від них одержують практично всі суб'єкти економіки, що безпосередньо (роботодавці, інші зайняті), чи опосередковано (споживачі продукції, постачальники ресурсів тощо) пов'язані з реалізацією економічного потенціалу одержувача таких освітніх послуг.

Крім того, з достатньо слабким зв'язком між зростанням чисельності студентів і збільшенням витрат на надання освітніх послуг: наприклад в умовах суттєвої недозавантаженості пропускної спроможності ВНЗ додатковий студент, що одержує освітні послуги, практично не збільшує обсяги витрат. До речі саме кон'юнктура ринку освітніх послуг є тим чинником, що практично не враховується при визначенні цілей державної освітньої політики в Україні: вона враховує лише оцінку попиту роботодавців на представників різних професійно-кваліфікаційних рівнів (при цьому, за дуже обмеженим сегментом ринку праці – лише роботодавці, які подають форму звітності 2ПН) – з одного боку та попит абітурієнтів на бюджетні місця для навчання – з іншого і значно меншою мірою, ніж перший чинник.

Нарешті по-третє, з прагненням суспільства забезпечити формування прошарку найбільш кваліфікованих працівників з найбільш здібних, а не платоспроможних претендентів, що вимагає нормування доступу до послуг вищої освіти за результатами конкурсів знань, а не за результатами рівноваження ціни попиту і пропозиції.

Проте всі ці причини вищої ролі соціальних пріоритетів в діяльності ВНЗ не можуть вважатись достатнім обґрунтуванням монополії державного фінансування таких установ, отже виникає простір вибору між суперечливими альтернативами: підвищення значущості оцінки знань претендентів на отримання послуг вищої освіти, чи посилення ролі ринкових елементів механізму нормування доступу до послуг вищої освіти.

Порівняння світового досвіду з вітчизняною практикою засвідчує явне недовикористання як потенціалу ринкових механізмів, так і можливість вагомого позитивного впливу від розширення інструментарію державного фінансування таких послуг.

Щодо першого напряму абсолютна відсутність пільгового кредитування (в тому числі за участю державних структур, як в ролі джерел дешевих цільових кредитних ресурсів, так і в ролі гаранта повернення позик) нерозвинутість інститутів участі бізнесу в фінансуванні професійної підготовки (що також значною мірою пов'язано з не відпрацьованістю механізмів державної компенсації витрат бізнесу через пільгове оподаткування прибутку, що інвестується в поліпшення ресурсного забезпечення освітніх закладів) робить ринок послуг вищої освіти низькоефективним. Адже завищена вартість кредитів і слаба роль освітнього рівня працівників в складі чинників диференціації заробітної плати (властиві практично всім пострадянським країнам) руйнують

ринкові стимули до формування раціонального обсягу витрат родин на освітні послуги і зумовлюють суттєве недофінансування освіти за рахунок коштів приватних осіб.

Щодо другого напрямку, найвагоміші резерви поліпшення якості ресурсного забезпечення вищої освіти, на нашу думку, пов'язані з подоланням монополізованості бюджетних джерел фінансування.

Досвід країн, де інвестиції в освіту освоюються значно ефективніше, як з огляду на приватні, так і на суспільні вигоди (див., наприклад глобальний звіт ЮНЕСКО) засвідчує, що термін «державне фінансування» передбачає величезну різноманітність конкретних механізмів, показників та принципів виділення і розподілу ресурсів бюджетів. Наприклад, в США традиційне і, що дуже важливо, конкурентне поєднання кількох джерел фінансування – бюджетів держави, штату, місцевої адміністрації дає абітурієнту (саме він, а не державний чиновник виступає головним суб'єктом вибору) вибір, якому ВНЗ надати перевагу, відповідно, яким саме механізмом бюджетного фінансування скористатись.

На відміну від поширеної в світі практики субсидування споживача освітніх послуг на Україні відбувається непрозорий «розподіл бюджетного замовлення», що принципово змінює ролі в системі відносини «абітурієнти – ВНЗ – держава». Масштаби фінансування ВНЗ в такому випадку визначаються рішеннями державних чиновників, а не вибором споживачів, що викривлює цільові настанови діяльності ВНЗ і спрямовує їх діяльність на підтримання абсолютно формальних показників, проте не на підвищення якості того людського капіталу, що формується в процесі навчання.

В результаті, система вищої освіти вбудовується в систему бюрократичного, а не ринкового контролю, в систему формальних, а не визначених економікою завдань і пріоритетів діяльності. Відповідно, стає органічною частиною моделі функціонування економіки, що не спирається на конкурентні переваги, пов'язані з високою якістю людського капіталу, отже позбавляє національне виробництво перспектив інноваційного розвитку.

УДК:65.011.1

А.М. Виноградова,
студентка 4 курсу напрямку підготовки "маркетинг"
Л.О. Андрєєва, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Таврійський державний агротехнологічний університет

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Постановка проблеми. Загострення конкурентної боротьби на товарних ринках та зміни у структурі попиту обумовлюють перехід підприємств до більш продуманої політики ведення бізнесу, що передбачає впровадження у їх діяльність стратегічного планування в усіх сферах господарювання. Особливо ретельного стратегічного планування потребує експортна діяльність, що

пов'язано зі складністю та комплексністю її в умовах інтернаціоналізації. Експортна стратегія відіграє вирішальне значення у підвищенні результативності зовнішньоекономічної діяльності та є одним з основних факторів, що сприяють освоєнню зовнішніх ринків та подальшої виробничої діяльності за кордоном.

Агропромисловий комплекс України нині характеризується наявністю значного експортного потенціалу, імперативом розкриття та реалізації якого є розробка і запровадження обґрунтованої стратегії функціонування та розвитку. Зазначене актуалізує проблему вивчення специфіки стратегічного планування на підприємствах АПК та вказує на необхідність визначення факторів, що впливають на успішність його здійснення у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значення стратегічного планування у ЗЕД у своїх роботах досліджували З.Н. Бочаєва, І.В. Бураковський, А.І. Кредісова, А.А. Мазаракі.

Значна увага приділена і оцінці проблем та перспектив розвитку агропромислового комплексу України. Подібні дослідження знаходимо у роботах В.І. Власової, Рокочі В.В., В.І. Губенка, С.М. Кваші, І.В., П.Т. Саблука, О.А. Фесини. Проте особливостям формування експортної стратегії підприємств АПК на сьогодні не приділено значної уваги, що зумовило звернення до даної теми у представленій роботі.

Метою статті є дослідження сутності експортної стратегії підприємства як економічної категорії, а також виявлення та аналіз особливостей її розробки та реалізації на підприємствах агропромислового комплексу.

Виклад основного матеріалу. Проблема розробки експортних стратегій є відносно новою як для вітчизняного бізнесу, так і для економічної науки. На українських підприємствах досі не сформовано традиції стратегічного планування експортної діяльності, що пояснюється необхідністю глибинної трансформації культури господарювання протягом тривалого часу. Тим не менш, у вітчизняній літературі проблемі розробки експортної стратегії приділяється значна увага, через що на сьогодні не існує єдиного тлумачення її сутності.

Складність теоретичного узагальнення сутності експортної стратегії полягає у відсутності універсальних вимог щодо її змісту, оскільки останній значною мірою визначається розмірами та напрямом діяльності підприємства, що її реалізує. Проте мінливість зовнішнього середовища, відчутна міжнародна конкуренція та орієнтація на зовнішні ринки посилюють актуальність стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємствах усіх сфер діяльності.

Особливо цікавим з низки причин є дослідження специфіки формування та реалізації експортної стратегії підприємств АПК: по-перше, агропромисловий комплекс на сьогодні посідає чільне місце у вітчизняній економіці; по-друге, АПК є найбільш чутливим до зовнішніх факторів, що значною мірою ускладнює розробку експортної стратегії; по-третє, різноманітність галузей, що формують АПК, дозволяє говорити про неоднорідність та варіативність експортних стратегій навіть у його межах - оскільки агропромисловий комплекс об'єднує кілька галузей економіки, спрямованих на виробництво та переробку сільськогосподарської сировини та отримання з неї готової продукції, можна стверджувати про необхідність розробки принаймні 3-х варіацій експортних

стратегій: стратегії для підприємств сільського господарства, забезпечуючих галузей, а також переробних заводів.

Україна має досить розвинений аграрний сектор, що за умови реалізації наявного потенціалу може в перспективі перетворитися у високоефективну сферу економіки.

На сьогодні діяльність у аграрній промисловості здійснюють підприємства, що істотно різняться як за розмірами, так і за формою власності (1,70% - фермерські господарства; 0,60% - державні підприємства;

7,50% - приватні підприємства; 13,70% – господарські підприємства; 1,70% - виробничі кооперативи; 2,60% - підприємства інших форм господарювання).

Розробка експортної стратегії для підприємств агропромислового комплексу ускладнюється необхідністю врахування особливостей формування кон'юнктури світових ринків, що значною мірою залежить від впливу природних чинників – сезонності, кліматичних умов, ймовірності стихійного лиха, а також змін у структурі попиту, пов'язаних з альтернативним використанням сільськогосподарської продукції, а саме злакових, цукру, насіння масляних культур та рослинних олій, для задоволення потреб швидкозростаючої індустрії біотоплива.

Формування експортної стратегії підприємств АПК ускладнюється місцем даної сфери у процесі вирішенні продовольчої проблеми. Особливість стратегічного планування полягає у необхідності роботи з поправкою на численні угоди, підписані під егідою СОТ. На сьогодні сільське господарство, що виступає ядром агропромислового комплексу, у першу чергу через його виняткову роль у економіко-політичному розвитку держав, знаходиться під пильною увагою наднаціональних організацій. Виключне значення галузі у забезпеченні продовольчої безпеки зумовлює застосування більшістю країн заходів нетарифного регулювання ринків сільськогосподарської продукції - надання виробникам дотацій та субсидій, посилення державних закупівель, розширення соціальних програм з забезпечення продовольчими товарами населення тощо. Наявність прихованих бар'єрів значною мірою погіршує умови функціонування приватних компаній на ринку продовольства, а також призводить до зниження доходів виробників та ускладнює процес прийняття рішень щодо стратегії експорту.

Висновки і пропозиції. Розглядаючи експортну стратегію підприємств агропромислового комплексу, необхідно зазначити, що процес її розробки та впровадження має досить суттєву специфіку, зумовлену відчутнішим впливом факторів навколишнього середовища на діяльність підприємств АПК. Можна стверджувати, що лише за умови обґрунтованої стратегії експорту, наявність сприятливих ґрунтово-кліматичних передумов, родючих земель перетвориться на фактор інтеграції вітчизняних підприємств АПК у світове господарство.

Процес ведення бізнесу на зарубіжних ринках істотно відрізняється від управління діяльністю підприємства у вітчизняному економічному середовищі. Розширення діяльності за географічним критерієм вимагає від підприємств розробки детальної стратегії реалізації власних експортних амбіцій.

Особливо складним є процес формування експортної стратегії підприємств агропромислового комплексу, оскільки він відбувається під впливом факторів

зовнішнього середовища як об'єктивного, так и суб'єктивного характеру. До того ж АПК поєднує у собі підприємства різних галузей, що вимагають різних підходів до управління і, відповідно, неоднорідних експортних стратегій. Оскільки експортну направленість на сьогодні мають переважно кластери агропромислових підприємств, можна констатувати необхідність розробки та координації кількох типів експортних стратегій для успішної діяльності на зовнішньому ринку формально єдиного суб'єкта ЗЕД.

УДК 338.26; 658.5

**М.Ю.Войтович, студентка групи 11 МБЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет**

ОРГАНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Постановка проблеми. Організація бюджетного управління створювалася як методологія ефективного планування і розподілу матеріальних ресурсів, а також контролю витрат на підприємствах. Однак, незважаючи на значний розвиток економічної науки, за останні десятиліття бюджетне управління не втратило своєї актуальності, більш того, в даний час спостерігається зростання інтересу до даної сфери наукового дослідження. Це можна пояснити кількома причинами. По-перше, наголошується повсюдне впровадження різних систем бюджетування на багатьох підприємствах. На шляху розробки подібних систем директори та менеджери компаній, що стикаються з численними труднощами, тому виникає необхідність вдосконалення організації бюджетування з точки зору її практичної застосовності. По-друге, спостерігається значний розвиток наукової думки у суміжних галузях досліджень, таких як: організаційне проектування, управлінський облік, стратегічне управління та ін. В результаті цього з'являється можливість перенесення нових наукових методик і технологій, розроблених в даних областях, у сферу бюджетного управління з метою ліквідації її недоліків. Зазначені фактори забезпечили значне зростання інтересу до даної проблеми, так як створили передумови для її подальшої модернізації та подання бюджетування в новій ролі.

Ключовою проблемою в даному випадку, є відсутність комплексного механізму використання технології бюджетного управління на підприємствах, в умовах економічних відносин які розвиваються. Зокрема, найбільш насущними питаннями, є:

- відсутність методики впровадження концепції у великих компаніях холдингового типу, які мають свою специфіку, що, відповідно, накладає відбиток на методологію та організацію процесу бюджетного управління;
- труднощі в знаходженні резервів підвищення гнучкості системи бюджетування на підприємстві;
- відсутність прямого зв'язку між бюджетним процесом і результатами діяльності підприємства, так як традиційне бюджетування не сприяє створенню

вартості компанії і основну увагу приділяє затратам, а не результатам.

Проблема оптимального розподілу виробничих ресурсів і контролю за їх використанням для досягнення цілей підприємства є однією з пріоритетних задач, розв'язуваних при постановці бюджетування. Для успішної постановки бюджетування на підприємствах необхідно враховувати специфічні особливості бізнесу, властиві багатьом галузям господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у розробку теорії бюджетування внесли: Р. Акофф, С. Оптнер, Р. Брейлі, С. Майерс, Дж. В. Хорн, Дж. Вахович, Д. Хан, Д. Шим, Д. Сігел, К; Друрі, Ч. Хорнгрена, Дж. Фостер, Ш. Датар, К. В. Шіборш, Н. Г. Данілочкіна, А. М. Кармінський та ін.

Виклад основного матеріалу. Організація бюджетного управління на підприємстві передбачає створення ефективної сучасної системи бюджетування, яка б була заснована на розробці і контролі виконання ієрархічної системи бюджетів. Проте, як і будь-яке явище, бюджетування має свої позитивні і негативні особливості. До позитивних рис бюджетування можна віднести такі характеристики:

- надає позитивний вплив на мотивацію і настрій колективу;
- дозволяє координувати роботу підприємства в цілому;
- аналіз бюджетів дозволяє своєчасно вносити коригувальні зміни;
- дозволяє вчитися на досвіді складання бюджетів минулих періодів;
- дозволяє удосконалити процес розподілу ресурсів;
- сприяє процесам комунікацій;
- допомагає менеджерам низової ланки зрозуміти свою роль в організації;
- дозволяє співробітникам-новачкам зрозуміти «напрямок руху» підприємства, таким чином, допомагаючи їм адаптуватися в новому колективі;
- служить інструментом порівняння досягнутих і бажаних результатів.

Водночас слід зазначити, що організація процесу бюджетування поряд з позитивними рисами має і певні недоліки:

- різне сприйняття бюджетів у різних людей (прикладом є те, що , бюджети не завжди здатні допомогти у вирішенні повсякденних проблем, не завжди враховують зміни умов; крім того, не всі менеджери володіють достатньою підготовкою для аналізу фінансової інформації);

- якщо бюджети не доведені до відома кожного співробітника, то вони не роблять практично ніякого впливу на мотивацію і результати роботи, а замість цього сприймаються виключно як засіб для оцінки діяльності працівників і вистежування помилок;

- бюджети вимагають від співробітників високої продуктивності праці; у свою чергу, співробітники протидіють цьому, намагаючись мінімізувати своє навантаження, що призводить до конфліктів, викликає стан пригніченості, страху, а, отже, знижує ефективність роботи;

- протиріччя між досяжністю цілей і їх стимулюючим ефектом: якщо досягти поставлених цілей занадто легко, то бюджет не має стимулюючого ефекту для підвищення продуктивності; якщо досягти цілей занадто складно, – стимулюючий ефект пропадає, оскільки ніхто не вірить у можливість досягнення цілей.

Висновки та пропозиції. Таким чином, для формування ефективної системи бюджетування необхідна розробка регламентів, які мають містити правила, послідовність і логіку управління. Існує гостра необхідність у розробці комплексного методичного підходу до впровадження бюджетного управління в компанії, який би доповнив базову концепцію бюджетування - рядом елементів, що сприяють доданню їй більш високого рівня системності, і дозволив би зменшити кількість недоліків, характерних для неї.

УДК 334.72

Ганжа О.Р., студентка 31 гр. ЕП
Керівник: д.е.н., професор Яворська Т.І.
Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. У порівнянні з розвинутими країнами рівень підприємницької діяльності в Україні є недостатнім та потребує суттєвого покращення. Потенціал підприємництва не може реалізуватися повною мірою через несприятливе економічне та правове середовище щодо ведення підприємницької діяльності.

Аналіз досліджень. Поміж сучасних вітчизняних дослідників, які займаються певним чином питаннями підприємництва, необхідно відзначити О. Варановського, Л. Воротіну, І. Жиляєва, Т. Ковальчука та інших. Окремі питання створення умов розвитку підприємництва розглядаються також у наукових працях українських учених-економістів, зокрема Л. Безчесного, В. Бородюка, В. Гейця, В. Савчука, В. Степаненка, О. Турчинова, А. Чухна та інших.

Мета статті: визначити основні проблеми розвитку підприємницької діяльності в Україні та можливості подальшого її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Важливою складовою конкурентоспроможності національної економіки є підприємництво.

Розвиток підприємництва в значній мірі залежить від зовнішнього середовища, в якому за останні роки відбулися такі суттєві зрушення:

- а) індивідуальна споживацька поведінка, яка проявляється у диференціації попиту;
- б) розвиток нових технологій, в першу чергу інформаційних і комунікаційних;
- в) глобалізація конкуренції.

В умовах ринкової трансформації економіки України розвиток підприємництва є основою економічного і соціального розвитку, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя громадян. Із моменту набуття Україною незалежності відбувалося поступове становлення вітчизняного підприємництва як самостійного соціально-економічного явища. За останні 20 років умови ведення підприємницької

діяльності в Україні суттєво змінилися. Вдосконалення законодавчої бази, поступове входження на світовий ринок, стабілізація економіки держави – все це впливає на діяльність як українських, так і закордонних підприємств, що працюють в Україні.

Наразі перед вітчизняним підприємництвом стоять такі важливі завдання як розширення структури пропозицій на внутрішньому ринку товарів та послуг, створення ефективного конкурентного середовища, стимулювання інноваційного розвитку, відродження підприємницької ініціативи населення, створення додаткових робочих місць та підвищення гнучкості зайнятості, зміцнення регіональних економік.

При цьому невід’ємними складовими сучасного підприємництва є малий та середній бізнес. Частка обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг) в Україні на початок 2013 р. становила 16,7%, середніми відповідно – 37,7%.

За простотою ведення бізнесу у 2013 році Україна посідала 142-е місце зі 183 країн світу, покращивши минулорічний результат на чотири позиції.

До причин такого стану належить як наявність проблем регуляторного характеру (на загальнодержавному і регіональному рівнях), так і неадекватна вимогам цивілізованої соціально-ринкової економіки діяльність значного сегменту бізнесу.

Таблиця 1

Місце України в рейтингу за показниками ведення бізнесу

№	Показник	Ведення бізнесу 2013 р., рейтинг України	Ведення бізнесу 2012 р., рейтинг України	Зміна рейтингу
	Ведення бізнесу	142	146	+4
1	Започаткувати бізнесу	134	126	-8
2	Дозвільна система у будівництві	181	181	0
3	Найм робочої сили	83	90	+7
4	Реєстрація власності	141	144	+3
5	Доступ до кредитів	30	27	-3
6	Захист прав інвесторів	109	143	+34
7	Система оподаткування	181	182	+1
8	Міжнародна торгівля	139	139	0
9	Забезпечення виконання контрактів	43	46	+3
10	Ліквідація підприємств	150	145	-5

Рівень кваліфікації підприємців в Україні є невисоким, що значно ускладнює перспективи його інноваційного розвитку. Відсутність спеціальних знань у сфері бізнес-освіти, неефективний менеджмент знижують конкурентоспроможність бізнесу, погіршують якість його персоналу.

Одним з основних гальмуючих факторів розвитку підприємництва є недостатність у підприємців коштів для розвитку власної справи та високі відсоткові ставки за користування банківськими кредитами.

До основних проблем, які на сьогодні перешкоджають зміцненню економічної безпеки та структурним реформам у секторі підприємництва України, відносяться: наявність прямих та опосередкованих злочинних, кримінальних посягань, так званого «рейдерства», а також дискримінаційних дій щодо підприємців тощо. Спроби протиправного захоплення підприємств здійснюються шляхом подання до державних реєстраторів підроблених документів.

В умовах фінансово-економічної кризи в Україні відзначалося значне погіршення показників розвитку бізнесу. До факторів негативного впливу на їх динаміку належать скорочення споживчого попиту, загострення проблем у банківській сфері, погіршення умов кредитування реальної економіки, обмеження державних інвестицій та фінансової підтримки бізнесу, зменшення зарубіжного інвестування в розвиток приватного сектору та ін.

Найважливіша роль в усуненні вищезазначених перешкод та забезпеченню подальшому розвитку підприємництва віддається державі. Державне регулювання підприємництва в Україні потребує не тільки підтримки стабільного, поступального його розвитку, а і створення умов для суттєвого прискорення темпів його приросту, впровадження інновацій, активізації міжнародних операцій та формування конкурентоспроможних вітчизняних підприємств.

Урядом України проводиться політика щодо створення сприятливих умов для ведення бізнесу, усунення існуючих перешкод для бізнесу, створення привабливих умов для діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що дозволить залучити до розвитку вітчизняної економіки інвестиції та потенціал приватного капіталу. За останні роки в Україні прийнято основоположні закони, які відповідають європейським принципам регулювання підприємницької діяльності, у сферах: ліцензування, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, дозвільній системі, у сфері технічного регулювання, закон «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні».

Висновки і пропозиції. Отже, в Україні на сьогоднішній день є багато проблем, що перешкоджають розвитку вітчизняного підприємництва, вирішення яких забезпечить підвищення ефективності підприємницької діяльності, забезпечить розширення підприємницького сектора, зменшення тіньового сектору. Основну роль у цих перетвореннях повинна відігравати держава.

Для вітчизняних підприємств необхідно побудувати модель соціальної відповідальності, яка буде адекватною сучасним ціннісним орієнтаціям суспільства, потребам трудових колективів та економічним орієнтаціям власників підприємств. Необхідно також вдосконалити інфраструктуру розвитку підприємництва, знизити тиск на суб'єкти господарювання з боку контролюючих органів, впровадити регіональну політику сприяння розвитку малого підприємництва, створити сприятливі фінансові передумови для започаткування та здійснення підприємницької діяльності, удосконалити порядок ведення

податкового і статистичного обліку та звітності суб'єктів господарської діяльності, забезпечити державну підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що працюють у сфері інвестиційної, інноваційної і науково-технічної діяльності, посилити увагу до інформаційного забезпечення, навчання і підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів підприємництва.

Список використаних джерел

1. Підприємництво / Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні // Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1652020552798/ekonomika/problemi_perspektivi_rozvitku_pid_priyemnitstva_ukrayini
2. Економічна теорія / Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні // Освіта.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21601/

Гречка В.М.

Мала академія наук м. Мелітополь

к.е.н., доц. Олексенко Р.І.

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ЯКІСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОСНОВА УСПІХУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Менеджмент – наука, яка виникла і розвивається в зв'язку з необхідністю пояснити, в наслідок чого руйнуються або процвітають організації. Науковці з області менеджменту шляхом випробувань та практики в області управління, відповідають на питання: " Чим виявляється успіх організації?". Відповідь на це питання дозволяє дати відповідь на питання: "Що може зробити керівник для забезпечення успіху організації?".

Організації складають основу світу менеджерів, в них спостерігаються причини, які є причиною існування менеджменту. Володіння основами сучасного менеджменту – важкий, багатоплановий процес, що оцінюється фахівцями з різних боків. Одні вважають, що менеджмент це така ж наука, як наприклад фізика чи біологія, другі, - що менеджером потрібно народитися. Так чи інакше формування менеджера здійснюється через самовдасконалення та активне навчання. Як показує статистика, не багато з тих, хто має талант організатора вміє розвивати цей талант і користуватись їм заради розвитку суспільства.

Перехід до ринкових відношень потребує трансформації системи управління. Таким чином необхідний розгляд нової системи управління. Ринок потребує продуманої господарської роботи, та надійної теоретичної основи. Особливу актуальність мають теоретичні та практичні питання менеджменту. Основне завдання менеджменту – мобілізація сил організації для розв'язання

завдань. Критеріями його були ефективність того, що вже робиться, й адаптація до зовнішніх змін.

Основна функція менеджменту - організація режиму функціонування суб'єкту, що залежить від управлінського продукту. Чим краще управлінський продукт, тим краще функціонує і дає позитивні результати організація.

Творчий процес правління людьми неможливо виховати та навчити, однак здібність знаходити оригінальні рішення дуже часто зустрічаються у людей. Але невелика кількість людей, досягають успіху в досконаленні основ бізнесу. У наш час важко виділити більш важливу і багатогранну сферу діяльності, ніж управління або менеджмент, від якого залежать і ефективність виробництва, і якість обслуговування населення. Мистецтво і наука людських відносин охопили область комунікацій і контактів у середині організацій, та з зовнішнім оточенням (діловими партнерами, споживачами, постачальниками, державними установами, засобами масової інформації). Позитивна уява фірми стала важливим інструментом підвищення довіри до неї, а також чинником конкурентноздатності. Менеджерське керування починалось з нижчих підрозділів функціональних відділів (цех, склад, магазин) і середньої ланки (керування самими функціональними відділами і їхньою координацією). Зниження витрат на одиницю продукції за рахунок збільшення швидкості й обсягу постачань виробництва і збуту, а також скоординованості давала конкурентну перевагу, досягнення якого було прямим обов'язком менеджерів (як адміністраторів, або лінійних керуючих, так і штабних спеціалістів), що займалися прикладними дослідженнями і розробками.

У зарубіжних країнах накопичений досвід управління в області промисловості збагачується за рахунок світових досягнень в практичній організації економічних і соціальних процесів та знань основ науки управління.

Висновок. Організація робіт – це функція, яку повинні здійснювати всі керівники незалежно від їх рангів. Рішення про вибір структури організації завжди приймається керівництвом вищого рангу. Керівники нижчого та середнього рангу лише допомагають йому, надаючи необхідну інформацію. Задача менеджерів - це вірний вибір тієї структури, яка краще всього відповідає цілям та задачам організації, а також впливає на неї внутрішнім та зовнішнім фактором. «Найкраща» структура - це та, що кращим способом дозволяє організації ефективно взаємодіяти з зовнішнім оточенням, продуктивно та доцільно розподіляти і направляти зусилля своїх співробітників, а також вдовольняти потреби клієнтів та досягати своїх цілей з високою ефективністю.

Література:

1. Гольдштейн Г.Я. Основи менеджмета. Таганрог: ТРТУ, 1995
2. Бавикін В. «Новий менеджмент».-М.: Економіка, 1997
3. Шегда А.В. Основи менеджменту, Учбовий посібник "Знання":К, 1998
4. Непомнящий Є.Г. Економіка та управління підприємством. Таганрог: ТРТУ, 1997.

УДК: 338.43

Греджев І.В., 21гр. ОіА, ТДАТУ
 Завадських Г. М. к.е.н., доцент
 Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс є найважливішою складовою частиною господарського механізму України. Незадовільний фінансовий стан переважної частини підприємств вітчизняного АПК не дозволяє забезпечити процес не тільки розширеного, а в багатьох випадках і простого відтворення за рахунок власних фінансових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень. Відзначимо, що питанню ефективності функціонування та управління підприємствами аграрного сектора України присвячені роботи таких відомих науковців, як: В. Андрійчука, О. Варченка, О. Гудзя, В. Збарського, М. Кісіля, М. Кропивка, М. Коденської, О. Левандівського, П. Саблука, П. Стецюка, І. Титарчука, О. Шуста та ін. Однак, незважаючи на достатньо велику кількість теоретичних досліджень та розробок, все ж залишаються актуальними питання ефективності управління сільськогосподарськими підприємствами, що є запорукою успішного розвитку всієї галузі.

Мета роботи. Метою роботи є дослідження сучасного стану АПК України, аналіз основних показників розвитку аграрного сектора за період незалежності країни, висвітлення існуючих проблем сільськогосподарських підприємств та перспектив аграрного сектора України.

Виклад основного матеріалу. За останні роки у сільськогосподарському виробництві України значно загострилися кризові явища: значно знизилися обсяги валової продукції, погіршилося використання природних ресурсів, знизилася родючість ґрунтів, поглибився дисбаланс між галузями рослинництва і тваринництва. Зменшення поголів'я худоби досягло критичної межі при значному зниженні його продуктивності.

Для України розвиток аграрного сектору є особливо актуальним, адже саме він є однією із стратегічних складових економіки держави: в агропромисловому секторі та споріднених із ним галузях формується до 20 % ВВП. Тому стабілізація в найкоротші терміни й розвиток саме аграрного сектору економіки країни стане одним із головних чинників вітчизняної економіки в умовах світової фінансової кризи та галуззю, що визначить майбутнє на тривалу перспективу, потіснивши в силу різних факторів металургію, хімію й деякі інші.

У цілому, до основних проблем розвитку АПК України можна віднести:

- впровадження багатукладної системи власності;
- застосування ефективних систем землекористовування;
- впровадження сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур;
- розвиток вітчизняного виробництва сучасних сільськогосподарських машин, зокрема, засобів малої механізації;
- розширення виробництва добрив, гербіцидів тощо;

- запровадження комплексних агрохімічних та лісових меліорацій;
- розвиток виробничої та соціальної інфраструктури для підйому сільської місцевості;
- державна підтримка АПК через переорієнтацію кредитно-фінансової, податкової і цінової політики на підтримку сільськогосподарського виробника.

Здійснення аграрної реформи в Україні повинно бути спрямоване на створення економічно ефективного агропромислового виробництва, поглиблення ступеня переробки та покращання зберігання сільськогосподарської продукції. З цією метою в програмних документах щодо проведення аграрної реформи передбачається: формування ринку землі та нерухомості, запровадження системи іпотечного кредитування сільськогосподарських товаровиробників; фінансування організаційних заходів щодо здійснення аграрної реформи на регіональному рівні, післяприватизаційна підтримка розвитку реформованих господарств, створення спеціалізованої консалтингової інфраструктури щодо інформаційного забезпечення; розвиток мережі інфраструктури сервісного обслуговування, заготівель, оптової торгівлі; формування ринків матеріальних ресурсів і капіталу; ефективне використання наявного земельного фонду; реформування соціальної сфери села та розбудови її інфраструктури.

Радикальне вирішення проблеми забезпечення населення України основними видами продовольства потребує значного збільшення обсягів їх виробництва на основі фінансової підтримки вітчизняного товаровиробника. На сьогодні екстенсивний шлях розвитку сільського господарства практично вичерпався. Тому у подальшому він може здійснюватися лише на основі широкомасштабного впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, докорінної модернізації засобів механізації.

Ще однією досить важливою проблемою в Україні є підготовка кадрів для агропромислового комплексу вищими навчальними закладами. Кошти, що виділяються на підготовку кадрів в основному стосуються лише оплати праці та видатків споживання. На розвиток аграрних університетів в Україні вже декілька років майже не виділяються кошти. Також в Україні слід обов'язково створити такий економічний механізм, який забезпечив би прибутковість виробництва. Важливою складовою останнього є належне ціноутворення, оскільки ціни, з одного боку, стимулюють збільшення пропозиції, а з іншого – впливають на платоспроможний попит населення.

Стійке зростання АПК неможливе без вдосконалення відносин на внутрішньому і зовнішньому ринках агропродовольства та без розвитку інфраструктури.

Висновки і пропозиції. Для сприяння розвитку галузі сільського господарства та забезпечення підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції в умовах глобалізації, Україні необхідно, використовуючи передовий світовий досвід, не просто переносити його в площину свого розвитку, а гармонізувати його з українськими економічними реаліями та історичним розвитком галузі країни.

УДК 338. 51

Д.Ю. Гриднєва,
студентка 4 курсу напрямку підготовки "маркетинг"
Л.О. Андрєєва, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Таврійський державний агротехнологічний університет

МІКРО- ТА МАКРОСЕРЕДОВИЩЕ ПП "ОЛКОМ"

Постановка проблеми. Для споживачів «Олком» - це добре відомий бренд, під яким продаються якісні продукти харчування. Для представників ділових кіл «Олком» - це назва групи підприємств, що успішно працюють в харчовій галузі і використовують бренд «Олком» в процесі просування своїх товарів на ринок.

Питання оцінки стану, функціонування, розвитку та проблем ПП «Олком» знайшли своє відображення в роботах таких вчених як В.М. Бондаренко, М.М. Ільчук, М.П. Коржинській, Л.В. Протасова, П.Т. Саблук, І.М. Топіха, Г.В. Чабан, В. П. Чагаровський та ін.

Мета дослідження полягає в оцінці зовнішнього середовища ПП «Олком», тобто аналізі мікро- та макросередовища, а також всіх складових, що до них належать.

Виклад основного матеріалу. Мікросередовище підприємства «Олком» становлять постачальники, посередники, покупці, конкуренти, представники суміжного бізнесу, громадськість.

Визначаємо цільових споживачів ПП «Олком». До них належать всі жителі м. Мелітополя, які купують продукцію ТМ «Олком».

Розраховуємо місткість та частку ринку підприємства.

Місткість ринку визначають за формулою:

$$M = n * P * C \quad (1)$$

де n — кількість потенційних покупців даного товару;

P — кількість покупок, зроблених середнім покупцем;

C — середня ціна одиниці товару.

Кількість потенційних покупців – 70000 тис. чол, які здійснюють 92 покупки за рік, середня ціна на молоко – 11, 50 грн. ($M = 70000 * 92 * 11, 50 = 74060000$), з них приблизно 30000, які купують продукцію «Олком»:

$$30000 * 92 * 11,50 = 31740000 \quad (2)$$

Визначаємо ринкову частку товару .

$$31740000 / 74060000 * 100\% = 43\%. \quad (3)$$

Продукція ТМ «Олком» займає приблизно 43% від всього ринку молока в м. Мелітополі, це пояснюється близькістю сировинної бази, доступністю ресурсів, довірою споживачів до цього бренду , в інших регіонах конкуренти, такі як «Простоквашино», Даніссімо», «Злагода», «Президент», «Веселий молочник», «Добриня», «Слов'яночка» займають лідируючі позиції.

Цільовими споживачами ПП «Олком» є:

1) ринок споживачів – це окремі суб'єкти та домогосподарства, які придбають товари для особистого використання, а саме споживачі середнього віку та молоді мами, які купують молоко для малюків та для приготування молочних каш. Саме на них і орієнтується фірма;

2) ринок виробників – ПП «Олком» реалізує молочну продукцію підприємствам сфери послуг:

- супермаркетам, готелям;
- магазинам;
- ресторанам;
- місцям відпочинку.

3) ринок державних установ – для ПП «Олком» це:

- лікарні;
- дитячі садки;
- молодіжні центри.

4) ринок проміжних продавців– для ПП «Олком» це:

- фірми;
- магазини .

До конкурентів ТМ «Олком» належить ТМ «Злагода», ТМ «Простоквашино», ТМ «Даніссімо», ТМ «PRESIDENT», ТМ «Веселий молочник», ТМ «Добриня», ТМ «Слов'яночка».

До складу контактної аудиторії фірми ПП «Олком» належать фінансово-кредитні установи, банки, ЗМІ (реклама), державні установи, жителі м. Мелітополя, керівництво, персонал.

Цей цільовий сегмент складає досить велику частку від населення м. Мелітополя приблизно 50 %, що становить 70000 осіб(140000*0,5). В середньому споживачі здійснюють купівлю цієї продукції 3-4 рази на тиждень.

Визначаємо основних конкурентів підприємства «Олком» та їх вплив на рівень конкуренції на ринку (табл 1).

Таблиця 1

**Найбільш впливові конкуренти з виробництва та реалізації
молочних виробів «Олком»**

Конкурент	Країна походження конкурента	Ступінь конкуренції		
		Незначний вплив	Середній вплив	Значний вплив
«Злагода»	Україна			X
«Простоквашино»	Україна		X	
«PRESIDENT»	Україна		X	
«Веселий молочник»	Україна	X		
«Добриня»	Україна		X	

Найбільш впливовим конкурентом ТМ «Олком» є ТМ «Злагода». Такі ТМ як «Простоквашино», «PRESIDENT» та «Добриня» мають середній вплив.

Розглянемо фактори мікросередовища ПП «Олком».

Для фірми ПП «Олком» постачальниками є: ПП «Семенівка», домогосподарства та інші постачальники.

Посередниками підприємства є: магазини харчової промисловості, ресторани спеціалізовані фірми, транспортні організації, фінансові кола.

Макросередовище – це фактори, які впливають на фірму та її мікросередовище і які вона не може контролювати.

Факторами макросередовища маркетингу ПП «Олком» є:

Економічні фактори. Підприємство завжди враховує подорожання електроенергії, інфляцію та девальвацію валюти.

Демографічні фактори. Підприємство «Олком» максимально намагається враховувати побажання споживачів.

Екологічні фактори. Технологія, що використовується підприємством не є екологічно брудною.

Науково-технічні фактори. Підприємство уважно стежить за технологічними новинками у виробництві молочної продукції, постійно здійснює пошук нових видів сировини та обладнання, які б забезпечили мінімум витрат та купує їх.

Політичні фактори. Для підприємства «Олком» найбільш характерним є те, що Україна вступила до світової організації торгівлі в зв'язку з чим їй необхідно рівнятися на європейських товаровиробників удосконалювати постійно якість, системи та методи збуту продукції, щоб бути гідним конкурентом.

Природні фактори. Підприємство «Олком» в певній мірі залежить від побажань споживачів з вимогами якості, асортименту, доступності.

Висновки і пропозиції. Мікросередовище підприємства «Олком» становлять постачальники, посередники, покупці, конкуренти, представники суміжного бізнесу, громадськість. Продукція ТМ «Олком» займає приблизно 43% від всього ринку молока в м. Мелітополі, це пояснюється близькістю сировинної бази, доступністю ресурсів, довірою споживачів до цього бренду, в інших регіонах конкуренти, такі як «Простоквашино», Даніссімо», «Злагода», «Президент», «Веселий молочник», «Добриня», «Слов'яночка» займають лідируючі позиції. Виявлено, що за методом бенчмаркінгу можна зробити такі висновки, що найкращі показники на ринку молока займає ТМ «Злагода». Позицію ТМ «Олком» можна поліпшити завдяки розширенню асортименту та активізувавши маркетингову діяльність.

УДК 338.436(477)

Джаним К.С.,
Верховод І.С., к.е.н., доц.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК

Важливу роль у виробництві сільськогосподарської продукції відіграють АПК, що є єдиною цілісною виробничо-економічною системою, яка охопила цілий ряд галузей народного господарства спеціалізованих на виробництві продовольств. Сучасний аграрно-промисловий комплекс є важливим сектором економіки України. Саме в АПК найбільше нерозв'язаних економічних проблем, зокрема питання формування колективних господарств, приватизації землі,

створення фермерських господарств, ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, взаємовідносин між сферами АПК, обмеження або ліквідації дотацій з бюджету на продукцію сільськогосподарського виробництва тощо

В АПК зосереджена майже третина основних виробничих фондів, працює четверта частина населення, зайнятого у народному господарстві, виробляється понад 20 % валового суспільного продукту та третина національного доходу, формується 70 % роздрібного товарообігу. Головне завдання що стоїть перед галузями АПК – це зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей комплексу для одержання високих кінцевих результатів, надавати можливості виходу продукції АПК України на світовий ринок.

Агропромисловий комплекс України – це цілісна народногосподарська система взаємопов'язаних в своєму розвитку галузей, які забезпечують виробництво сільськогосподарської сировини та продовольства, їх заготівлю, зберігання, переробку і реалізацію населенню.

АПК як складна система має три головні аспекти: компонентний, територіальний і організаційний.

До складу АПК входить понад 100 галузей і підгалузей народного господарства, та ще багато галузей частково або повністю з ними пов'язані.

Галузі, що входять до складу АПК, можна згрупувати в окремі функціональні сфери (блоки):

а) виробництво сільськогосподарської продукції (рослинництво, тваринництво);

б) промислова переробка сільськогосподарської продукції (харчосмакова, м'ясна, молочна, мукомельнокруп'яна промисловість, легка промисловість по переробці сільськогосподарської сировини);

в) виробництво засобів виробництва для всіх галузей АПК;

г) виробнича та соціальна інфраструктура.

Важливою умовою зміцнення економічного потенціалу в Україні є створення сучасної ринкової структури виробництва. В основу ринкових перетворень в АПК покладена програма роздержавлення і приватизації, а для сільськогосподарських підприємств – створення нових господарських структур на засадах приватної власності на майно і землю.

Великі проблеми виникли із використанням природних ресурсів. Якість навколишнього середовища, його відтворювальний і відновлюваний потенціал значно зменшується з нарощуванням масштабів ресурсовикористання і обсягів забруднюючих речовин та відходів. Кризовий стан, що склався в аграрному секторі, та використання природних ресурсів вимагають концептуального визначення основних напрямів та змісту аграрної реформи, взаємоузгодження експлуатації природних ресурсів, сфер вкладення капіталу з урахуванням чисельності населення та майбутніми потребами людей.

З розвитком продуктивних сил суспільства великого значення у збільшенні виробництва продукції рослинництва і тваринництва набувають використання досягнень науково-технічного прогресу, розробка та впровадження високоефективних науково обґрунтованих систем ведення сільського

господарства, спеціалізація та раціональне використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Процес відтворення в сільському господарстві досить складний і залежить від природних, науково-технічних, біологічних, соціальних та економічних факторів. Все це вимагає глибоких економічних знань, постійного аналізу, застосування економічних законів. Перехід до ринку вимагає розробки наукових основ ефективного господарювання на засадах підприємництва та конкуренції. На сільське господарство витрачається майже третина державного бюджету. Але нині, із зміною умов господарювання, держава об'єктивно не може в таких самих обсягах підтримувати сільське господарство. Основою ефективного розвитку агропромислового виробництва в ринкових умовах є не стільки інституціональні зміни, скільки рівень та масштаби використання досягнень науково-технічного прогресу, якість виробничого потенціалу, кваліфікація працюючих, їх заінтересованість в досягненні високих кінцевих результатів. Через недооцінку цих положень практично зупинено інвестиційну діяльність, не відновлюються виробничі потужності, особливо техніка та обладнання. Тому при ринкових відносинах потрібне визначення пріоритетів на кожному етапі розвитку агропромислового виробництва, матеріальне і фінансове забезпечення їх реалізації.

У відповідності з концепцією розвитку сільського господарства намітилися такі основні шляхи реформування організаційних форм господарювання :

- реорганізація колгоспів у колективні сільськогосподарські підприємства, селянські спілки з персоніфікованою власністю на майно і землю;
- реорганізація колективного чи державного підприємства в виробничі кооперативи, які мають більшу самостійність;
- формування аграрно-акціонерних підприємств;
- створення приватно-орендних підприємств;
- об'єднання в асоціації пайовиків, створення спілок пайовиків.

Набуло поширення створення великих фермерських господарств за рахунок оренди земельних часток (паїв) і майна колишніх членів колективних сільгоспідприємств, а також різноманітних форм кооперації. Діяльність таких господарств, кооперативів та інших формувань дозволяє забезпечити високу ефективність використання матеріальних і фінансових ресурсів, а головне збут сільськогосподарської продукції.

Основним поточним завданням аграрної політики нині є зупинення негативних процесів у цьому секторі економіки та забезпечення умов для нарощування виробництва сировини і продовольчих ресурсів. У зв'язку з цим на сучасному етапі проведення аграрної реформи особливо потрібне наукове, правове, методичне, фінансове, інформаційне і матеріально-технічне забезпечення її. В цьому запорука успіху реформи, оскільки альтернативи їй немає, вона має здійснюватись в інтересах селян і самими селянами.

Вихід із становища, яке склалося в АПК, вбачається насамперед в удосконаленні економічного механізму господарювання, уведення для сільськогосподарських товаровиробників правил, які забезпечували б для тих, хто нормально працює, хоча б мінімум умов простого відтворення. Треба зменшити фактичний податковий натиск на товаровиробника завдяки уведенню основного податку на землю й на прибуток. Потрібно, щоб економічний механізм для АПК

був системний, постійний і відомий хоча б на кілька років. Необхідно уточнити наявні програмні документи з питань соціального розвитку села і життєзабезпечення сільського населення, визначити джерела фінансування програм, їх конкретних виконавців і строки реалізації.

На особливу увагу заслуговує продовольче та інше забезпечення пенсіонерів і решти категорій незайнятого в аграрному виробництві сільського населення з урахуванням можливостей розвитку фермерства та інших форм приватного підприємництва на селі. Земля має бути включена в ринкові відносини послідовно. Передовсім, слід визначити її вартість і будувати земельні відносини тільки через вартісне зіставлення сільськогосподарської продукції; розвиток підсобної діяльності для раціонального використання природних і трудових ресурсів, земельних угідь, поліпшення їх родючості; участь працею або коштами в соціальному розвитку села, де розташоване фермерське господарство.

Незважаючи на окремі песимістичні виступи, що фермер всіх не нагодую, розвиток селянських (фермерських) господарств на рівні з великими підприємствами в Україні необхідний, бо на землі має бути господар і вироблена продукція повинна відповідати більш якісним показникам, а для цього потрібно надавати всіляку підтримку фермерам.

УДК 65.050:338.48

**Ермолова Е., студентка 1-го курсу
Мелітопольського державного педагогічного університету
Лебедева Е. А., асистент кафедри економіки**

РОЛЬ КАЧЕСТВЕННОГО МЕНЕДЖМЕНТА В РАБОТЕ ТУРИСТИЧЕСКОГО БИЗНЕСА

На современном этапе развития экономики ни одно предприятие не может нормально функционировать без работы квалифицированного менеджера и туристический бизнес не является исключением. Туристический бизнес - одна из наиболее быстро развивающихся отраслей мирового хозяйства. В настоящее время международный туризм входит в число трех крупнейших экспортных отраслей, уступая нефтедобывающей промышленности и автомобилестроению, поэтому исследование роли менеджера в функционировании именно этой сферы, по моему мнению, является наиболее актуальным.

Постановка проблемы. Необходимо рассмотреть основные аспекты качества украинского и заграничного менеджмента, определить проблемы отечественного менеджмента и пути их решения.

Анализ последних исследований и публикаций. Проблему научного управления производством рассматривали ещё: Анри Файоль, Вальтер Ратенау, Кароль Адамецкий. На современном этапе проблема менеджмента в туристической сфере рассматривалась: Ермиловой Д., Зориным А., Зориным И., Поповичем С., Цехмистровой Г., Яценко Б.

Цель: Определить роль менеджмента в становлении отечественной индустрии туристического бизнеса. Раскрыть проблемы и преимущества для успешного развития менеджмента на Украине.

Изложение основного материала. Менеджер по туризму – относительно новая для Украины специальность, которая появилась в нашей стране из Европы. Многие ВУЗы Украины и мира выпускают специалистов данной специальности, которая с каждым годом становится всё актуальнее.

Рост актуальности данной профессии обусловлен тем, что туристическая индустрия стремительно развивается. По данным австрийских ученых спрос на менеджеров по туризму до 2018 года будет стабильно возрастать. Пика востребованности данная профессия достигла в 2013 году (23 000 вакансий), а в 2018 году ожидается уже до 25 000.

Так же австрийские ученые определили, что 60% менеджеров по туризму – женщины. Объясняется этот факт тем, что сфера туризма для представительниц слабого пола является (как правило) более привлекательной для работы, чем для мужчин и, ни для кого не секрет, что у женщин способности к коммуникации являются более развитыми, чем у мужчин.

Личностные требования (умение работать с людьми, организаторские способности и т.п.) к специалистам в Европе и в Украине совпадают, но прослеживается различие во взглядах на образование. Так в Украине одним из главных требований при приёме на работу является опыт работы в туристической сфере и, при наличии большого опыта, туристические фирмы берут на работу специалистов и без нужного образования. В Европе наличие образования данной специальности является куда более принципиальным. Это одна из важнейших проблем туристической сферы Украины: набор специалистов направлен скорее на их опыт работы, нежели на наличие специальных знаний.

Что касается уровня зарплат, то в этом плане Украина также значительно уступает Европе. Так среднегодовая зарплата менеджера по туризму в Украине составляет 7 000\$, когда в Европе – 51 000\$. Всеми виной отставание Украины, по сравнению с Европой, в уровне развития сферы туризма.

Большое преимущество работы менеджера в Европе заключается в том, что достигла большего развития сфера автоматизации труда, что позволяет экономить рабочее время и использовать информацию в полном её объёме. Ещё одним важным преимуществом является строгое разделение труда, то есть персональный набор обязанностей для каждого сотрудника. В Украине же специалист может брать на себя функции, для реализации которых он не обладает нужными навыками, что приводит к сбою работы фирмы или агентства.

Кроме того у нашей страны низкий уровень конкурентоспособности в отрасли туризма - по оценке Всемирного экономического форума, современная конкурентоспособность Украины на рынке путешествий и туризма составляет 3,89 баллов (по семибалльной шкале), что ставит нашу страну на 78-е место среди 124 стран мира. Украина – страна с высоким потенциалом для развития туристического бизнеса, так как она имеет выгодное географическое положение, высокий транспортный потенциал, давнюю историю и культуру. Но есть и крупные недостатки. Например, вопиющим является тот факт, что Украина занимает лишь 73 в мире по качеству охраны правопорядка.

Выводы и предложения: профессия менеджер по туризму является актуальной и востребованной по всему миру, но в Украине уровень развития, как данной специальности, так и туристической сферы в целом, значительно отстаёт от европейского. Существует несколько возможных мер для выхода из данной ситуации. Во-первых, уровень производительности может значительно повысить автоматизация производства, во-вторых, следует повысить привлекательность Украины для иностранных туристов, с помощью улучшения экономической, политической и социально-правовой сферы страны. Также стоит придерживаться международных стандартов управления, принятых такой организацией, как ICMCI (International Council Management Consulting Institutes)

Литература:

1. Working conditions – the dark side of tourism. European Working Conditions Observatory (EWCO). [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://www.eurofound.europa.eu/ewco/index.htm>
2. Учебники онлайн. SWOT-анализ имиджа Украины. [Электронный ресурс] – Режим доступа http://uchebnikionline.com/turizm/menedzhment_turizmu_-_kiptenko_vk/swot-analiz_imidzhu_ukrayini.htm
3. Национальный институт сертифицированных консультантов по управлению (НИСКУ). ICMCI. [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://cmcrussia.ru/index.php?page=icmci>

УДК. 33:638.141.4(477)

**Срьоменко Д., студентка групи 614 МДПУ
Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Данилова О.А.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

"МЕДОВА СПРАВА" В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постанова проблеми: Мед і інша продукція бджільництва на початку ХХІ століття набирає все більшої популярності. На фоні такої ситуації в Україні мед стає вагомим статтею експорту сільськогосподарської продукції. За даними FAO, Україна посідає перше місце з виробництва меду в Європі (в межах 100 тис. т). Для прикладу: виробництво меду в Китаї – одного із світових лідерів – становить близько 350 тис. т). Тенденція до збільшення світових обсягів продукції бджільництва в останні роки є стабільною, що дає можливість прогнозувати закріплення України на провідних позиціях лідера на даному сегменті ринку і нарощування експортних можливостей у цьому напрямку. Це є одним з перспективних шляхів діяльності на світовому ринку сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: На жаль, науковці мало уваги приділяють питанню економічної ефективності і сучасному стану бджільництва в Україні. Більшість публікацій пов'язано з практичними рекомендаціями по

утриманню бджіл та удосконаленню процесу виробництва меду. [1,2,3,4] Це пов'язано, у першу чергу, з тим, що статистичні дані галузі бджільництва є неповними і недосконалими, так як виробництво у переважній своїй більшості знаходиться у приватному секторі.

Колектив авторів Р. С. Федорук, І. І. Ковальчук, Л. М. Ковальська, А. Р. Гавраняк, свої наукові дослідження присвятили проблемам як виробництва, так і економіки медового бізнесу. На сторінках їхньої роботи детально проаналізовано виробництво і споживання меду у світі. Вакуленко Л.Л. проаналізував вітчизняний ринок продукції бджільництва, а також розглянув експортний потенціал України на ринку даної сільськогосподарської продукції. [6,7,8].

Мета статті: проаналізувати сучасний стан розвитку бджільництва в Україні, а також основні тенденції на світовому ринку цієї галузі.

Виклад основного матеріалу: Сьогодні у світі на людину у середньому виробляється 0,2 кг меду на рік. Згідно з даними Всесвітньої продовольчої організації (FAO), Україна посідає перше місце в Європі та четверте в світі за обсягами виробництва меду (1,2 кг/люд.). Трійку світових лідерів з виробництва янтарного продукту очолює Китай. Піднебесна збирає більше 350 тис. т меду на рік. Друге і третє місця посідають Аргентина і Туреччина з виробництвом 140 тис. т і 128 тис. т відповідно. Україна ж виробила 118 тис. т меду і піднеслась в переліку найбільших виробників з п'ятої на четверту сходинку, посунувши Сполучені Штати Америки. Всього ж у світі виробляється близько 1,4 млн. т меду, з них екпортується біля 400 тис. тонн. Слід зазначити, що ці цифри досягаються в основному за рахунок імпорту меду (близько 90 %), проте в Україні вони формуються лише за рахунок власного виробництва (табл. 1).

На сьогодні значно зростають вимоги щодо якісних характеристик продуктів бджільництва, зокрема меду. Треба наголосити, що якісна продукція бджільництва характеризується як екологічна і цілюща. Від того, якої якості виробляють мед на пасіці залежить і попит на продукцію та успішна його реалізація. Тому до нього висувуються підвищені вимоги. Як свідчить статистика, продукція українського бджільництва відповідає світовим стандартам якості і є конкурентоздатною на світовому ринку.

Культура споживання меду в Україні щороку зростає і становить 1,1-1,3 кг/рік на душу населення. Українці з'їдають 60-80% виробленого, а ще незначна частка повертається у залишок та на відгодівлю бджіл.

За даними Державної статистики, в усіх категоріях господарств України налічується до 3 мільйонів бджолиних сімей. Щорічне виробництво меду на пасіках усіх категорій господарств становить від 40 до 60 тис. т, обсяг експорту меду — близько 3–5 тис. т. Валове виробництво воску — 1,2–1,4 тис. т. Як бачимо, Україна експортує не більше 8% зібраного меду за рік. Що дозволяє говорити про суттєві можливості вітчизняного бджільництва на експортному ринку.

Більша частка українського меду - від дрібних виробників. На частку сільгосппідприємств-виробників припадає лише 0,002%; вони реалізують мізерні кількості (1%) від загального обсягу споживання. 99% меду виробляють на домашніх пасіках, який реалізують на торгових майданчиках, або ж здають оптом перекупникам.

Таке явище є поширеним у всьому світі, що пояснюється цілим рядом об'єктивних і суб'єктивних причин. Необхідно зазначити, що в Україні бджільництво ще й досі не розглядається як повномасштабний бізнес, а має форму дрібного підприємництва, основою якого є власне захоплення або хобі, що пов'язується, у першу чергу, із погіршенням кормової бази для бджіл. Так як на сьогодні аграрії мало вирощують нектароносні культури, віддаючи перевагу більш прибутковим. Тому пасіки виставляються на невеликі ділянки і на короткий проміжок часу, коли медоносять рослини у дикій природі, або на дрібних земельних наділах. При цьому кочівля великих пасік практично неможлива. А дрібні пасіки є більш мобільними.

Таблиця 1

Ринок меду за показниками основних споживачів

	Населення, тис. чол.	Потреба в меді за міжнародними нормами, тис. т	Споживання в рік, тис. т	У тому числі			Споживання на 1 людину, кг	Задоволення нормативної потреби, %	У тому числі	
				Власний, тис. т	Імпорт, тис. т	Експорт, тис. т			Власне виробництво, тис. т	Імпорт, %
Китай	129238	2326	151	25	4	10	0,1	0,06	100	-
Японія	127335	229	43	5	40	7	0,3	19	7	93
США	285926	514	147	84	66	3	0,5	29	57	43
Канада	310115	56	27	35	5	13	0,9	40	100	-
Німеччина	8207	148	93	20	95	22	1,1	63	22	83
Росія	144664	260	53	53	-	-	0,4	20	100	-
Франція	59453	107	28	15	16	3	0,5	26	54	46
Італія	57503	103	18	10	12	4	0,3	17	56	44
Іспанія	39921	72	39	32	15	8	1,0	54	54	22
Польща	38577	69	2	10	3	11	0,3	0,03	100	-
Греція	10623	19	15	14	2	1	1,4	71	93	7
Угорщина	9917	18	4	16	1	13	0,4	22	10	-
Австралія	8075	15	13	9	5	1	1,6	87	69	31
Україна	49112	88	59	60	-	1	1,2	67	100	-

Вітчизняній ціновій кон'юнктурі може посприяти поступове підвищення цін на світовому ринку. Тим більше, що з кожним роком зростає собівартість медової продукції – тільки у 2008 році вона збільшилася в 1,2 разу до попереднього періоду (Держкомстат). Наразі ціни на мед залишаються поки що на рівні минулого року (продаж 50-60 грн/1,4 кг у роздріб).

Експерти прогнозують, що в подальшому можлива поява великих гравців ринку, які інвестують у виробництво, але тут є певні особливості. Недостатньо лише здійснювати оптові закупки від дрібних виробників, потрібно утримувати велику кількість бджолосімей (від 1000), сприяти розширенню площ медоносних

культур, закупити необхідне обладнання для переробки/зберігання меду, організувати сертифіковані лабораторії якості.

Наразі, за неофіційними даними, нараховується близько 700 тис. громадян (1,5% населення), які займаються бджільництвом, а кількість великих компаній залишається «константою». Протягом останніх років кількість бджолосімей (3,5-4 млн) зростає паралельно лише з дрібними виробниками меду.

ВИСНОВКИ. Дослідивши сучасний стан бджільництва в Україні, можна зробити наступні висновки.

1. Бджільництво – це перспективний і прибутковий напрямок підприємницької діяльності в сільському господарстві;

2. Україна має значний потенціал у нарощуванні експортних обсягів продукції бджільництва – до 20% відсотків власного виробництва;

3. Необхідно започаткувати державну програму стимулювання галузі бджільництва, яка б у перспективі могла б окупили себе збільшенням питомої ваги України серед основних світових експортерів меду.

Список використаної літератури:

1. *Аветисян Г. А.* Разведение и содержание пчел / Г. А. Аветисян. – М. : Колос, 1983. – 272 с.
2. *Алексеенко Ф. М.* Справочник по болезням и вредителям пчел / Ф. М. Алексеенко, В. А. Ревенок, М. А. Чепурко. – К. : Урожай, 1991. – 240 с.
3. *Билаш Г. Д.* Селекция пчел / Г. Д. Билаш, Н. И. Кривцов. – М. : Агропромиздат, 1991. – 304 с.
4. *Білик Е. В.* Великий сучасний довідник бджоляра: 15 000 корисних порад досвідчених пасічників для початківців та професіоналів / Е. В. Білик. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2005. – 528 с.
5. *Буренин Л. Н.* Справочник по пчеловодству / Л. Н. Буренин, Г. Н. Котова. – М. : Агропромиздат, 1985. – 280 с.
6. *Вакуленко В. Л.* Основні суб'єкти аграрного ринку України в сучасних умовах [Текст] : Зб. наук. пр. Луганського нац. аграр. ун-ту / В. Л. Вакуленко. – Луганськ : Вид-во ЛНАУ, 2006. – № 62 (85). – С. 147–150. – (Сер. «Економічні науки»).
7. *Вакуленко Л. Л.* Експорт та імпорт меду натурального та іншої сільськогосподарської продукції : сучасний стан і проблеми [Текст] : Зб. наук. пр. / Л. Л. Вакуленко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2007. – Вип. 2 (40). – С. 79–86.
8. *Вакуленко Л. Л.* Теоретичні основи аналізу ринку меду натурального: Зб. наук. пр. Херсонського держ. аграр. ун-ту. / Л. Л. Вакуленко // Таврійський наук. вісник. – Херсон, 2008. – Вип. 58. – С. 231–237.
9. *Гриник С.* Екологічні аспекти виробництва продуктів бджільництва / С. Гриник // Український пасічник. — 2008. — № 7. – С. 33–37.
10. *Давиденко І. К.* Племінна робота у бджільництві / І. К. Давиденко, Г. Д. Микитенко, С. О. Челак. – К. : Урожай, 1992. – 120 с.

УДК [338.5:631.14](477)

Жиденко О.О. 51 ОА,
к.е.н., доц. Лисак О. І.

Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА МОЛОЧНУ ПРОДУКЦІЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Постановка проблеми. В Україні молоко та молочні продукти займають вагоме місце на ринку продовольчих ресурсів та є дуже вагомою складовою здорового раціону абсолютно кожної людини.

Можна сказати, що від рівня розвитку молочного виробництва в аграрних підприємствах значною мірою залежить успішне функціонування аграрного сектору в цілому й забезпечення продовольчої безпеки країни.

Нормальне функціонування ринку молочних продуктів в Україні прямо залежить від системи ціноутворення та політики, якої дотримується при цьому держава. Саме формування цінової політики є однією з важливих проблем регулювання ринку молочної продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні проблеми ціноутворення на ринках сільськогосподарської продукції знайшли відображення у працях В. Я. Месель-Веселяка [3], О. М. Шпичака [4], О. В. Олійника [6], однак конкретні проблемні питання стосовно ціноутворення саме на регіональних ринках не до кінця вирішені та потребують теоретичного обґрунтування.

Постановка завдання. Метою статті є виокремлення причин стримування ефективного функціонування підприємств-виробників молока та обґрунтування основних передумов стабільного економічного розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу. Ціноутворення є одним з найбільш відповідальних завдань, які стоять перед виробниками продукції. Загалом ціни формуються на підставі собівартості і ринкових цін, витрати виробника покриваються за рахунок надходжень і бажаної прибутковості продукту.

Встановлюючи ціни необхідно саме опираючись на ці факти, а не на те, яку ціну встановлюють інші. Ціни на продукцію не повинні бути ні високими, ні низькими, вони повинні бути конкурентними, тобто доступними та обґрунтованими для споживачів.

Важливим фактором при ціноутворенні на ринку готової молочної продукції є вплив посередників при закупівлі молока-сировини і реалізації готової продукції. При закупівлі молока посередницькими структурами закупівельна ціна його зростає на 15–20%. Реалізація готової молочної продукції від переробного підприємства до роздрібною торгівлі також здійснюється через посередницькі структури (Торгові дома), які, як правило, рекомендовані торгівельними організаціями, у яких продається відповідна продукція. При цьому залежно від асортименту торгового дому, відповідних доплат за входження молочної продукції до продажу у торговельній мережі, оптова ціна підприємства на молочну продукцію зростає на 25–60%. Часто одна й та сама продукція проходить через 2–3 таких торгових дома і кожен з них збільшує ціну такої продукції.

Роздрібна торгівля, одержавши від торгового дому продукцію, реалізовує її споживачам зі своєю торговельною націнкою. Виробники молочної продукції не мають іншої альтернативи у реалізації своєї продукції. До роздрібної торгівлі на реалізацію надходить продукція тільки від оптових посередників [2, с. 63–64].

Постійне зростання цін на молочні продукти, водночас із зниженням платоспроможності населення, зумовило значне скорочення рівня споживання молока та молочних продуктів на душу населення за останні роки, що значно послабило конкурентні позиції національних товаровиробників молочної галузі на ринку. Так, за даними Держкомстату України у 2009 р. рівень споживання молокопродуктів становив 212,4 кг; у 2010 р. – 206,4 кг; у 2011 р. – 204,9 кг ; і лише у 2012 р. та 2013 рр. ми спостерігаємо деяке підвищення цього показника – 214,9 кг та 220,9 кг відповідно.

Особливої актуальності набула проблема якості молочної продукції у зв'язку з вступом України до СОТ у 2008 році. Наша молочно-сировинна база за якісними показниками далеко відстає від європейських країн, що негативно відображається на рівні конкурентоспроможності галузі.

Так, структура виробництва молока у 2013 році чітко відображує слабкі сторони у вітчизняному молочному виробництві. Виробництво молока типу «екстра» у загальній структурі виробництва молока в 2013 р. в умовах мілкотоварного виробництва і недосконалої і досить витратної системи його збору у мілких господарств є досить малим – 6,0%. Натомість домінували частки низькосортного – 1-го і 2-го сортів [6, с. 67–68].

Зокрема, приватні домогосподарства, яких більшість у сировинному секторі, виробляють молоко першого сорту (близько 30%), другого та несортове, на відміну від великотоварних ферм, яких сьогодні замало. ЄС і США таке молоко не використовують для виробництва продуктів харчування.

Прийняті зміни до закону «Про молоко та молочні продукти» передбачають стимулювання в Україні виробництва високоякісного молока. Закон вводить доплату до ціни реалізації 25% виробникам молока типу «екстра» та 20% – вищого гатунку. Перший сорт якості взагалі не дотується [7]. Однак, організувати ефективну систему збору молока і контролю його якості в умовах роздрібно-мілкотоварного виробництва майже неможливо. Тому зменшення кількості дрібних виробників молока та збільшення числа великих ферм, де будуть застосовуватись сучасні технології екологічного виробництва – це майбутнє молочної галузі України, що підтверджує й досвід європейських країн. Наприклад у Франції молоко для переробки закуповується від фермерських господарств з поголів'ям не менше 50 корів, в Польщі – при кількості 14 корів і більше, в Данії, Швеції та ще в декількох країнах молочні ферми налічують 1500–3000 і більше дійних корів, з надоєм молока на 1 корову понад 8000 кілограмів на рік, а обслуговує таку ферму 10–12 чоловік. Ці господарства мають відповідні екологічні, технологічні та зооветеринарні сертифікати та дозволи. Тому в Польщі гатунком «екстра-клас» приймається 95% сировини, а в Україні лише 3,5% і 32% вищим гатунком [3; 4].

Отже, основними причинами стримування розвитку молочної галузі є: скорочення поголів'я корів; подорожчання кормів; випереджувальні темпи росту собівартості молочного виробництва порівняно із закупівельними цінами на

молоко; зосередження виробництва в дрібнотоварному приватному секторі; низький рівень механізації та автоматизації виробництва; низька якість молочної продукції; неефективність фінансово-економічного механізму державної підтримки галузі.

Тому, для сталого економічного розвитку молочного виробництва, необхідно забезпечити:

- раціональне використання й подальше нарощування поголів'я корів у господарствах усіх форм власності;
- створення оптимальних розмірів ферм;
- впровадження інтенсивних технологій утримання худоби і засобів механізації виробничих процесів;
- регулювання якості продукції через систему стандартизації та сертифікації;
- удосконалення економічних відносин сільськогосподарських та переробних підприємств;
- дієвість механізму державного регулювання ринку молока та молочної продукції.

Висновки. Таким чином, ринкові умови господарювання вимагають суттєвих змін в аграрному секторі України для того, щоб успішно розвиватися та вести конкурентоспроможне виробництво. Підвищення конкурентоспроможності молочного виробництва можливе лише на основі послідовності інтенсифікації галузі, підвищення якості та безпеки продукції, збільшення продуктивності галузі, вдосконалення ціноутворення, освоєння інновацій, формування молочних інтеграційних структур та дієвого механізму державного регулювання ринку молока і молочної продукції.

Список використаної літератури

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Каблук П.Т. та ін.]; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008с.
2. Бондаренко В.М. Розвиток ефективного виробництва молока та його промислової переробки в Україні / В.М. Бондаренко // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 61–64.
3. Державна служба статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Касянчук В. Проблеми безпечності української молочної продукції / В. Касянчук // Продукты & Ингредиенты. – 2008. – № 5. – С. 54–56.
5. Козак Ю.П. Стан та перспективи розвитку молочного підкомплексу регіону / Ю.П. Козак // Агроінком. – 2008. – № 3–4. – С. 41–44.
6. Лисюк В.М. Перспективи і напрямки розвитку ринку молочної продукції (секторний аналіз ринку) / В.М. Лисюк, А.В. Чмут // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekhp/2011_2/st15.pdf
7. Про молоко та молочні продукти: Закон про внесення змін до закону України від 17.02.2010 № 923 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 4 – С. 182.

Зибіна Д. А., 31 ЕП, ТДАТУ
Керівник: д.е.н., професор Яворська Т. І.
Таврійський державний агротехнологічний університет

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СОЇ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Виробництво сої відноситься в останні десятиріччя до числа найбільш актуальних теоретичних та практичних завдань. Проблема полягає у наданні економічної ефективності та тенденцій виробництва сої в Україні. Соя забезпечує населення цінними білковими продуктами, дає високопоживні корми для тварин і цінну сировину для переробної промисловості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями удосконалення економічно доцільних та ефективних елементів технології вирощування сої приділяли увагу вітчизняні вчені та молоді науковці, зокрема: В.Ф. Петриченко, О.О. Бабич, С. І. Колісник, М.І. Бахмат, В.Ф. Камінський, О. М. Венедіктов та ін. Однак, питання розробки економічно доцільних елементів технології вирощування сої в умовах правобережного Лісостепу України досліджено не в повній мірі.

Мета статті. Основною метою даної статті є вивчення сучасного стану і тенденцій розвитку виробництва сої, обґрунтування шляхів підвищення ефективності виробництва і переробки сої.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах агропромислового виробництва України соя набула важливого значення як цінна білково-олійна культура, яку широко використовують у кормовиробництві, харчовій, переробній промисловості та медицині [1, с. 68-69].

З погляду економічної ефективності соя:

- 1) забезпечує виробництво найдешевшого рослинного білка;
- 2) завдяки властивості біологічної фіксації азоту повітря значно зменшує потребу в придбанні та внесенні азотних мінеральних добрив у сільському господарстві;
- 3) забезпечує одержання екологічно чистої продукції. Важливо й те, що в областях і сільськогосподарських підприємствах, де соя займає 10-15% у сівозміні, останніми роками мали найбільше виробництво зерна. Прикладом можуть бути Полтавська, Кіровоградська, Херсонська, Київська, Вінницька області.

В основних соєсійних країнах соя розміщена в так званому Соєвому поясі. У перспективі виробництво сої передбачає формування в Україні соєвого поясу в Лісостепу. Тут ґрунтово-кліматичні умови найкраще відповідають біологічним потребам цієї культури, завдяки чому вона досягає повної стиглості та формує високий урожай. Зона Лісостепу об'єднує дев'ять адміністративних областей: Вінницьку, Київську, Полтавську, Сумську, Тернопільську, Харківську, Хмельницьку, Черкаську й Чернівецьку. Проте лісостепові умови поширюються на значно більшу територію. До них можна зарахувати також частину регіонів із ґрунтово-кліматичних зон Степу й Полісся, де є райони з лісостеповими умовами.

Головними факторами при вирощуванні сої в Україні, враховуючи родючість

грунтів, є волога і тепло. Таким чином, рентабельність вирощування сої на півдні України коливається по роках на неполивних землях від мінусової 60-70% до плюсової 50-70%, на поливних землях плюсова рентабельність становить від 50 до 90%

Стабільні врожаї 18-22 ц/га отримують господарства, що мають фінансові та матеріальні ресурси для виконання в повному обсязі агротехнічних заходів по інтенсивній технології вирощування сої.

Рентабельність вирощування сої в лісостепу України стабільно має позитивні показники, що сягають 90-120%

Економічну ефективність сої визначають за такими показниками:

- 1) затрати праці на 1ц люд.-год.;
- 2) ціна реалізації 1ц грн.;
- 3) прибуток, грн.:
- на 1 ц зерна
- на 1 га посіву
- 4) рівень рентабельності, %

На урожайність сої впливають багато різних факторів таких як кліматичні умови, насіння яке використовують для посіву, ґрунти та їх обробіток.

Прогнозований ріст виробництва сої в Україні на період 2010-2015 рр. поданий в таблиці.

Прогнозований ріст виробництва сої в Україні на період 2010-2015 рр. [3]

Роки	Площа, тис. га	Валовий збір, тис. т	Урожайність, ц/га	% від загальної площі посіву
2010	872,0	1482,0	17,0	3,1
2011	1000,0	1700,0	17,0	3,7
2012	1050,0	1837,5	17,5	3,9
2013	1150,0	2012,5	17,5	4,3
2014	1250,0	2187,5	17,5	4,6
2015	1350,0	2362,5	17,5	5,0

Економічна сутність великого попиту на сою полягає в тому, що під час переробки однієї тонни сої одержують 700 кг соєвого шроту (містить 44-48% білка) і 190 кг соєвої олії. Завдяки реалізації соєвої олії, практично скуповуються всі витрати на вирощування культури, а соєвий шрот є найдешевшим білковим кормовим інгредієнтом, який використовують для запобігання дефіциту білка в годівлі молочної і м'ясної худоби, свиней, птиці, риби.

За даними Державного комітету статистики України, кращі сільськогосподарські підприємства 2012р. виростили максимальні врожаї сої в областях: у Волинській - 28 ц/га; Сумській - 28,7; Харківській - 29,3; Миколаївській - 31; Дніпропетровській - 31,8; Чернігівській - 31; Вінницькій - 36,8; Черкаській - 33,4; Чернівецькій - 36,1; Херсонській - 44; Кіровоградській -46,3; Київській - 52; Полтавській -68 ц/га. Ці приклади свідчать про високу потенційну урожайність сучасних сортів сої на підприємствах Соевого поясу, яка вдвічі-втричі перевищує середню її урожайність по країні [2].

В цілому, для виробників сої структура витрат має слідуючий вид:

Виробнича собівартість (приблизно 57%) + вартість зберігання до моменту реалізації (приблизно 3-5%) + витрати на продаж (приблизно 1-2%) + маржа (приблизно 36-38%) = 1600 грн. (100%). Рентабельність виробництва сої в 2012 році становила 52,8%.

Минулорічне виробництво сої в обсязі понад 1,3 млн. т. дає можливість підійти до вирішення проблеми виробництва високоякісних збалансованих кормів, проте не задовольняє потреби тваринництва в повному обсязі. За даними Інституту кормів НААНУ, вітчизняному тваринництву відтепер необхідно 1,3 млн. т. шроту, в тому числі: для свинарства - 500 тис. т, скотарства та птахівництва - по 400 тисяч. Для отримання такої кількості продуктів переробки сої потрібно висіяти її на площі близько 950 тис. га та зібрати врожай на рівні 1,9 млн. тонн. Окрім цього, для успішного виконання Державної програми розвитку тваринництва на період до 2015 року, яка передбачає значне нарощування поголів'я та зростання продуктивності, показники виробництва сої слід додатково збільшити - щонайменше в 1,7 раза.

Для підвищення ефективності виробництва і переробки сої необхідно:

1. розробити і впроваджувати рекомендації по підборі сортів сої для кожного району з огляду на агрокліматичні умови району, області;
2. розробляти і впроваджувати адаптивні технології вирощування для кожної ґрунтово-кліматичної зони України;
3. обов'язковим агротехнологічним заходом вважати проведення інокуляції насіння сої перед посівом азотофіксуючими біологічними препаратами.

Висновки і пропозиції. Отже, на сучасному етапі соя стає головною культурою по збільшенню ефективності сільського господарства нашої країни, вирішенню багатьох соціальних проблем, розвитку вітчизняних технологій по переробці сої на кормові і харчові цілі, організації робочих місць в промисловості і сільському господарстві та важливим чинником підвищення іміджу України як світового виробника продовольчих ресурсів. При розробці стратегії й тактики виробництва сої, удосконаленні розміщення її посівів доцільно враховувати: вимоги до ґрунтово-кліматичних умов; урожайність насіння; економічну ефективність виробництва; конкурентоспроможність і попит на насіння, олію та шрот на внутрішньому й світовому ринках.

Список використаних джерел

1. Безручко О. Поповнення ринку сортів рослин: соя культурна // Пропозиція. - 2009. - с. 68-69.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>. - 2012.
3. Наказ Міністерство аграрної політики України «Про затвердження галузевої програми «Соя України 2010-2015» // Міністерство аграрної політики України. - 2008. - 28 травня. - № 336/53

УДК 338.483.13:392.72(477)

Іванова І., студентка 1-го курсу
Мелітопольського державного педагогічного університету
Лебедєва О.А., асистент кафедри економіки

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЯКІСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Дослідити розвиток та вироблення стратегії гостинності на Україні. Надати оцінку готельним підприємствам, виявити раціональний підхід до організації й управління виробничим процесом.

Аналіз останніх досліджень. Індустрію гостинності намагалися дослідити та сприяти її розвитку ще з давніх-давен. Згадки про перші підприємства індустрії гостинності – таверни – можна знайти в манускриптах, що відносяться вченими до епохи античної Греції та античного Риму (Кодекс вавилонського царя Хаммурапі (приблизно 1700 р. до н.е.) та ін.). Ця індустрія розвивалася досить повільно на протязі століть. Перший готель був створений лише у 1876 р. Фредом Харвей, в м. Флоренс. Питанням гостинності займалися Цезар Рітц, Даніель Суїні, Уолтер Андерсон, Кемонс Уільсон та ін..

Ціль: визначити сучасне становище готельного бізнесу на Україні. Знайти переваги та недоліки для подальшого розвитку готельної індустрії, опираючись на досвід європейських країн.

Викладення основного матеріалу. Готельне господарство є однією з головних складових туристичної індустрії України. Проте сьогодні можна констатувати про відсутність висококонкурентних позицій у цьому секторів національної економіки.

Інфраструктура закладів розміщення в Україні не відповідає міжнародним нормам проживання та відпочинку: недостатня кількість готельних підприємств (низька частка високої категорії), застаріла матеріально-технічна база, відсутні сучасні засоби зв'язку та інформаційні комунікації, ефективні та надійні системи захисту, які є передумовою високого рівня якості послуг.

Найбільш розвиненою є готельна індустрія Європи. Вона розвивається стабільно і має стійкі темпи збільшення доходів. У Європі готельна індустрія сьогодні приносить рекордні доходи і дає можливість компаніям достатньо засобів для модернізації та інвестування капіталу. У цьому регіоні значно вища частка незалежних підприємств, що урізноманітнюють ринок готельних послуг, зумовлюють вищу його гнучкість. В Україні недостатня кількість готельних підприємств, у порівнянні з Європою. У структурі згідно розмірів готелів, у країнах Європи кількість великих підприємств становить 15-25% від їх загальної кількості, 75-85% - готелі сімейного типу та мотелі. В Україні близько 70% всіх місць зосереджують великі готелі та мотелі – типові в європейських країнах в Україні малочисельні. Як свідчить міжнародний досвід саме невеликі готельні підприємства з доступною ціною формують основу розвитку сфери гостинності та створюють додаткові робочі місця.

Найпривабливішою для інвесторів є категорія трьохзіркових готелів. Я вважаю, що саме вона повинна стати оптимальною з позиції ціни та якості

послуг. Аналогічну ситуацію мають мотелі та хостели, які зорієнтовані для українських та європейських туристів, які подорожують з пізнавальною та комерційною метою.

Звичайно, в Україні слід створювати й п'ятизіркові готелі, які привертатимуть увагу людей, бажаючих відпочити в найкращих умовах.

Роль індустрії гостинності для економіки будь-якої країни важко переоцінити, як свідчить світовий досвід у даній галузі, ефективно функціонуючі підприємства гостинності - це значні прибутки як власнику підприємства, так і держави в цілому. В зв'язку з цим, в зарубіжних країнах велику увагу і значні кошти вкладаються в розвиток цієї сфери діяльності. Щодо України, то тут постає значно інша картина. У вітчизняній сфері гостинності настав новий етап розвитку. За останні десять років, переживши приватизацію, зміну форми власності та організаційно-правових форм й, на кінець, здобувши відносну стабільність українські підприємства гостинності зіткнулися з проблемою не менш важливою – управління персоналом. Для індустрії гостинності в більшій мірі, аніж для будь-якої іншої галузі економіки, справедливою залишається істина «кадри вирішують все».

Роль менеджера по персоналу надзвичайно значуща. Усвідомлення цього керівництвом підприємства безперечно віддзеркалюється на загальному стані підприємства в цілому. Діяльність пов'язана з управлінням персоналу вимагає і потребує постійної професійної роботи. Адже, саме в індустрії гостинності персонал створює обличчя підприємства. Від результатів роботи персоналу залежить той факт чи звернеться гість наступного разу саме до вашого підприємства, чи побажає більше ніколи не користуватися вашими послугами. Як наслідок цього, збільшуються прибутки підприємства, чи навпаки. Людський фактор вирішальний в сфері гостинності. В сучасних ринкових умовах, постійно

зростаючій конкурентній боротьбі персонал стає тим вагомим важелем, від роботи якого залежить процвітання та конкурентоспроможність підприємства. Дійсно, для індустрії гостинності справедливим є те, що гість повертається не до стін, а до гостинності та йде не з підприємства, а від байдужості тих, хто працює саме для того, щоб забезпечити йому комфорт.

Висновок. Гостинність на Україні розвинута не на повну силу, хоча є всі умови. Україна має дуже вигідне положення і потрібно цим користуватися. Я вважаю, що держава повинна спрямовувати більше коштів на розвиток готельного бізнесу. Слід створювати різноманітні готельні підприємства, в першу чергу мотелі та хостели, які будуть найбільш популярними. Велику увагу слід приділяти високому рівню обслуговування та використанню новітніх технологій. А також важливою умовою розвитку готельних підприємств повинна бути доступна ціна.

Література:

1. Навчальний посібник «Готельний бізнес. Теорія та практика» М.П. Мальська, І.Г. Пандяк, видавництво «Центр учбової літератури», 2006 р.
2. Іванова В.Й. Операційний менеджмент у системі управління організацією навчальної дисципліни «Операційний менеджмент»: навчальний посібник Ч.2 / В.Й. Іванова, О.М. Тімонін, К.В. Ларіна. – Харків : вид. ХНЕУ, 2011. – 160 с.

УДК: 332.33(476.41)

Капустенко Т.К., 51 ЕП,
Завадських Г.М., к.е.н., доц.
Таврійський державний агротехнологічний університет

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. В сучасних умовах інформаційного суспільства, економіки знань однією з найважливіших задач керівництва підприємства є формування та оцінка можливостей підприємства, тобто його потенціалу. Світова та вітчизняна практика свідчать про вирішальне значення ресурсного забезпечення в ефективному функціонуванні підприємств і галузей економіки. Розв'язання проблеми формування ресурсного потенціалу пов'язане з процесом його використання, що у свою чергу, потребує оцінювання ефективності використання потенціалу. Саме науково-теоретична та практична значимість указаних проблем обумовила актуальність обраної теми роботи.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемі формування та ефективного використання земельно - ресурсного потенціалу в аграрній сфері, присвячені праці таких науковців, як: Д.С. Добряк, О.Ю. Єрмаков, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, І.Н. Топіха, А.М. Третьак, М.М. Федоров, О.В. Шкільов та ін.

Мета роботи. Розглянути питання формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Агропромисловий комплекс України знаходиться у стані розбалансованості, яка обумовлена загальним станом економіки та наслідками реформ, що здійснювались впродовж останніх 20 років в сільському господарстві країни. Тому основна задача аграрної політики України на сучасному етапі полягає у визначенні пріоритетів розвитку аграрного сектору економіки і визначенні шляхів її досягнення. Необхідно перейти до принципово нового способу аграрного виробництва, яке забезпечить виробництво екологічно-чистої продукції. У цьому зв'язку необхідно звернути увагу на раціональне та ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства.

Ефективність використання аграрного ресурсного потенціалу можна виразити обсягом виробництва валової продукції на одиницю аграрного ресурсного потенціалу. Дослідження теоретичних і методичних засад формування ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства та визначення рекомендацій щодо підвищення ефективності його використання необхідно для підвищення ефективності діяльності як окремого підприємства, так і всієї галузі сільського господарства в рамках регіону і всієї країни.

Одним із складових елементів ресурсного потенціалу є земля. Вона активно впливає на процес виробництва, є його найважливішим складовим елементом, базою для органічного поєднання інших виробничих ресурсів. Динаміка окремих показників ефективності використання виробничих ресурсів в сільськогосподарських підприємствах має різноспрямовані тенденції, що не

дозволяє зробити однозначний висновок про зміну рівня ефективності. Необхідною умовою підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств в цілому є підвищення ефективності використання і інших його складових.

Формування оптимізованого або збалансованого ресурсного потенціалу підприємств аграрного сектору є складним та комплексним завданням. На практиці воно вирішується з урахуванням конкретних виробничих цілей задля максимальної віддачі кожного виду ресурсу. Вибір найкращого варіанта із сукупності альтернативних здійснюється за заздалегідь визначеними параметрами в рамках ресурсних можливостей підприємства. Варіантність використання ресурсів трактується як спосіб поєднання технології з ресурсами у виробничому процесі.

На основі проведених нами досліджень та особливостей сільських територій ми дійшли висновку, що оптимізація ресурсозабезпечення аграрного сектору можлива за умови вдосконалення технологій і повинна базуватися на принципах соціальної відповідальності бізнесу щодо збереження та відтворення основи стійкого розвитку – ресурсного потенціалу – через екологізацію. Оптимізацію ресурсозабезпечення аграрного сектору необхідно проводити з урахуванням функцій, які виконують природні фактори у виробничому процесі. Алгоритм розрахунку інтегрального показника ефективності використання ресурсного потенціалу повинен враховувати основний – асиміляційний фактор, який змінює потенційні можливості товаровиробників під впливом регіональних особливостей окремої сільської території.

Висновки. Формування збалансованого ресурсного потенціалу аграрного сектору повинно базуватися на основі інтегрального підходу з урахуванням впливу природно-кліматичних особливостей регіону та асиміляційного фактору, який виступає основою для самовідновлення природних ландшафтів сільської території. Реалізація стратегій відновлення і збереження ресурсного потенціалу галузі повинна базуватися на можливості активізацій заходів щодо екологізації виробництв з метою забезпечення самоочищення територій та зниження негативного впливу на екосистеми.

УДК: 332.32(476.40)

**Кобзар В. С., магістрант ННІ ЗДО ЕП
Завадських Г.М., к.е.н., доц.**

Таврійський державний агротехнологічний університет

ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Виконання всіх процесів виробничо-комерційної діяльності суб'єктів аграрного виробництва, а також отримання прибутку від здійснення цієї діяльності неможливе без залучення та використання певних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування ресурсної бази аграрного виробництва стали предметом досліджень багатьох вітчизняних вчених-економістів, зокрема, П.М. Макаренка, П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова та багатьох інших. Результати їх досліджень знайшли відображення у відповідних наукових працях. Однак, проблемні питання належного ресурсозабезпечення, відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств з використанням новітніх досягнень у техніко-технологічних, біолого-екологічних й інтелектуально-інформаційних напрямках науково-технічного прогресу в умовах трансформації відносин власності, а також вискоєфективного і раціонального використання цього потенціалу в усіх галузях агропромислового виробництва потребують подальших поглиблених досліджень.

Мета роботи. Метою роботи є аналіз теоретичних засад формування, відтворення та використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств в умовах ринку.

Виклад основного матеріалу. Раціональне використання ресурсного потенціалу сільського господарства в умовах динамічного розвитку національної економіки України передбачає поєднання і дотримання оптимальної пропорційності та збалансованості розвитку усіх складових потенціалу за основними параметрами економічного зростання: високих і сталих темпів, розмірів абсолютних приростів, структурних зрушень в обсягах виробництва відповідних видів продукції і забезпечення її якості. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства вимагає його структуризації, встановлення їх функцій та зв'язків.

Україна володіє одними з найкращих у світі за природною родючістю земельними ресурсами та достатньо професійно підготовленим трудовим потенціалом села. Однак, вкрай низькими є темпи відтворення матеріально-технічної бази підприємств агропромислового комплексу, має місце поступове фізичне зношення та моральне старіння основних виробничих фондів, погіршення їх вікової структури, недосконалим залишається кредитування аграрного виробництва.

Продовольча безпека держави, створення реальних умов для збільшення обсягів виробництва і експорту сільськогосподарської продукції і продуктів харчування, забезпечення можливостей виходу суб'єктів господарювання АПК на світовий, в т.ч. європейський агропродовольчий ринок залежить не тільки від науково-обґрунтованого і цілеспрямованого реформування виробничих та економічних відносин на селі, але й від нормального, своєчасного та якісного ресурсозабезпечення, наявності технічно досконалого, технологічно збалансованого й екологічно безпечного виробничо-ресурсного потенціалу, раціонального його використання в аграрних і агропромислових підприємствах різних форм власності і господарювання, в усіх галузях і сферах АПК.

Для забезпечення найбільш повного та ефективного використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств недостатньо лише теоретичного уявлення про сутність та склад елементів потенціалу. Необхідна його кількісна оцінка. Вона дозволить визначити, за рахунок яких факторів відбувається розвиток потенціалу, перспективні зміни його структури, а також ефективність його використання.

Аналіз економічної літератури свідчить про те, що публікації з проблем оцінки потенціалу та рівня розвитку мають дискусійний характер та спрямований, як правило, у більшості робіт на оцінку окремих елементів. Велика кількість думок висловлюється щодо підходів до оцінки потенціалу, але однозначної єдиної відповіді на цю проблему поки що не існує. Перш за все, нам необхідно з'ясувати, що являє собою поняття „оцінка. І беручи загалом, оцінка – це результат визначення та аналізу якісних і кількісних характеристик об'єкта, що ним управляють (керують), а також самого процесу управління ним. Оцінка дає можливість установити, як працює підприємство, чи досягаються поставлені цілі, як зміни й удосконалення в процесі управління впливають на повноту використання потенціалу підприємства, його ефективність.

В оцінці потенціалу підприємства зацікавлені як керівники підприємства, так і кредитори, інвестори, акціонери, постачальники та держава взагалі. Вони бажають реалізувати свої цілі щодо конкретного підприємства і визначають головні цілі оцінки, а саме: визначення, наскільки ефективно використовується потенціал підприємства; визначення вартості цінних паперів у разі купівлі-продажу акцій підприємства; визначення вартості підприємства взагалі у разі його купівлі-продажу; розробці плану розвитку підприємства; визначення кредитоспроможності підприємства; визначення конкурентоспроможності підприємства та інше

Висновки. В сучасних умовах інформаційного суспільства, економіки знань однією з найважливіших задач керівництва підприємства є формування та оцінка можливостей підприємства, тобто його потенціалу. Сукупний ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств являє собою суму економічних оцінок земельних, трудових, матеріально-технічних ресурсів і нематеріальних активів, і представляється в якості показника ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

**Кобка Г., студента 2 курсу,
Керівник: кандидат соціологічних наук, доц. Глебова Н.І.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ТА БАТЬКІВСЬКИЙ ВПЛИВ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Процес соціалізації особистості протікає протягом всього існування людського життя, оскільки навколишній світ перебуває в постійному русі, все змінюється і людині просто необхідно змінюватися для більш комфортного перебування в нових умовах.

Особистість – інтегральна (цілісна) сукупність соціальних властивостей людини, що формується та видозмінюється протягом усього життя у результаті складної взаємодії внутрішніх та зовнішніх чинників.

Поняттям "індивід" позначається людина як окремий представник людського роду. Він є основою формування особистості. Тобто особистість є результатом розвитку індивіда, найбільш повним втіленням його людських властивостей.

Отже, кожна особистість є унікальною, неповторною і саме у цьому виявляється її самоцінність, її право на суспільне визнання, шанування гідності.

Соціалізація особистості – це процес входження кожного індивіда в соціальну структуру, в результаті якого відбуваються зміни з самій структурі суспільства і в структурі кожної особистості. Процес соціалізації включає основні етапи соціалізації особистості такі як :

первинна соціалізація – процес протікає з самого народження до становлення самої особистості;

вторинна соціалізація – на даному етапі відбувається перебудова особистості в період зрілості та перебування в соціумі.

Безліч соціологів цікавилися і висували свої теорії щодо соціалізації особистості такі як: С. Дюркгейм пов'язує поняття «соціалізація» з передачею від покоління до покоління соціальних норм і традицій; М.Вебер виділяє соціалізацію асоціативну та інституційну; Т.Парсонс розглядає соціалізацію як процес функціональної адаптації індивіда.

Більшість сучасних соціологів розглядають соціалізацію як процес взаємодії між індивідами на основі прийнятих у суспільстві систем норм і цінностей. Індивід повинен навчитися певним правилам поведінки, прийнятим в його соціальній групі, суспільстві, засвоїти сукупність притаманних цій групі норм, цінностей, символів, моделей поведінки, традицій і ідеологій.

Процес соціалізації по-різному інтерпретувався соціологами залежно від того, якого підходу до теорії розвитку особистості в цілому вони дотримувалися.

Теорії розвитку особистості вважаються головними: теорія розвитку особистості Ч.Кулі: ефект «дзеркального відображення» у людей уявлень про те, як їх оцінюють інші; Дж.Г. Мід: розвиток особистості включає декілька стадій, пов'язаних з прийняттям на себе ролі інших людей і формуванням «Я» і «Мене»; психоаналітична теорія Е.Еріксон: на своєму життєвому шляху особистість проходить стадії розвитку, пов'язані з подоланням криз; З.Фрейд: в своєму розвитку особистість проходить ряд стадій, що закінчуються статевою зрілістю; на кожній стадії виникає напруженість між «Воно» і «Над-Я»; теорія розвитку пізнання Ж.Піаже: здатність мислити розвивається по мірі проходження послідовних стадій, кожна з яких сприяє оволодінню новими пізнавальними навичками; теорія морального розвитку Л.Колберг: моральний розвиток особистості включає декілька послідовних стадій, які передбачають розвиток пізнавальної спроможності і розуміння почуттів інших людей.

Спільним в даній класифікації є те, що всі автори ведуть мову про різні етапи процесу розвитку особистості; головним в процесі розвитку особистості є процес спілкування людини з іншими людьми.

Деякі соціологи стверджують, що зміна процесу соціалізації в дорослому віці пояснюється тим, що переживання і кризи в житті дорослих і дітей різні.

Безумовно, ніхто не може дати дитині стільки любові, ласки і турботи, скільки найближчі йому і рідні люди. І разом з тим ніякий інший соціальний

інститут не може потенційно нанести стільки шкоди у вихованні дітей, скільки може зробити сім'я.

Розводи, покинуті діти, самотні старики – ці проблеми сім'ї очевидні. Низький рівень взаємин в родині, падіння авторитету батьків – все це фактори відхиляється молоді. Неформальні об'єднання, наркоманія і токсикоманія, алкоголізм, проституція – коріння цих явищ потрібно шукати в життєдіяльності сім'ї. Із-за багатьох проблем батькам не вистачає часу приділяти увагу самому цінному своїй дитині.

Література:

1. Головатий Н.Ф. Социология молодежи / Н.Ф. Головатий. – К.: МАУП, 1999. – 224 с.
2. Столяренко Л.Д. Основы психологии. Практикум / за ред. – Сост. Л.Д. Столяренко, [Текст]. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – 280 с.
3. Черниш Н.Й. Суспільна свідомість студентства / Н.Й. Черниш. – Львів, 2001. – 250 с.

Кузнецова А., студентка МДПУ

**Руководитель: кандидат философских наук, доцент Глинская Л.Ф.
Мелитопольский государственный педагогический университет**

ПРОЦЕСС СОЦИАЛИЗАЦИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Социализация человека происходит на протяжении всей жизни. Ежедневная трудовая деятельность и острые политические события, статья в газете, реплика, брошенная в городском транспорте, общение с товарищами, критика со стороны руководителя и неодобрительный взгляд попутчика и интересная книга - все это влияет на человека, формирует его внутренний мир, направляет поведение.

Важную роль в этом процессе взаимодействия социализации и индивидуализации играет образование. Его роль отличительна, значительна и заметна. Восприятие человеком окружающего мира, в котором она развивается, формируется под влиянием потоков информации.

Социализация имеет разные уровни воздействия на человека: воспитание как социально-организованный процесс и стихийные (спонтанные) тенденции. Исследование социализации объединяет филогенетический (развитие родовых признаков человечества) и онтогенетический (становление конкретного типа личности) подходов. Психология исследует социализацию личности в контексте механизмов деятельности и освоения определенного опыта на разных стадиях жизненного цикла.

Важное значение в процессе социализации личности имеет система образования. Эффективная социализация нового поколения, которая подразумевает достижение приемлемого и необходимого уровня социализированности, является общественно значимой, отвечающей требованиям социального заказа государства учреждениям образования. Образовательная система, будучи неотъемлемой частью общества, выполняет его социальный

заказ. Социальный заказ можно определить как формирование личности, готовой к жизни в современном обществе, к участию в общественном производстве с его современным уровнем.

Образовательный процесс формирует потенциал успешного включения личности в разносторонние общественные отношения, в процесс трудовой деятельности и поддержания высокого уровня профессиональной мобильности человека в течение всей жизни. Отсюда назначение образовательного процесса как социокультурной среды - аккумуляция решения проблем социализации личности в контексте овладения общечеловеческой и культурой, необходимой для самоопределения, самоутверждения, саморазвития личности в условиях современного общества

Многие образовательные учреждения при отсутствии технологии педагогического управления социализацией осуществляют эту работу порой на интуитивном уровне, ведущие порой к негативным и необратимым последствиям.

С недавнего времени для определения уровня образованности общества устойчиво использовались два показателя: КИМ (коэффициент интеллектуализации молодежи) - бралась во внимание количество молодежи с высшим образованием, и КОИ (коэффициент интеллектуальности населения) - отношение количества студентов высших учебных заведений в общей численности населения страны. Так, в 50-х годах XX века, за КИМ первое место занимали США, второе - СССР, третье - Канада.

В Украине в период между переписями населения 1979-го и 2001 года численность лиц с полным высшим образованием увеличилась в два раза, а в расчете на 1000 чел. в возрасте десять лет и старше — с 65 до 129 чел. Однако настоящий бум в сфере высшего образования начался в конце 1990-х годов, когда быстрыми темпами стали расти количество вузов и численность принятых ими студентов.

Образование дает обществу людей с сформированным внутренним «Я» и собственным мнением, ускоряет процесс социализации человека и с помощью коммуникаций помогает человеку адаптироваться в обществе.

УДК 330.322.01

**Т.Б. Кушнір, студентка групи 11 МБЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет**

СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку підприємництва, важливим та основним моментом є втримати свій бізнес на належному рівні без використання системи бюджетування на підприємстві. Таким чином правильна та систематична постановка складання бюджету на підприємстві дозволяє власнику розширювати свій бізнес, бути на рівень попереду від конкурентів, отримання максимально можливого прибутку. На даний момент дуже багато

підприємств України мають відсутню систему ефективного управління підприємством, що підтверджується їх показниками, і тому, в основі побудови системи бюджетів підприємств повинні лежати науково-обґрунтовані принципи, які визначають характер та зміст діяльності підприємства, створюють умови для їх ефективної роботи і зменшують можливість впливу негативних факторів на процес виробництва та реалізації продукції.

Бюджетування – це технологічне управління економічною поведінкою підприємств, що ґрунтуються на його цілі і завданнях у системі бюджетів і включають в себе циклічні дії щодо бюджетних формувань, які забезпечують досягнення стратегічних цілей за допомогою бюджетів на основі збалансованих фінансових показників.

Необхідність розробки системи бюджетного управління, найчастіше виникає у мінімальні строки, щоб якнайшвидше отримати перші оптимальні результати, підвищення формування фінансових результатів діяльності підприємства, ефективності управління. Запорукою оптимального співвідношення витрат на впровадження бюджетування та отриманих економічних і організаційних ефектів являється вибір оптимальної моделі бюджетного управління. Саме бюджетування дозволяє керівнику так скласти та розподілити бюджет підприємства, щоб отримати максимальний прибуток та мінімальні збитки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основні питання системи бюджетного управління підприємства було розглянуто багатьма вченими. Серед них С.Ковтун у своїх дослідження робить висновок, що при створенні системи бюджетів важливо не лише розуміти загальне призначення бюджетування, але і те, які завдання воно повинно виконувати. М. Білик, І. Бланк, Р. Квасницька, О. Мельник, С. Онищенко, А.Кармінський, О. О. Терещенко та інші.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження бюджетування, його місця та ролі в системі управління на підприємстві, а також виокремлення основних умов успішного впровадження системи на підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Важливим аспектом бюджетування в системі управління є те, що бюджетування є комплексною системою заходів, які охоплюють основні сторони діяльності підприємства – виробництво, збут, фінанси та координує їх. У процесі складання бюджету робітник може порівняти витрати та вигоди альтернативних напрямків дій, визначити найефективніший спосіб використання наявних ресурсів. Крім того, бюджети мотивують працівників підприємства на досягнення поставленої мети за умови, що вони беруть участь у розробці бюджетів і зацікавлені у досягненні встановлених результатів. З метою організації бюджетного планування діяльності окремих структурних підрозділів та підприємства в цілому доцільно запровадити наскрізну систему бюджетів. Ця система дозволяє встановити жорсткий бюджетний контроль за надходженням і витрачанням коштів, створити реальні умови для вироблення ефективної фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Рішення щодо залучення та використання фінансових ресурсів приймаються на основі двох основних критеріїв: прибутковість та ліквідність (платоспроможність). Саме тому в ході фінансового планування слід чітко розмежовувати планування фінансових результатів і планування вхідних та вихідних грошових потоків (планування ліквідності), оскільки не всі доходи і

витрати, які враховуються при визначенні фінансових результатів, призводять до відповідних грошових надходжень або виплат у плановому періоді. Досить часто можна спостерігати ситуацію, коли підприємство має прибутки, однак є неплатоспроможним, і навпаки — підприємство збиткове, однак платоспроможне. Отже, система бюджетів повинна бути зорієнтована на планування фінансових результатів, з одного боку, та ліквідності — з іншого. Оцінка майбутніх фінансових результатів (прибутків, збитків) здійснюється шляхом складання бюджету доходів і витрат за всіма видами звичайної діяльності підприємства, які очікуються в плановому періоді.

Система бюджетів повинна охоплювати всю базу фінансових розрахунків підприємства. Вона включає первинний бюджет, групу основних бюджетів та сукупність часткових бюджетів. У стандартному вигляді група основних бюджетів містить: план інвестицій; план фінансових результатів (прибутків і збитків); планування ліквідності (оперативний фінансовий бюджет); плановий баланс; план звіту про рух грошових коштів (Cash-flow). Загалом, план інвестицій, план прибутків (збитків), плановий баланс, план руху грошових коштів належать до середньо- і довгострокових планів. Як правило, вони складаються на період від 1 до 5 років з поквартальною розбивкою і забезпечують ліквідність підприємства у довгостроковому періоді (структурна ліквідність). Показники окремих кварталів (чи місяців) розраховуються в рамках короткострокового бюджетування. Зіставлення короткострокових складових довгострокових планів з оперативним фінансовим планом забезпечує поточну ліквідність підприємства.

Для розробки структури бюджету конкретного підприємства й основних бюджетних форм необхідно провести аналіз специфіки діяльності організації по наступних напрямках:

1. Аналіз особливостей реалізації продукції підприємства. На даному етапі варто визначити структуру і форми планування доходів від основної діяльності;
2. Оцінка доходів від інших видів діяльності. Необхідно розрахувати частку доходів від інших видів діяльності в загальній структурі доходів підприємства для того, щоб визначити доцільність розробки окремих форм для планування інших операцій;
3. Визначення специфіки виробничого процесу підприємства. Цей етап призначений для виявлення необхідності окремого планування основного і допоміжного виробництва; нормування запасів; створення форм для виробничих підрозділів підприємства;
4. Аналіз організаційної структури підприємства для розробки кошторисів структурних підрозділів;
5. Визначення структури витрат підприємства і визначення найбільш значимих статей для більш глибокої деталізації при плануванні.

Після розробки структури бюджету й основних форм необхідно формалізувати процедуру бюджетування. Для цього на підприємстві має бути розроблена інструкція з бюджетування – набір положень, що відбивають організаційну структуру підприємства, розподіл прав, обов'язків і відповідальності виконавців. Така інструкція виконує роль зведення правил і

рекомендацій для складання бюджетних програм. Важливими елементами системи бюджетування є вибір і розробка так званого первинного бюджету, в якому фіксуються планові значення фактора, що найбільше обмежує діяльність підприємства. Тип первинного бюджету залежить від специфіки фінансово-господарської діяльності підприємства та потенціалу залучення ресурсів. Він може бути зорієнтований на збут продукції, постачання факторів виробництва чи на можливості фінансування.

Система бюджетування повинна бути націлена на підвищення керованості й адаптованості підприємства до змін на товарних і фінансових ринках; забезпечення оперативного одержання інформації про необхідність коригування стратегії і тактики управління підприємством; створення умов для підвищення порозуміння і довіри з представниками закордонних фірм. Впровадження системи наскрізного бюджетування робить підприємство інформаційно прозорим для комерційних банків та інвестиційних компаній, інших капіталодавців, що дозволяє розширити можливості підприємства з погляду отримання довгострокових кредитів або розміщення нових емісій на фондовому ринку на вигідніших умовах для емітента.

Висновки та пропозиції. Система бюджетування на підприємстві у наш час дуже необхідна для того, щоб підприємство стрімко розвивалося та набирало обертів по відношенню до підприємств – конкурентів. Ця система є ефективною та гнучкою у застосуванні, що дозволяє досягти кількох цілей одночасно.

Щоб система бюджетування зайняла гідне місце, потрібно більш вимогливо, встановити чітку систему контролю за діяльністю, також використовувати новітні технології та обладнання. Саме вибір оптимальної бюджетної системи на етапі розробки фінансової та бюджетної структури дозволить підприємству не тільки скоротити час і витрати, але й отримати максимальний результат, який виражатиметься у підвищенні розвитку бізнесу й поліпшенні фінансових показників, забезпечення можливості подальшого росту й розвитку системи.

УДК: 330. 39

**Лебедєв В., 21гр. ЕП, ТДАТУ
Завадських Г. М. к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет**

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку світового господарства характеризується якісними перетвореннями, які активно впливають на основні тенденції розвитку національної економіки. Необхідно охарактеризувати теоретичні основи соціальної спрямованості економічного розвитку держави. Визначити перспективні напрями та соціальні пріоритети розвитку вітчизняної економіки.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичну та методологічну основу дослідження проблематики визначення напрямків соціальної спрямованості економічного розвитку держави та забезпечення соціалізації національної економіки сформували праці таких відомих науковців як Й. Шумпетер, Дж.Л. Кембел, Д. Якобс, М. Робертс, П. Хайт, К.Т. Кривенко, В.С. Савчук, О.О. Беляєв, Ю.К.Зайцев, В.М. Федосов, В.Д. Лагутін, О. Глазова, М. Степанова, Х. Черник та інших.

Мета роботи полягає у встановленні особливостей соціальної спрямованості економічного розвитку країни та визначенні основних соціальних пріоритетів при формуванні сучасної національної економіки України.

Основний матеріал. Соціальна спрямованість політики нашої держави обумовлена Конституцією України, в якій її визнано як пріоритетний напрям і проголошено людину, її життя, честь і гідність найвищою соціальною цінністю. Проте, судячи з реалій сьогодення, наша країна ще далеко від реалізації цілей соціальної держави, адже функції, зміст і принципи функціонування соціальної держави з'ясовані не в повній мірі. На жаль, сучасна соціальна політика являє собою комплекс заходів, які можна трактувати як реакцію уряду на кризову ситуацію, що виникає під впливом економічних факторів, і які зовсім не орієнтовані за запобігання виникненню подібних негативних соціальних наслідків. Головна увага зосереджується на окремих ланках соціальної сфери: пенсіях, грошових допомогах, індексації, мінімальних соціальних стандартах, що в кінцевому підсумку призвело до того, що соціальна політика сьогодні втрачає комплексність та адресність, суттєво знижується її ефективність та відповідність реаліям сьогодення.

Проголошена Україною побудова соціальної держави нині вимагає перенесення пріоритетів економічної діяльності людини у соціальну сферу. За оцінками Всесвітнього банку, частка соціальної сфери у світовому обсязі ВВП складає 68 %. В таких зарубіжних розвинених країнах, як, наприклад, Нідерланди, цей показник дорівнює 72 %, у Великобританії - 72,7 %, у Бельгії - 73,2 %, у Франції - 75,8 %.

Питання взаємозв'язку між соціальною сферою та розвитком економіки почали досліджуватися ще у 18-19 сторіччях. Загальновідомі вчені А. Сміт, Ж.-Б. Сей, А. Маршал, Ф. Бастіа обґрунтовували зрушення економічного розвитку в бік соціальної сфери діяльності. Науковці А. Фішер і К. Кларк запропонували ідею трьохсекторальної моделі соціально-економічного розвитку: 1 сектор (первинний) – включає сільське господарство та добувну промисловість; 2 сектор (вторинний) – обробну промисловість та будівництво; 3 сектор – містить види діяльності, що пов'язані з наданням послуг.

У. Ростоу, використовуючи цю модель, окреслює п'ять етапів соціально-економічного розвитку:

1 – традиційне суспільство, що характеризується високою питомою вагою сільського господарства у виробництві сукупного продукту;

2 – період значного зростання економіки за рахунок впровадження у виробництво досягнень науки і техніки, розвитку торгівлі;

3 – промислова революція;

4 – етап швидкого зростання питомої ваги висококваліфікованої праці в усіх сферах економіки;

5 – етап, для якого характерна підпорядкованість економіки завданням особистого споживання та вихід соціальної сфери на перший план.

Таким чином, об'єктивні передумови розвитку суспільних відносин визначають пріоритетність розвитку саме соціальної сфери.

Оскільки економічне не існує без соціального, хоча кожне з них має власні елементи самостійності, то й економічні і соціальні системи функціонують через функціональний взаємозв'язок їх елементів, а розвиваються через якісні та кількісні зрушення. Знання структури, механізмів функціонування та розвитку економічної системи дає можливість управляти нею, впливати на її структуру і змінювати умови, в яких вона перебуває, шляхом формування та зміни відповідних інститутів і елементів інституціонального забезпечення.

Відтак, до основних соціальних пріоритетів сучасної держави можна віднести: регулювання доходів у цілому, в т.ч. гарантування мінімальної заробітної плати, захист грошових заощаджень населення, індексація фіксованих доходів, справедлива система пенсійного забезпечення, надання допомоги найбіднішим верствам населення; регулювання ринку праці, що включає в себе забезпечення зайнятості населення і надання допомоги на випадок безробіття, створення системи підтримки та перекваліфікації тимчасово непрацюючих осіб, здобуття бажаного рівня загальної і спеціальної освіти; забезпечення охорони здоров'я населення незалежно від рівня його доходів.

Висновки і пропозиції. Визначаючи соціальні пріоритети національної економіки, варто виходити з її загальної соціальної орієнтації, що передбачає практичне підпорядкування відтворювальних процесів завданням розвитку особистості, подолання відчуження людини від суспільства, природи, економіки, культури тощо.

Таким чином, до першочергових цілей вітчизняної економічної системи можна віднести забезпечення високого рівня зайнятості населення, стабільного рівня цін, низького та помірною рівня інфляції, сталого економічного зростання.

УДК: 657.37

І.Г. Лебедєва,
студентка 4 курсу напрямку підготовки "маркетинг"
Л.О. Андрєєва, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Таврійський державний агротехнологічний університет

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. В умовах розвитку конкуренції у системі аналізу результатів діяльності підприємств значного поширення набувають підходи, засновані на органічному наборі фінансових і нефінансових показників, що характеризують найбільш істотні аспекти діяльності підприємства. Оцінка

маркетингових показників немонетарного характеру зумовлюється необхідністю використання релевантної інформації про діяльність підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень.

Вагомий внесок у дослідження цього питання зроблено у працях зарубіжних і вітчизняних вчених, такі як: С. Бобильов, О. Василик, В. Гейць, І. Журовська, О. Маліновська, Л. Мельник, І. Потравний, В. Сидорчук, І. Синякевич, О. Сморгчова, С. Мельник. Але, проблема інтегрованого обліку залишається актуальною і вимагає системного розв'язання.

Мета дослідження полягає в узагальненні та поглибленні теоретичних аспектів комплексної оцінки матеріальних і нематеріальних активів підприємства, аналізу впливу нефінансових показників на ефективність функціонування підприємства та обґрунтуванні алгоритму розрахунку інтегрального показника нефінансового аналізу.

Виклад основного матеріалу. Для підприємства життєво важливим є підвищення ефективності своєї господарської діяльності. На основі оцінки здійснюється пошук резервів зростання ефективності, з'ясовується доцільність перспектив розвитку існуючого бізнесу або необхідність переорієнтації підприємницьких зусиль. Здійснити моніторинг ефективності можна за допомогою показників ефективності діяльності підприємства.

Автором визначено, що при проведенні аналізу ефективності діяльності підприємства найбільше уваги приділяється фінансовим показникам, а роль нефінансових недооцінюється. Такий підхід, на думку автора, є помилковим, адже в умовах сучасної трансформаційної економіки вплив нефінансових показників тільки підсилюється і важливо приділяти їм належної уваги.

Нефінансові показники – це довгострокові показники, що характеризують діяльність підприємства з якісного боку та представлені у негрошовому вимірі, результат яких з'являється після завершення певного етапу діяльності підприємства. Вони більш складні та всеосяжні, спрямовані на прогнозування майбутніх фінансових результатів. Нефінансові показники носять описовий характер та слугують базою для розрахунку фінансових показників.

В ринковій економіці показники маркетингової діяльності, а також маркетинг, заснований на даних, стають все важливішими. Проблема полягає в складності аналізу ефективності маркетингової діяльності через недооцінювання його важливості та відсутності інфраструктури підтримки системи показників та маркетингу.

У зв'язку зі зростанням ролі нефінансових показників в ефективності господарської діяльності підприємства є доцільним включити такі дані у звітність підприємства.

Нефінансова звітність (соціальна звітність) звітність зі сталого розвитку – це документально оформлена сукупність даних комерційної організації, що відображає середовище існування компанії, принципи та методи співпраці з групами впливу, результати діяльності компанії в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства. За визначенням Глобальної ініціативи зі звітності (GRI – Global Reporting Initiative) термін «звітність зі сталого розвитку» означає звітність, яка охоплює одночасно економічні, екологічні та соціальні аспекти діяльності організації.

Соціальна звітність стосується питань вартості бізнесу, а саме, таких її аспектів, як репутація, лояльність споживачів, надійність. Складання такої звітності відіграє важливу роль в створенні і просуванні бренду компанії.

Нефінансова звітність є інструментом соціальної відповідальності бізнесу. Що, в свою чергу, є концепцією, згідно з якою компанії добровільно інтегрують соціальні та екологічні аспекти у свою комерційну діяльність та взаємодію із зацікавленими сторонами. Стратегія соціально-відповідального бізнесу компаній та їх нефінансова звітність мають відображати діяльність компаній у зв'язку з національними особливостями сталого розвитку країни. На жаль, деякі з цих особливостей ще не знайшли достатнього висвітлення у нефінансових звітах, і внесок бізнесу в їх розв'язання неможливо оцінити.

Для більшості вітчизняних підприємств характерним є використання системи індикаторів лише фінансових показників діяльності. Такі системи є непоказовими, оскільки в сучасних умовах все більшої важливості набувають нематеріальні активи підприємств, ринкові фактори впливу, потенціал тощо.

Виникає необхідність формування нових критеріїв функціонування підприємств, які б дали змогу охопити усі важливі сфери діяльності та успішність їхньої взаємодії із зовнішнім середовищем. Розроблені системи індикаторів недостатньо адаптовані до українських реалій, тому потребують певного удосконалення та модифікації.

На основі проведених досліджень виникає проблема формування нової форми щорічної звітності підприємства, яка б поєднувала в собі два вище зазначених види – фінансову та нефінансову звітності. Складання інтегрованої звітності – це новаторський спосіб подання цілісної та завершеної картини економічної діяльності підприємства в руслі ясності, зв'язності та співставності.

На відміну від існуючих систем звітності, інтегрована звітність подає ключовим зацікавленим сторонам компаній істотну інформацію про стратегію організації, управлінні та вирішенні комерційних, соціальних та екологічних питань. За допомогою ефективного об'єднання цих, часто розрізнених сфер, підприємство буде в змозі не тільки надавати інформацію про минулі результати діяльності, а й демонструвати довгострокову перспективу формування цінності підприємства в майбутньому.

На сучасному етапі, впровадження інтегрованої звітності є процесом клопітким та складним, адже не всі підприємці готові впроваджувати таку звітність для свого господарювання.

Висновки та пропозиції. Інтегрована звітність зводить воедино всі суттєві дані про стратегію підприємства, корпоративне управління, показники його діяльності та перспективи таким чином, щоб вони відображали економічне, соціальне і екологічне оточення. Структура інтегрованої звітності залежить від необхідності відображення змін в бізнесі та потреб користувачів. Тому розробка вимог до підготовки звітності є безперервним процесом, який залежить від вказаних чинників.

Результатом дослідження є нове вирішення наукового завдання, яке полягає в науково-методичному узагальненні, обґрунтуванні та поглибленні теоретичних аспектів комплексної оцінки матеріальних і нематеріальних активів підприємства, проведенні аналізу впливу нефінансових показників на

ефективність функціонування підприємства та обґрунтування алгоритму розрахунку інтегрального показника нефінансового аналізу.

Потребують подальшого дослідження досвід зарубіжних країн з питань державного регулювання нефінансової звітності з метою обґрунтування стратегії нефінансової звітності в Україні, а також організація та методологія обліку для створення необхідної та достатньої інформаційної бази для складання нефінансових звітів.

УДК: 316.343.653:159.923

А.І.Ляшенко,
студентка 4 курсу напрямку підготовки "маркетинг"
Л.О. Андрєєва,
к.е.н. доцент кафедри економіки підприємств
Таврійський державний агротехнологічний університет

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ

Постановка проблеми. Час – найважливіший ресурс. Поняття «час» і «гроші» тісно взаємопов'язані, але не еквівалентні. Одне здатне перетворюватися в інше, але не спонтанно, а за рахунок цілеспрямованого людського зусилля. За сучасного функціонування економіки, важливим є вміння чітко формувати власні цілі, а також розподіляти час для їх здійснення.

Проблемам вивчення часу приділяли увагу як вітчизняні, так і закордонні науковці. Серед вітчизняних робіт у цій області варто відзначити дослідження Г.Х.Попова, серед західних – С.Кові, Л.Зайверта, К.Меллера. На думку Г. Архангельського тайм – менеджмент – це технологія, що дозволяє використовувати час у відповідності з цілями і цінностями людини. Л. Зайверт трактує це поняття ширше, як управління собою і активне формування власного способу життя або лідерства.

Мета дослідження полягає в аналізі використання часу на підприємстві, задля ефективнішого та продуктивного робочого дня. Важливим елементом є виявлення способів розв'язання проблем самоорганізації особистості.

Виклад основного матеріалу. В діяльності кожної людини, незалежно від статусу, сфери діяльності виникають фактори, які сприяють неефективному використанню, а іноді навіть втратам робочого та вільного часу. Їх називають «поглиначами» часу. Автором виявлено та обґрунтовано причинно-наслідковий зв'язок тайм-менеджменту (рис.1.)

Отже, можна зробити висновок, що «поглиначі» часу здійснюють вплив не лише на окрему людину, у вигляді Інтернету, відволікань, власної неорганізованості, а й на економіку в цілому, що призводить до зниження конкретних якісних та кількісних характеристик кадрового потенціалу.

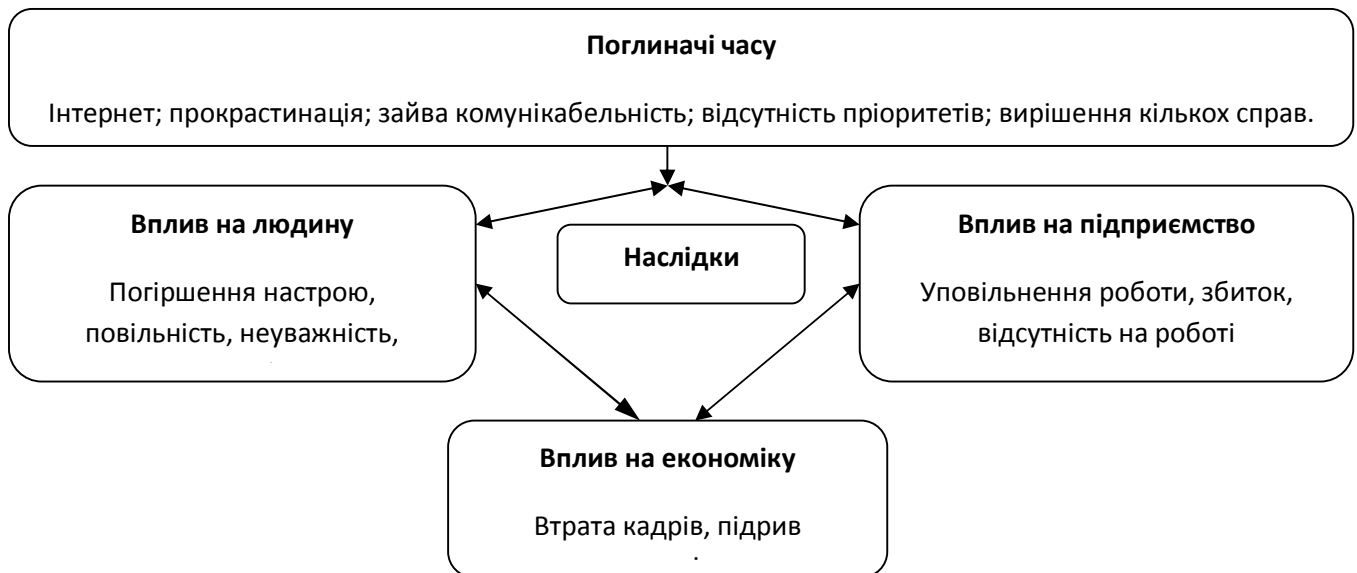

Рис.1. Причинно-наслідковий зв'язок тайм-менеджменту

«Поглиначі» часу – це незначні справи, виконання яких віддаляє людину від досягнення пріоритетних цілей у житті, сприяє зниженню індивідуальної продуктивності, а також нерационального використання часу. Поглиначі часу можуть позбавляти Вас 50-60% часу.

Для розв'язання проблеми самоорганізації особистості, автором обґрунтовано використовувати основні принципи і правила планування робочого часу: аналіз раніше виконаних робіт; системність планування; письмова форма плану; ранжування справ за ступенем важливості та встановлення пріоритетності у справах та концентрація; перенесення незавершених справ на майбутні періоди; високий рівень комунікабельності; самовдосконалення.

Найбільш ефективним, на думку автора, є четвертий принцип, увагу якому приділяли: І.М. Парасій-Вергуненко, В.Парето, Д.Ейзенхауер.

Автором запропоновано узагальнення підходів до раціонального розподілу часу на основі рівня алгоритмізації дій. П. Друкер, Г. Форд, Ф.Тейлор вбачають підвищення продуктивності праці, за рахунок жорсткого контролю робочого часу, як операційних виконавців, так і менеджерів різного рівня, а також застосування принципів самменеджменту. Лакейн Алан не поділяє вищенаведених підходів, аргументуючи тим, що алгоритмізація зводить діяльність людини до серії механічних рухів тіла, і як наслідок – праця позбавляється сенсу. Ми вважаємо, що необхідно дотримуватись «золотої середини» - розподіл праці не повинен бути занадто жорстким, щоб не викликати зникнення інтересу працівника до власної справи, але потрібен алгоритм дій, задля підвищення ефективності використання часу і досягненні поставленої мети.

В. Парето запропонував принцип 80/20, який полягає у невеликому внесу частки зусиль, що складає 20%, для отримання значної частки результатів - 80%. Принцип 80/20 стверджує, що диспропорція є невід'ємною властивістю співвідношення між причинами та результатами, вкладеними і одержуваними засобами, доданими зусиллями і винагородою за них.

На практиці застосування принципу Парето матеріалізується у АВС-аналізі, що являє собою метод, за допомогою якого можна визначити ступінь розподілу конкретної характеристики між окремими елементами різної множини.

Правило Ейзенхауера доповнює систему методів, які застосовують при плануванні робочого дня. Науковець пропонує використовувати матрицю для виявлення пріоритетів справ дня, що складається з чотирьох квадрантів.

Матриця Ейзенхауера в якості інструмента планування часу встановлює пріоритети та розподіляє усі справи за двома критеріями: терміновість та важливість справи. Матриця складається з чотирьох квадрантів. Перший-це термінові та важливі справи, другий - не термінові та важливі, третій - термінові та неважливі, четвертий - нетермінові та неважливі. На думку автора необхідно фокусуватися на планах першого квадранту матриці Ейзенхауера, при цьому нетермінові та важливі справи не повинні залишитися поза увагою.

Для розрахунку коефіцієнта необхідного розподілу часу (Крч) можна використовувати наступну формулу:

$$Крч=Кдр*Ко*Кп \quad (1)$$

де Кдр – коефіцієнт, який враховує затрати на додаткові роботи, заздалегідь не враховані у часі, необхідному для визначення процесу; як правило знаходиться в межах 1,2-1,4;

Ко – коефіцієнт, який враховує затрати часу на відпочинок співробітників протягом робочого дня; як правило дорівнює 1,12;

Кп – коефіцієнт перерахунку явочної чисельності в списову.

Враховуючи вищенаведене, автор вважає, що для збільшення власної ефективності, кожен індивід повинен усвідомлювати швидкоплинність часу та застосовувати принципи ранжування, планування, алгоритмізації, як у повсякденному житті, так і у професійній сфері.

Висновки і пропозиції. Проведено аналіз впливу «поглиначів» часу на діяльність людини. Виявлено причинно-наслідковий зв'язок між «поглиначами» часу, а також впливом на людину, підприємства та економіку в цілому. Запропоновано шляхи розв'язання проблеми самоорганізації особистості, серед яких важливим є дотримання принципів В.Парето, Д.Ейзенхауера, які пропонували ранжування справ і встановлення пріоритетів.

Марчук О.С.

Науковий керівник: кандидат соціологічних наук, доцент Орлов А.В.

**Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Відомо, що культура і духовність — це цивілізовані ознаки будь-якої нації, без яких вона взагалі не може існувати. Нація, в якій нівелюються духовні цінності, приречена на загибель і це лише справа часу. Тому в цих умовах дуже

важливою є активація зусиль з підвищення духовного рівня українського народу, формування у нього стійкої системи глибоких морально-духовних цінностей, оскільки саме вони складають основу мотиваційної сфери як особистості, так і суспільства в цілому. Значний внесок у розробку проблеми духовності зроблений у філософії, притаманний таким філософам, як Мартин Бубер, Макс Шелер, Альберт Швейцер, Еріх Фром, Віктор Франкі, Миколи Федорова, Володимира Соловйова.

Цінності - це ідеї, норми, процеси, відносини матеріального і духовного порядку, які мають об'єктивну позитивну значимість і здатні задовольняти певні потреби людей. Духовні цінності - це душа народу, його образ, з яким він постає перед світом. Потреба звернення до свого ціннісного багатства завжди з'являється в часи, коли народ встає з колін, виходить на дорогу національної незалежності, будує нове життя, знаходячи в ціннісних пріоритетах орієнтири на теперішнє і майбутнє.

Саме такі часи переживає український народ, і звернення до його духовних цінностей впливає із завдань розвитку національної державності, побудови цивілізованого суспільства, національного й духовного відродження України. Серед базових цінностей за об'єкт дослідження взято національну державність, християнську віру і рідну мову. Вибір даних ціннісних пріоритетів продиктований їх роллю в національному та духовному відродженні України. Розкривається роль християнських цінностей в духовному житті українського народу, їх значення в національному відродженні. Мова як один з основних атрибутів нації розглядається не тільки як національна цінність, але й як засіб національного самоусвідомлення, чинник етноінтеграції. Таке тлумачення мови виступає методологічною основою мовної політики держави на сучасному етапі.

Основною цінністю будь-якого суспільства є людина. В більшості політичних систем значна роль відводиться саме особистості, її участі в розбудові й розвитку як громадянського суспільства так і держави. Лише в тоталітарних системах роль людини як вільної особистості нівелюється, вона перетворюється у гвинтик, який повинен виконувати тільки певні функції. Нормальне громадянське суспільство повинно насамперед прагнути до створення умов, за яких можлива реалізація людиною усіх своїх задатків і потенцій. Тому основні цінності, які панують у такому суспільстві – це свобода, справедливість, солідарність, рівність, демократія.

Загальнолюдські релігійно-духовні цінності лежать в основі існування як суспільства в цілому, так і окремої особистості. І саме від того, чи керуватиметься дане суспільство чи конкретна людина такими цінностями як добро, свобода, справедливість, солідарність, любов, демократія, залежатиме як її особиста доля, так і майбутній добробут всього народу. Тому істинно багатим і процвітаючим суспільством може бути лише те, яке базується на загальнолюдських цінностях.

В нинішніх умовах є дуже важливим становлення нової системи морально-духовних цінностей, нового світогляду, який би базувався на глибоких культурно-духовних традиціях нашого народу. Духовні, моральні релігійні цінності – основа суспільства, його живе коріння. Якщо вони є, якщо вони наповнюють душі людей – ніякі кризи не страшні, люди можуть впевнено

дивитися у майбутнє. Неможливо подолати соціально-економічну кризу доти, доки не знайдемо спасіння від спустошення в умовах і серцях. Економіка і політика вторинні відносно культури, духовності та моралі. Спочатку потрібно відродити і сформувати національну культуру, «дух народу», а потім уже на основі цього розвивати економіку. Згадаймо, наскільки швидко змогли розбудувати свою економіку Німеччина та Японія після поразки у другій світовій війні. Перед ними постало дуже важке завдання, а саме, як у понад тяжких економічних умовах не дати цинізму, бездуховності, розпачу заволодіти душами, пригнічених жорсткою поразкою, народів. І вони зуміли вийти із цієї кризи. Крім того у громадян Німеччини та Японії було дуже розвинуте почуття національної самосвідомості, повага до своєї культури, власних цінностей. Ці народи вірили у свої сили і їх керівна еліта тільки підтримувала це прагнення і направляло його у потрібне русло.

Цілком слушно відмічає український дослідник Г. Косуха, що «в основі духовно-національного відродження мають бути цінності, які зрозумілі і близькі кожній людині, незалежно від її політичних, релігійних та інших поглядів і переконань, становища в суспільстві». Саме такими можуть і повинні стати загальнолюдські цінності, вироблені протягом всієї історії світової цивілізації і, які, зокрема, були освячені християнською релігією. Відкриття українському народу такого роду цінностей і становить головні завдання сучасної культури, сенс того, що можна було б назвати новою духовністю, більш універсальною, ніж всі попередні її форми. Не слід применшувати цього надзвичайно складного і важкого завдання. Важливою складовою цього процесу є відродження національного духу, національної самосвідомості, основою якої є національна ідея, яка і повинна піднести рівень гідності українців і сприяти формуванню у них усвідомлення значимості і цінності нашої держави як невід'ємної складової європейської та світової цивілізації.

Література:

1. Духовні цінності українського народу. - Івано-Франківськ : Плай. - 1999 . - С. 293.
2. Духовний скарб нашого народу.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://donetshina.ucoz.org/publ/rozdumi_z_privodu/dukhovnij_skarb_nashogo_narodu/4-1-0-610. - Назва з екрану.

Мосьян О.А., студентка 11 сЕП
Керівник: к.е.н., Лукомська Т.В.
Таврійський державний агротехнологічний університет

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВІ

Дана тема – дуже актуальна на даний момент для України. Необхідно почати, перш за все, з того, що в цілому за останні роки виробництво сільськогосподарської продукції знизилось як тваринництва, так і рослинництва. Це трапилось, тому що господарства були «предоставлені самі собі», що ще нині і діє.

Серед різних типів відносин які існують між людьми з давніх давен одними з найважливіших є відносини економічні. Послідовно ускладнюючись в ході історії вони трансформувались від примітивного натурального обміну первісного строю с складну економічну науку. Як і будь – яка наукова дисципліна економіка оперує багатьма поняттями. І кожне з цих понять розкривають ті чи інші сторони промислової або підприємницької діяльності допомагають аналізувати, вести торгівлю, контролювати об'єми продукції та виконують інші важливі функції.

У узагальненому вигляді собівартість продукції відображає всі сторони господарської діяльності підприємств, їх досягнення і недоліки. Рівень собівартості пов'язаний з об'ємом і якістю продукції, використанням робочого часу, сировини, матеріалів, устаткування, витрачанням фонду оплати праці і т.д. Собівартість, у свою чергу, є основою визначення цін на продукцію. Систематичне зниження собівартості промислової продукції - одна з основних умов підвищення ефективності промислового виробництва. Вона робить безпосередній вплив на величину прибутку, рівень рентабельності, а також на загальнодержавний грошовий фонд - бюджет.

Основна мета роботи полягає у виявленні основних проблем зменшення собівартості виробництва продукції рослинництва.

Мета дослідження обумовлює постановку і шляхи вирішення наступних завдань: уточнити сутність собівартості; визначити тенденції змін, які відбулись у сільському господарстві; визначити шляхи зниження виробничих витрат і собівартості соняшнику на ТОВ «Агротех» ,яке знаходиться в Запорізькій обл., Орхівського району.(згідно власних підрахунків)

Предметом дослідження є методичні й прикладні аспекти проблеми зниження собівартості продукції рослинництва .

Витрати підприємства на спожиті засоби виробництва, предмети праці й оплату праці працівників, виражені в грошовій формі, утворюють собівартість продукції. Собівартість продукції – це основний якісний показник роботи підприємства.

Розглянемо структуру основних витрат на виробництво продукції рослинництва на підприємстві ТОВ «Агротех».(згідно власних підрахунків)

Структура основних витрат на виробництво продукції рослинництва на підприємстві ТОВ «Агротех»

Статті витрат	2011 р	2012 р	2013р	2013 р.в % до 2011 р.				
	Сума витрат тис. грн.	Структура, %	Сума витрат, тис. грн.	Структура, %	Сума витрат, тис. грн.	Структура, %	Сума витрат, тис. грн.	Структура, %
Витрати на оплату праці	230,7	11,4	245,9	11,3	386,7	11,9	167,6	104,3
Відрахування на соціальні заходи	25,1	1,2	40	1,8	88,6	2,7	352,9	10,7
Матеріальні затрати	1229,6	60,7	920,1	42,5	2101,5	65,07	170,9	107,1
у тому числі: насіння та садивний матеріал	240,7	11,9	108,1	5,003	299	9,2	124,5	77,3
мінеральні добрива	*	*	*	*	90,7	2,8	*	*
нафтопродукти	527,9	26,1	391,5	11,8	945	29,4	179,1	112,6
електроенергія	52,4	2,5	70,1	3,2	33,5	1,03	63,9	41,2
запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту	146,3	7,2	133,6	6,1	203,4	6,2	139,2	86,1
оплата послуг і робіт	262,3	12,9	216,8	10,03	529,9	16,4	202,2	127,1
Амортизація основних засобів	94,4	4,6	76	3,5	113	3,4	11,9	73,9
Інші витрати (включаючи плату за оренду)	442,8	21,8	878,6	40,6	539,6	16,7	121,8	76,6
земельні частки (паї)	268,4	13,2	268,4	12,4	84,5	2,6	31,4	19,6
майнові паї	119,3	5,8	112,7	5,2	329,4	10,2	276,1	100
Всього витрат	2022,6	100	2160,6	100	3229,4	100	159,6	100

Аналізуюч дану таблицю можна зробити такі висновки. Витрати на оплату праці зросли на 11,9 % у 2012р. у порівнянні до 2011 роком. Відрахування на соціальні заходи також зросли на 2,7%. Це було зумовлено зростанням наступних факторів: нафтопродукти на 29,4%, електроенергії на 10,3%, запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту на 6,2%, оплати послуг та робіт на 16,4%. Але витрати на насіння та інший садивний матеріал зменшились 6,2%.

Витрати на амортизацію основних засобів також зменшились на 4,3%. Інші витрати включаючи плату за оренду знизилась на 16,7%, за рахунок підвищення орендної плати за земельні паї на 2,6%.

Для зниження собівартості, то основні пропозиціями є:

- Впровадження нових сортів при виробництві продукції рослинництва, а саме

пропонується замінити вже існуючі сорти на більш ефективні гібриди. Таким чином, господарству з вартістю насіння соняшника, яка коливається від 24 до 32 грн./кг, на закупівлю всього посадкового насіння знадобиться 326130 грн.(згідно особистих підрахунків).

- Впровадження технології з мінімального обробітку ґрунту

- Зниження трудомісткості продукції і підвищення продуктивності праці, а саме, збільшення виробітку продукції на одного працівника може бути досягнуто за рахунок здійснення організаційно-технічних заходів, завдяки чому змінюються, як правило, норми виробітку і відповідно ним розцінки за виконання робіт та послуг. Збільшення виробітку може здійснитися за рахунок перевиконання встановлених норм виробітку без проведення організаційно-технічних заходів. Норми виробітку і розцінки за цих умов, як правило не змінюються.

- Збільшення об'єму випуску продукції, через це прибуток ТОВ «Агротех» збільшується не тільки за рахунок зниження собівартості, але і за рахунок збільшення кількості випускаємої продукції. Таким чином, чим більші об'єми виробництва, тим більше сума прибутку.

Систематичне зниження собівартості забезпечує не тільки зростання прибутку підприємства, а і дає державі додаткові засоби, як для подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва, так і для поліпшення матеріального становища працівників.

Мурич С., студентка 513-ї гр.

Науковий керівник: кандидат соціологічних наук, доцент Орлов А.В.

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

МІСЦЕ КУЛЬТУРИ В ПОВСЯКДЕННОСТІ

Актуальність дослідження і аналітика культури повсякденності пов'язані із стрімкими змінами глобальної, інформаційної, постіндустріальної і постмодерної реальності, які трансформують цінності, норми, моделі поведінки, буття, інтегруючи в них не існуючі в них раніше елементи. Через це в культурі повсякденності найвиразніше видно соціальні трансформації, що імпліцитно і експліцитно відображають специфіку суспільства. Без звернення до культури повсякденності неможливо зрозуміти і ті інновації, які формуються в сучасній культурі. Отже місце культури повсякденності в загальній структурі культури

мінється, але рівень знання про неї поки що не достатній, що відкриває широкі можливості для наукового аналізу.

Біля витоків наукового вивчення повсякденності стояли: М. Вебер, який ввів поняття «оповсякденювання»; У. Джеймс, що позначив у науці «множинність життєвих світів»; Е. Гуссерль, що вказав на відірваність науки від повсякденного життєвого світу людини, пізніше – А.Шуц, П. Бергер, Н.Луман, Ф. Бродель, Н. Еліас, А. Людтке, Г. Гарфінкель, Х. Блюменберг, Б. Вальденфельс та ін. Принципи історичного дослідження повсякденності закладені французькою «школою анналів»: М. Блок, Ф. Бродель, Ж. Ле Гофф, Л. Февр та ін.

В українській та російській літературі відсутня тривала традиція вивчення повсякденності. Але все ж таки починаючи з 80-х років ХХ століття до неї зверталися такі російські дослідники, як А.Гуревич, О.Золотухіна-Аболіна, Л. Іонін, О. Касавін і Ю.Левада. В Україні дослідження повсякдення займаються М.Бойченко, О. Ходус, М. Галушко, Д. Даринський, І. Карпенко, В. Кизима, А. Лактіонова та інші вчені.

В соціологічній науковій думці оформлюється окрема галузь знання – соціологія повсякденності, яку слід розглядати як своєрідний тренд в розвитку світової соціологічної думки, пов'язаний з кризою пояснювальних моделей «великої» теорії і, передусім, теорії еліт і структур. Структурний функціоналізм і споріднені йому класичні соціологічні теорії не могли і не прагнули до виявлення якісної специфіки різних суспільних явищ, оскільки головною метою заявляли пошук моделей, що дозволяють вичерпно описати будь-яку соціальну ситуацію за допомогою кінцевого числа індивідуальних змінних – аналітично певних характеристик, статичних параметрів. Класична соціологія нехтувала такими критичними рисами нашого суспільства як фрагментація, випадковість, хаос, збіг обставин, ризик, ефемерні, спонтанні прояви, тілесні, емоційні і само рефлексивні характеристики, глобалізація. На даному етапі концепт цілісності суспільства змінюють категорії «мережа» (М. Кастельс), «первинна соціальність» (А. Кайє), «практики соціальних акторів» (Е. Гідденс, П. Бурдьє).

Наступною причиною звернення до проблематики повсякденності була феміністська соціальна критика і феміністська теорія, яка вивчала прояв і причини пригнічення, дискримінації і експлуатації жінок в контекстах повсякденного життя, особливо в сім'ї і на робочому місці. Тобто відбувалось загальнонаукова й методологічна зміна в підходах до об'єкта і предмета дослідження – фокус інтересу соціологів зміщується з відносно стійких структур та інститутів в бік мікросоціальних явищ і процесів, на деталізацію повсякденної поведінки індивіда.

Ще один важливий аргумент – визнання повсякденності у якості предмета наукового дослідження підкріплюється тим, що повсякденне знання містить «суб'єктивні теорії», тобто актуалізовані знання людини про світ і про себе, які, в свою чергу, можуть бути використані у раціональному пізнанні. Ось чому повсякденність, як філософська категорія, є важливим моментом у дослідженні сучасного життя, які під впливом змін структур соціальних зв'язків та відносин перетворює повсякденне життя, надає йому варіативності.

У сучасній соціології повсякденності спеціальному розгляду піддається найширший спектор явищ «зворотної сторони» життя суспільства:

- зонування простору помешкання в побуті;
- хронометраж часу буденного і вихідного днів, періоду праці і відпустки, сну, а також форми дозвілля;
- рольові функції в різних контактних групах (сімейних, офісних, клубних і інших), тактики мовної поведінки;
- порядок соціалізації різних громадських груп (поколінь, чоловіків і жінок, представників титульних етносів, мігрантів і тому подібним);
- форми харчування, щоденні і святкові ритуали, модифікації етикету, мода (семантика одягу і взуття, зачіски і макіяжу).

Проте принципова відмінність між дослідженням побуту і вивченням повсякденності полягає в тому, що в центрі уваги дослідника знаходиться не безпосередньо побут, а життєві проблеми і їх осмислення сучасниками подій. Іншими словами, якщо етнограф реконструює побут, то соціолог аналізує емоційні реакції людей у зв'язку з тим, що їх в побуті оточує, концентрує увагу на суб'єктивному життєвому досвіді людей. Він шукає відповідь на питання, як випадкова подія стає спочатку «нормальним винятком», а потім – поширеним явищем.

Можна сказати, що повсякденний світ – це все те, що у свідомості людини пов'язано з очевидністю, але протистоїть спробі її теоретичного опису в категоріях та визначеннях. Очевидне служить основою повсякденного життя, регулює вчинки та дії. Це все те, що в житті людини відбувається щодня, певним чином переживається і оцінюється як рутинне, тривіальне, а, відтак, стає повсякденним, неминучим, обов'язковим, звичним. Можна сказати, що повсякденність, за висловом Ф. Тенбрука, представлена «репрезентативною культурою». Тобто такою культурою, яка визнається та сприймається. І, що важливо, сприймається не тільки вірування, ідеї, переконання людей, а й також мотиви, спонукання, різноманітні тенденції тощо.

УДК 378.014.6(477)

**Ноздрачева К., студентка 1-ого курсу МГПУ
Лукомская Т. В., кандидат экономических наук
Мелитопольский государственный педагогический университет**

КАЧЕСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ПОДГОТОВКА ВЫСОКОКВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Глобализационные процессы формируют сегодня четкие правила развития для многих областей производства. Не стоит в стороне от этих процессов и образование. Даже в развитых странах мира постоянно усовершенствуется подготовка высококвалифицированных специалистов, это в свою очередь активизирует решение проблемы качества высшего образования, которое невозможно рассматривать вне международных стандартов.

Как отмечается в Национальной доктрине развития образования,

«Образование – основа развития личности, общества, нации и государства, залог будущего Украины. Оно становится определяющим фактором улучшения социально-экономической, культурной и научной жизнедеятельности общества. Образование воссоздает и наращивает интеллектуальный, духовный и экономический потенциал общества». В этом важном документе приоритетным направлением государственной политики относительно развития образования определяется процесс постоянного повышения качества образования, обновления содержания и форм организации учебно-воспитательного процесса.

Закон Украины «О высшем образовании», который был принят в 2001 году, направлен на решение сложного комплекса вопросов высшей школы. В первой статье Закона даются определения как качества, так и стандарта высшего образования, которые тесно взаимосвязаны между собой.

Так, стандарт высшего образования определяется как совокупность норм, которые охватывают содержание высшего образования, содержание обучения, способов диагностирования качества высшего образования и нормативных терминов обучения .

Достижение положительных результатов становится возможным благодаря внедрению и сопровождению системы менеджмента качества, которая предназначена для постоянного улучшения показателей работы.

В соответствии с международными стандартами серии ISO 9000, базовой основой работы высших учебных заведений могут стать восемь главных принципов или условий менеджмента качества:

1. Ориентация на потребителя.
2. Руководство.
3. Привлечение работников.
4. Подход с позиций процессов.
5. Системный подход к менеджменту качества.
6. Постоянное совершенствование учебного процесса.
7. Подход к принятию решений на основе фактов.
8. Взаимовыгодные отношения с поставщиками (например, средними учебными заведениями: школами, гимназиями, лицеями).

По первому принципу существует четкая зависимость системы высшего образования от потребителей (организаций или личностей, которые получают образовательные услуги и молодых специалистов). Потребители имеют текущие и перспективные потребности в специалистах и выдвигают общий перечень требований на сегодня и на недалекое будущее. Из этого вытекает главная задача – полное удовлетворение требований потребителей, изучение и четкое понимание перспектив и стремление работать таким образом, чтобы постоянно превышать ожидания потребителей относительно качества подготовки специалистов (предусмотренная или обязательная потребность).

По второму условию, которое называется «Руководство», предусматривается в вузах наличие жестких требований к деловым и моральным качествам ректоров и директоров высших учебных заведений. Последние должны руководствоваться

принципами, которые устанавливают единство целей вуза, их качество, а главное, отработать направления действия с распределением на этапы, подэтапы и т.п.

Руководитель учебного заведения, независимо от уровня аккредитации, призван работать над созданием и поддержанием такого внутреннего «микроклимата», благодаря которому возможно полное привлечение всех категорий работников к выполнению главной задачи вуза – качественной подготовки специалистов. Другими словами, создается надлежащая рабочая среда, совокупность условий, за которыми стоит качество самой работы.

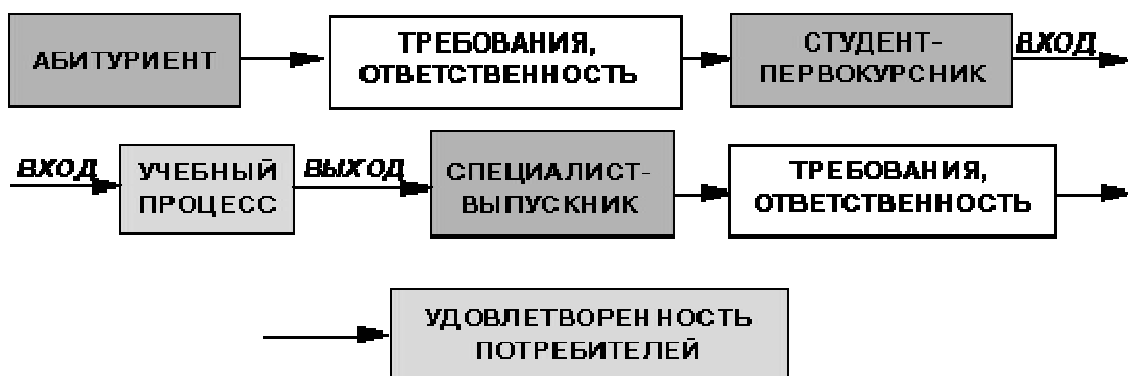
Привлечение работников – это третье условие менеджмента. Оно предусматривает такой подход, чтобы каждый работник учебного заведения, которое готовит высококвалифицированных специалистов, стал бы одинаково ценным для образовательной сферы. Его квалификация, умение, талант, опыт представляют достояние высшего учебного заведения, а полное привлечение дает возможность использовать перечисленные качества на благо вуза. Следует отработать, а в некоторых случаях усовершенствовать четкую систему поощрения работников за добросовестное выполнение обязанностей, за проявленную инициативу, за сверхурочные часы и т.п.

Четвертое условие ставит перед руководителями отрасли задачу, чтобы ко всему, что происходит в учебном заведении, был подход с позиции процесса.

Конечная цель, желательный результат достигается более эффективно в том случае, когда управление деятельностью и соответствующими ресурсами осуществляется в виде процесса со всеми для этого вытекающими требованиями.

Это относится к различным заинтересованным сторонам: высшим учебным заведениям, органам государственного или местного управления, потребителям конечного продукта – предприятиям и организациям.

Одним из ключевых принципов качества становится системный подход к менеджменту (пятый принцип). Ректоры и директора вузов обязаны четко понимать и представлять взаимосвязь процессов, которые оказывают содействие повышению эффективности и результативности работы образовательного учреждения в выполнении поставленных задач. В сферу качества, безусловно, следует включать все стороны деятельности высшего учебного заведения, в том числе связанные с развитием материально-технической базы, компьютерного обеспечения, решением проблем финансирования и других сфер функционирования вуза.

Именно такие подходы дают возможность упрощать планирование, более эффективно распределять ресурсы, доходить до кафедры и лаборатории, определять дополнительные задачи на будущее, а главное – систематически оценивать результаты деятельности преподавателя, кафедры, научной лаборатории, факультета и высшего учебного заведения в целом.

По шестому принципу предполагается постоянное усовершенствование. В этой работе первоочередными задачами учебного заведения, его высшего руководства, которое направляет и контролирует деятельность вуза, становится постоянное улучшение общих показателей учебно-воспитательной, научной и хозяйственной работы.

К седьмому принципу системы менеджмента относят подход к принятию решений на основании фактов. Эффективные решения основываются на анализе данных и соответствующей достоверной информации. Под этим следует понимать реальные данные в виде документов. Используя их, можно проводить следующие операции: мониторинг, подтверждение проверок и корректирующие действия.

С точки зрения прослеживания исполнения в сфере качества высшего учебного заведения это становится важным элементом системы.

И последний принцип – взаимовыгодные отношения с поставщиками.

Вывод, который можно сделать и который напрашивается сам собою: ради достижения важнейших, желаемых результатов, качественной подготовки высококвалифицированных специалистов следует постоянно планировать и проводить работу по совершенствованию стандартов высшего образования, стремиться привести их к международным стандартам качества. При этом желательно придерживаться всех восьми принципов менеджмента качества, ставших основой вышеупомянутого международного документа и которые, в свою очередь, органически взаимосвязаны и согласованы.

Литература

1. Национальная доктрина развития образования. Утверждена Указом Президента Украины 17 апреля 2002 г. № 347/2002. <http://WWW.rada.gov.ua>
2. «О высшем образовании»: Закон Украины от 17 января 2002 г. № 2984 III. <http://WWW.rada.gov.ua>
3. Системы менеджмента качества: Основные принципы и словарь // ISO / FDIS 9000 – 2000. 26 с.

Ніколаєвич О.В., викладач-стажист кафедри економіки,
Петренко В.А., к.е.н., доц.
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

ОБҐРУНТУВАННЯ ЦИКЛІЧНОСТІ КОЛИВАНЬ МАКРОЕКОНОМІЧНИМИ ТЕОРІЯМИ

Інфляція і безробіття – невід'ємні супутники ринкової економіки з важкими соціально-економічними наслідками безпосередньо для населення держав, на території яких дані процеси протікають.

Визнання або заперечення існування залежності між рівнем інфляції і рівнем безробіття має важливі наслідки для вироблення і проведення макроекономічної політики. Адже від того, чи існує такий зв'язок, залежить застосування тих або інших рекомендацій, реалізація яких зачіпає інтереси значної кількості людей.

Існує взаємозв'язок безробіття та інфляції, яку ми розглянемо більш докладно. Економіст Артур Філіпс у 1958 році довів існування оберненої залежності між безробіттям та інфляцією. При збільшенні сукупного попиту забезпечується зростання обсягів виробництва, зниження безробіття при одночасному посиленні інфляції. Досліджуючи статистичні матеріали по англійській економіці, Р.Філіпс прийшов до висновку про те, що між інфляцією і безробіттям існує зворотна залежність: чим вище інфляція, тим нижче безробіття. Отже, високий рівень безробіття - це своєрідна "ціна", яку суспільство сплачує за стабільність цін. Уряду треба тільки визначити, які рівні безробіття та інфляції є допустимими для економіки країни, і дотримуватися цього співвідношення.

З визнання існування зворотної залежності між безробіттям і інфляцією впливає важливий висновок для економічної політики: стимулюючи економічне зростання і підвищення рівня зайнятості, уряд одночасно стимулює посилення інфляції в економіці. З іншого боку, проведення антиінфляційної політики здатне привести до економічного спаду і зростання безробіття. Саме так потрібно трактувати характер взаємозв'язку між безробіттям та інфляцією, як він впливає з визнання існування кривої Філіпса. З теоретичної точки зору, існує деяка альтернатива між інфляцією і безробіттям, і уряд може з усіх можливих варіантів їх поєднання вибрати той, який є оптимальним для конкретної соціально-економічної і політичної ситуації. Однак на практиці це дуже важко зробити, бо негативні наслідки для економіки має як посилення інфляції, так і зниження зайнятості. Більше того, з точки зору кривої Філіпса, в економіці не може бути ситуацій, коли має місце одночасне зростання інфляції і безробіття. Однак в середині 70-х років спостерігалось саме таке явище – стагфляція, тобто поєднання економічного спаду (з властивим йому посиленням безробіття) і зростаючої інфляції. Крива Філіпса для такої ситуації виявилася непридатною. Були потрібні інші підходи, і вони були знайдені у формі розробки концепції природного рівня безробіття.

Концепція природного рівня безробіття представлена двома різновидами: теорією адаптивних очікувань і теорією раціональних очікувань. Спільною рисою обох теорій є теза про те, що в довготривалому періоді економіка є стійкою і функціонує в стані повної зайнятості, при природній нормі безробіття. З природним безробіттям боротися марно, і будь-які спроби уряду його знизити приведуть тільки до посилення інфляції. У зв'язку з тим, що природна норма безробіття в довготривалому періоді має тенденцію до зростання, уряд цілком може помилитися в оцінці реальної величини безробіття як надмірної і спробувати її зменшити. Тим самим обидві концепції сходяться в запереченні існування альтернативи між інфляцією і безробіттям у довгостроковій перспективі. Відмінності між двома концепціями полягають в неоднаковій оцінці кожною з них можливості існування кривої Філіпса в короткостроковій перспективі. Концепція адаптивних очікувань виходить з того, що в короткостроковій перспективі крива Філіпса може існувати, але вона в ході здійснення економічної політики постійно зміщується праворуч. Прихильники ж теорії раціональних очікувань виходять з того, що альтернативи між інфляцією і безробіттям не існує навіть у короткостроковій перспективі. Практичний висновок з обох концепцій один — спроби зменшення безробіття шляхом стимулювання попиту можуть тільки посилити інфляцію без реального збільшення обсягу виробництва в довгостроковому періоді. Щонайбільше ці спроби здатні забезпечити короткочасне підбадьорювання економіки, з тим щоб через деякий час повернутися до початкового обсягу виробництва, але при більш високому рівні цін. Теорія адаптивних очікувань розроблена М.Фрідменом. Початкове припущення її полягає в тому, що люди оцінюють майбутній рівень інфляції виходячи з попередніх та існуючих тенденцій зміни цін, і використовують свої оцінки для формування вимог того або іншого рівня номінальної заробітної плати, щоб зберегти і в майбутньому досягнутий рівень реальної заробітної плати. А оскільки фактичний рівень інфляції часто відхиляється від того, що прогнозується, то в реальному житті дійсно може існувати альтернатива між інфляцією і безробіттям, що зображається короткостроковою кривою Філіпса.

Теорія Філіпса і низка сучасних теорій, які описують взаємодію двох визначальних макроекономічних вимірів – рівня безробіття і інфляції, мають суперечливі аргументи переконання їх дієвості в тих чи інших часових межах. Така теза цілком аргументована за даними динаміки рівнів в період 2000-2014 р. р. (рис. 1).

Аналіз динамічних кривих рівня безробіття та інфляції дає можливість виділити чотири етапи, яким характерна дія двох принципів відмінних теорій: теорії Філіпса і сучасної теорії. Так протягом 2000-2002 спостерігається падіння рівнів безробіття і інфляції – це перший відрізок. Протягом 2009-2012 спостерігається подібна тенденція – другий відрізок.

Таким чином, перший та другий відрізок є практичним відображенням дієвості сучасної теорії адаптивних очікувань. Інші ж періоди поза визначеними відрізками за зовнішнім характером графічного відображення відповідають теорії Філіпса, хоча вона за своїм змістом не відповідає сучасним макроекономічним процесам, але в короткостроковій перспективі вона працює.

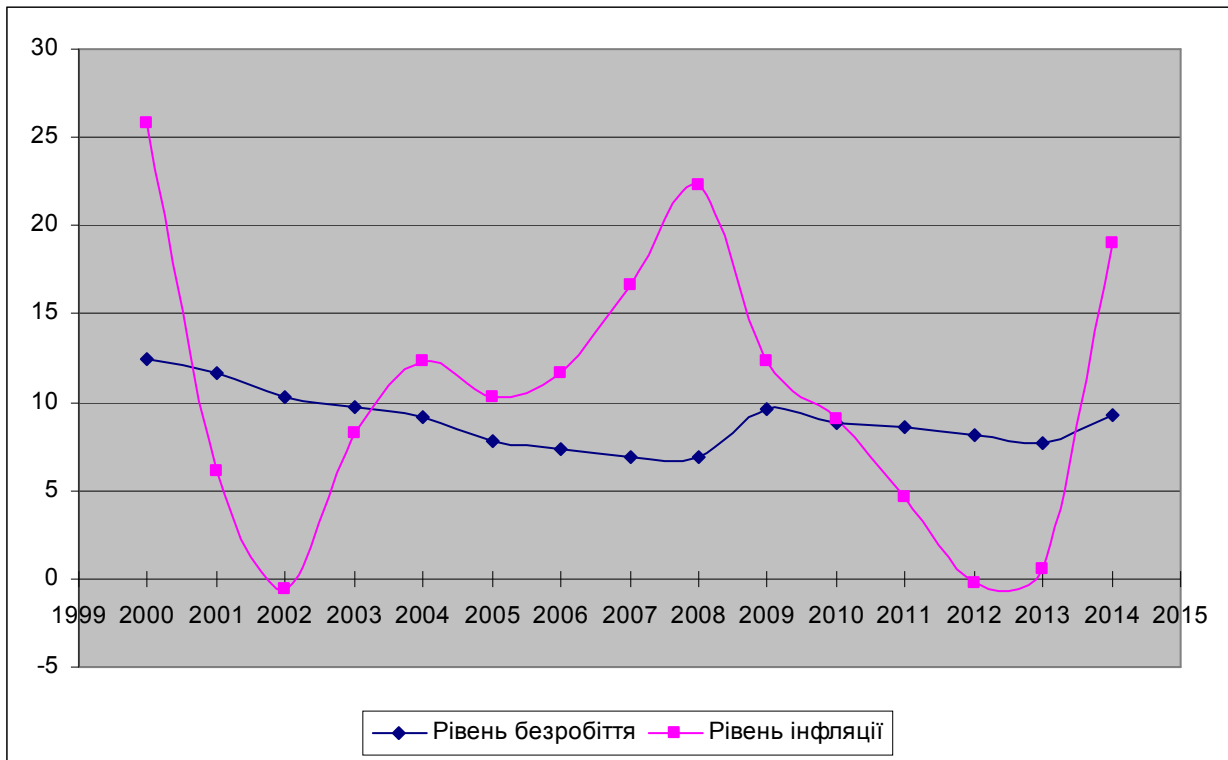

Рис. 1. Динаміка макроекономічних показників

Альтернативним поглядом на проаналізовані теорії через призму практичної динаміки може бути відмова від якого-небудь пошуку суто за вибором спрямованості кривих до зростання чи падіння, взаємозалежності рівнів безробіття та інфляції.

Висновок. Проаналізовано теорії, які описують взаємодію рівнів безробіття і інфляції. Визначено характерні обом теоріям часові періоди в динаміці національних макроекономічних вимірів. Сформовано гіпотезу відсутності графічної значимості цих показників. Окремим напрямом, який потребує подальших досліджень є додавання до аналізованої проблеми економічних циклів.

УДК: 339.9(477)

Олексенко Р.І., к.е.н., доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

До появи писемності картина світу для індивіда мала зовсім інший вигляд. Спираючись на статтю Дж.К. Карозерса «Культура, психіатрія і письмове слово» М. Мак-Люен привертає увагу до того, що первіснообщинному ладу притаманне придушення розумового життя і особистості. За рахунок домінування почуття достеменної і неподільної причетності до колективу «людина позиціонувала себе

як досить незначну частинку набагато більшого організму – сім'ї, клану, але аж ніяк не як незалежного і суверенного суб'єкта, покладається на власні сили» [3, с. 27]. Якщо порівняти виховання дітей сьогодні і за первіснообщинного ладу, то з'ясуємо, що європейська дитина вчиться оперувати складними будівельними кубиками, ключами і замками, водопровідним краном і багатьма іншими речами, натомість дитина дописемної епохи отримувала освіту, яка практично повністю базувалася на усному слові.

До епохи електрики людина підійшла з великим багажем знань античних, середніх часів, епохи Відродження і емпіричним досвідом століття механіки. З цього моменту швидкості істотно підвищуються. Енергія як втілення і основна рушійна сила епохи електрики стає доступна все більшій кількості людей, «дозволяє будь-якому місцю бути центром» [3, с. 44].

З появою телебачення відбувається ще один якісний стрибок. Поступово статус чільної позиції серед способів комунікації зміщується з друкарської індустрії в напрямку візуально-аудіального способу передачі інформації. М. Мак-Люен виокремив два основних аспекти телебачення:

1. Телебачення має мозаїчний принцип побудови зображення, коли весь світ представлений незрозумілим, логічно незв'язаним набором повідомлень. За невеликий проміжок часу можна ознайомитись з інформацією, котра відрізняється за масштабами, локацією і епохою.

2. Має місце взаємопосилення інформаційних повідомлень за рахунок подолання свідомістю смислової роздробленості картинки, в результаті чого складається єдність сприйняття прийнятої інформації.

У сфері комунікацій галактика Гутенберга поступилася місцем галактиці Маклюена. Електронні засоби масової інформації сформували принципово нову комунікативну культуру, в якій відбувається синтез тексту, аудіо- та відеомодальностей сприйняття. В результаті виникла культура віртуальності, в якій в єдиному цифровому просторі функціонують усі форми культурної спадщини.

В епоху Нового часу процес масифікації істотно прискорився, з'явилися принципово нові форми суспільних комунікацій. Їх можна відрізнити від усіх інших типів за характерними рисами: «Вони передбачають порівняно велику різномірну й анонімну аудиторію, інформація передається публічно, часто з орієнтацією на її негайне сприйняття більшою частиною аудиторії і відрізняється швидкоплинністю» [5, с. 153].

Засоби комунікації створюють навколо індивіда настільки насичену інфосферу, що це не може не позначатися на його особистості. Сама цивілізаційна динаміка вимагає формату людини певного типу – здатної вирішувати проблеми, загострені перебігом суспільного розвитку. Завдяки глобалізації ЗМІ, комп'ютерних мереж та доступності інформдозвілля виникає глобальна мода на певну музику, стиль одягу, поведінка тощо. «На більш високому рівні можна говорити про інтенсивне формування нових моделей і норм поведінки» [4, с. 50]. Описуючи цю ситуацію, М. Князева видокремлює чотири ступені-щаблі культурного модусу: пасивний, споживацьки-розважальний, активно-сприймаючий та креативний.

Надмірне споживання інформації характеризується як великими її обсягами, так і значною динамікою, швидкістю надходження. Звідси випливає й неможливість засвоєння та переробки отриманої інформації. Як результат – контрпродуктивна культурна активність, за якої процес – все, а мета – ніщо. Ненаситна жага інформації пояснюється мозаїчністю свідомості. Така свідомість не має структури, внутрішньої логіки, стрижня. Воно не може бути завершено, збудовано, тому пізнання не приносить почуття інтелектуального прояснення, не завершується катарсисом [1, с. 81].

Сучасний індивід, будучи доволі освіченим, тим не менше, залишається фахівцем лише в окремій сфері. В інших галузях він потребує коментаторів, інтерпретаторів, вчителів, журналістів, рекламних агентів та інших «гідів», які допомагають долати безмежний простір інформації про суспільні події, культурні новації, альтернативи розвитку тощо. Крім того, «людям потрібен якийсь засіб, що знімає надмірну психічну напругу, котра є результатом масованого інформаційного впливу, а також редукує складні інтелектуальні проблеми до рівня простих дуальних опозицій, надаючи індивіду можливість відпочити від соціальної відповідальності й особистісного вибору. Реалізатором таких потреб і стала масова культура» [6, с. 143].

Виходячи з положення про універсальність масової культури для масового суспільства, слід розмежовувати низькопробний маскульт (з 50-х років ХХ століття за ним закріпилась назва «кітч») та масову культуру в позитивному розумінні цього терміна, яка «набуває масового характеру не тому, що ширококомвні канали охоплюють щоразу більш масову аудиторію, а тому, що умови життя широких мас людей набувають усе більш масового характеру» [2, с. 125].

Засоби масової комунікації увиразнюють модель реальності, а сама комунікація є одним з визначальних складових сучасного суспільства. Особливого значення набувають засоби масової інформації. Формуючи інформаційний простір, саме ЗМІ в наш час є найбільш ефективним інструментом формування ціннісних орієнтацій суспільства.

У наш час «на зміну п'ятисотлітньому пануванню гутенбергівської Галактики як доміанти інформаційних потоків і комунікативних відносин індустріального суспільства прийшла Всесвітня павутина, яка радикально змінила архітектоніку, основні закономірності й регулятори соціального життя попередніх епох.

Для багатьох користувачів «Інтернет перетворюється з царства знань у царство інформації, іншими словами, в «другу реальність», яка поступово витісняє зі свідомості конкретне людське життя, перетворюючись на подобу fast-food – fastthinking – готову «їжу» для роздумів. При цьому інформація як підступно-оманливий віртуальний «двійник» знання здебільшого не стає, на відміну від реальної матриці когнітивного процесу, стимулом до дії. Більше того, її циркуляція все частіше є фантомом, самоціллю, відірваною від критерії користі, а тим більше – від вдосконалення внутрішнього світу людини.

Література

1. Князева М.Л. Человек в информационном пространстве: культурный модус личности // Библиотекосведение. – 1996. – №6. – С. 79–86.
2. Кукаркин В. Буржуазная массовая культура. – М.: Политиздат, 1985. – 399 с.
3. Мак-Люэн М. Понимание медиа: Внешние расширения человека. – М. : Гиперборей, Кучково поле, 2007. – 464 с.
4. Мелюхин И.С. Информационное общество: истоки, проблемы, тенденции развития // XXI век: информация и общество / Под ред. Я.Н. Засурского. – М. : Изд-во МГУ ми. М.В. Ломоносова, 1999. – 208 с.
5. Райт Э., Костелло С., Хейчен Д., Спрэйг Д. Классовая структура американского общества // Социологические исследования. – 1984. – №1. – С. 151 – 158.
6. Флиер А.Я. Массовая культура и ее социальные функции // Общественные науки и современность. – 1998. – №6. – С. 138 – 148.

УДК 658.5

Педаш А.І., студентка групи 11МБЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МОДЕЛЕЙ БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми. За умов ринкової економіки прибутковість діяльності підприємства є основним показником, що характеризує ефективність його функціонування як суб'єкта господарювання. Досягнення прибутковості може бути реалізовано за допомогою бюджетування – технології планування, обліку, контролю й аналізу фінансових, інформаційних і матеріальних потоків, а також отриманих результатів. Для досягнення високої результативності від бюджетування, а саме оптимального співвідношення витрат на його впровадження та отриманих економічних і організаційних ефектів, являється вибір найбільш оптимальної моделі бюджетного управління. Цей аспект повинен бути визначений початковому етапі – постановки завдання. Зважаючи на це, доцільно розглянути особливості технології бюджетування з точки зору моделювання бюджетного управління підприємством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розроблення теоретичних і прикладних засад системи бюджетування на підприємстві зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: М. Білик, І. Бланк, Р. Квасницька, О. Мельник, С. Онищенко, Ч. Т. Хорнгрен, Джай К. Шим, Джойл Г. Сигел та інші.

Метою статті є дослідження та аналіз сучасних технологій бюджетування, а також вибір на їх основі оптимальної моделі бюджетного управління.

Виклад основного матеріалу. Надзвичайно важливою особливістю бюджетування в рамках системи управління є те, що керівники підприємства змушені, виходячи з нього, обґрунтовувати кількісно свої плани, а також мають змогу оцінити потенційні витрати, які можуть бути понесені в результаті його виконання. Крім того, бюджети мотивують працівників підприємства на

досягнення поставленої мети, але тільки в тому випадку, коли самі працівники безпосередньо задіяні в розробці бюджетів і зацікавлені у досягненні встановлених результатів.

Бюджетування також доцільно використовувати й в аналізі взаємозв'язку потоків матеріальних, фінансових і трудових ресурсів зайнятих у виробничих процесах. Таким чином, бюджетне управління має на меті вирішення наступних завдань:

- створення ефективної системи управління фінансами підприємства;
- перетворення підприємства в "фінансово-прозоре", тим самим підвищуючи його інвестиційну привабливість;
- оптимізація доходів та витрат як в цілому по підприємству, так і за окремим його структурним підрозділам;
- отримання консолідованої звітності;
- розрахунок та оцінка показників фінансових результатів діяльності підприємства;
- підвищення ефективності управління підприємством в цілому.

Невід'ємною умовою коректного формування консолідованого бюджету є охоплення функціональними та операційними бюджетами всіх видів діяльності, всіх підрозділів підприємства, тобто необхідно обліковувати всі операції, які впливають на формування доходів і витрат, рух грошових коштів та інших активів і зобов'язань. Але практичний досвід показує, що більшість вітчизняних підприємств не готові переходити до комплексної моделі бюджетування. Саме тому необхідно розглядати, аналізувати та обирати інші моделі, які дозволять сконцентруватися на тих видах діяльності підприємства, які потребують особливої уваги з боку управлінського персоналу.

Досвід розробки та впровадження систем бюджетного управління дозволяє виокремити наступні бюджетні моделі:

- індивідуальна модель комплексного бюджетування,
- універсальна бюджетна модель,
- бюджетування окремих видів діяльності,
- бюджетування фінансових потоків,
- бюджетування товарно-матеріальних потоків.

Відмінною рисою комплексного бюджетування є попередня побудова процесної моделі діяльності підприємства з наступним приєднанням функціональних бюджетів, які формуються до результатів. Дану модель можна визначити як індивідуальну, тобто таку, що враховує особливості господарської діяльності кожного підприємства. Завдяки комплексному бюджетуванню керівники можуть зосередитися на особливостях господарської діяльності підприємства, детально проаналізувати та зіставити планові та фактичні показники, охоплюючи при цьому всі напрями діяльності. Не дивлячись на це, дана модель є тривалою з точки зору часу, необхідного на її розробку. Таким чином, вона тягне за собою високу вартість та ризики у досягненні результатів.

Універсальна бюджетна модель також охоплює всю діяльність підприємства, але її розробка та функціонування – це набагато простіші процеси, аніж в моделі комплексного бюджетування. Перше, що необхідно зробити для розробки бюджетної структури – це визначитися з переліком статей бюджету доходів та

витрат, а також бюджету руху грошових коштів. Другий крок – це зіставлення статей консолідованих бюджетів із центрами фінансової відповідальності, тобто створення операційних бюджетів доходів та витрат за кожним центром відповідальності окремо. Очевидними перевагами універсальної моделі є швидкість її розробки та впровадження; спрощена система обліку внутрішнього обороту; швидке планування та зведення фактичних даних. Але недоліком є відсутність функціональних планів, що заважає зваженій оцінці планів підприємства за функціональними спрямуваннями.

Моделі бюджетування окремих видів діяльності можна вважати найбільш простими. Їх суть зводиться до того, що керівники підприємства отримують інформацію, яка стосується найактуальніших питань контролю за діяльністю підприємства. Ця інформація може містити декілька натуральних або вартісних бюджетів (бюджет виробництва готової продукції, бюджет продажу тощо). До переваг таких моделей відноситься, швидкість впровадження, що дає можливість у короткий термін проконтролювати найбільш суттєві напрями діяльності підприємства; ефективне функціонування моделі за рахунок невеликої кількості бюджетів і простоти зв'язку між ними.

Модель бюджетування фінансових потоків є найбільш дієвою. Як і в бюджетуванні окремих видів діяльності, дана модель є простою з точки зору впровадження, а також має невисоку вартість. В умовах сьогодення, дана модель особливо підходить для вітчизняних підприємств, коли управління ліквідністю більш пріоритетне, ніж управління рентабельністю. Структура бюджету дозволяє планувати, обліковувати та аналізувати грошові потоки у такому розрізі: спрямуванні грошових потоків; структури виплат і надходжень за напрямками їх руху; обсягів виплат і надходжень; проміжних та підсумкових результатів; залишків грошових коштів.

Найбільш складною є модель бюджетування товарно-матеріальних потоків. Не заважаючи на це, саме вона дає можливість управляти найголовнішим показником для підприємства – прибутковістю діяльності. Дана модель має відносно невисоку вартість і строки впровадження; надає можливість управління прибутком від основної діяльності, що є особливо актуальним у середньо – й довгостроковій перспективі; можливість ефективного управління основним напрямом діяльності – виробництвом та реалізацією продукції; можливість контролю та управління прямими й непрямими видатками. Але й ця модель має певні недоліки, а саме низький рівень комплексності, адже тут майже не враховується залежність результатів від ряду факторів, наприклад, інвестиційних видатків. Крім того, фінансові результати не є повними і достовірними, оскільки не підтверджуються змінами в активі й пасиві балансу підприємства. Завершальним у даній моделі є бюджет основної діяльності, де відображаються доходи та витрати підприємства від основної діяльності, а також різниця між ними.

Висновки. Підводячи підсумок, варто зазначити, що формально не всі моделі відповідають загальноприйнятому поняттю бюджетного управління, проте кожна з цих моделей розглядає бюджетування як окрему управлінську технологію: наявність центрів фінансової відповідальності, наявність взаємопов'язаних бюджетів, що дозволяють планувати діяльність підприємства,

можливість доопрацювання та оптимізації системи. Кожна з моделей має свої переваги та недоліки, і, не дивлячись на те, що конкретні моделі є простими та дієвими (універсальна або бюджетування фінансових потоків), а інші складними та затратними (бюджетування товарно-матеріальних потоків або комплексна модель), керівники повинні самостійно обирати найбільш оптимальний варіант, враховуючи специфіку діяльності підприємства, наявність ресурсів, фінансові можливості тощо.

Правильний вибір дозволить підприємству не тільки скоротити час і витрати, але й отримати максимальний результат, у вигляді підвищення прозорості бізнесу й поліпшення фінансових показників його діяльності у найближчий строк, а також у забезпеченні можливості подальшого росту й розвитку системи.

Петренко В.А., к.е.н., доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

МІЖНАРОДНІ МОНІТОРИНГОВІ ВИМІРИ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Концептуальні перспективи розвитку освіти в Україні визначають обов'язковість застосування міжнародних моніторингових досліджень (PISA, TIMSS, PIRLS).

Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) – міжнародне порівняльне дослідження якості природничо-математичної освіти учнів 4-х та 8-х класів. Дослідження проводиться циклічно - один раз на чотири роки, і до теперішнього часу проведено п'ять разів: у 1995, 1999, 2003, 2007 і 2011 роках.

Дослідження сплановано таким чином, що його результати дозволяють відслідковувати тенденції кожні 4 роки, коли учні 4 класів стають учнями 8 класу. Таким чином, здійснюється моніторинг навчальних досягнень учнів початкової та основної школи, а також змін, що відбуваються при переході з початкової в основну школу. Додатково вивчаються особливості змісту шкільної математичної і природничої освіти в країнах-учасницях дослідження, особливості навчального процесу, а також фактори, пов'язані з характеристиками освітніх установ, вчителів, учнів та їх сімей. Для цього додатково до міжнародного тестування проводиться анкетування учнів, вчителів та адміністрації шкіл, які брали участь в дослідженні. Отримані дані дозволяють виявити фактори, що впливають на результати тестування, і пояснити стан математичного та природничо-наукової освіти в країнах-учасницях дослідження.

Міжнародні тести розробляються на основі наступних принципів:

- максимальна відповідність змісту міжнародних тестів досліджуваному матеріалу країн-учасниць;
- забезпечення зв'язку тестів;
- відповідність віковим особливостям учнів, для оцінки досягнень яких розроблявся тест.

При конструюванні міжнародного тесту і обробці результатів використовується сучасна теорія тестування (IRT - Item Response Theory). Дана теорія дозволяє на основі виконання учнями обмеженого числа завдань (60-70) та з урахуванням їх особистісних характеристик, характеристик учителів і освітніх установ (відповідей на запитання анкет) визначити кількісні показники для кожного учня та кожної країни, які характеризують ймовірність виконання всіх завдань міжнародного банку окремими учнями або всієї вибіркою учнів.

Міжнародне дослідження якості читання і розуміння тексту PIRLS (англ. Progress in International Reading Literacy Study) - це дослідження дозволяє порівняти рівень і якість читання та розуміння тексту учнями початкової школи в різних країнах світу, а також виявити відмінності в національних системах освіти. Дослідження проводиться циклічно - один раз на п'ять років, і до теперішнього часу проведено три рази: в 2001, 2006 і 2011 роках.

У дослідженні PIRLS оцінюються два види читання, які частіше за інших використовуються учнями під час навчальних занять і поза школою:

- читання з метою придбання читацького літературного досвіду;
- читання з метою освоєння і використання інформації

Для якісної і кількісної оцінки виконаних робіт в PIRLS використовується наступна система:

- завдання з вибором відповіді оцінюються 1 балом;
- завдання на встановлення послідовності подій оцінюються 1 балом;
- завдання з вільно конструйованою відповіддю оцінюються від 1 до 3 балів залежно від складності завдання.

Міжнародна програма з оцінки освітніх досягнень учнів (англ. Programme for International Student Assessment, PISA) - тест, що оцінює грамотність школярів у різних країнах світу та вміння застосовувати знання на практиці. Проходить раз на три роки. У тесті беруть участь підлітки у віці 15 років. Вперше пройшов у 2000 році.

У дослідженні беруть участь країни-учасниці Організації Економічного Сприяння та Розвитку, а також ті країни, які сприяють з ОЕСР. Кількість таких країн щораз істотно збільшується.

Дослідження PISA є моніторинговим, воно дозволяє виявити та порівняти зміни, що відбуваються в системах освіти в різних країнах і оцінити ефективність стратегічних рішень в галузі освіти. У багатьох країнах за результатами цього дослідження стежать з таким же азартом, з яким дивляться виступ національної збірної на Олімпіаді.

Моніторинг якості освіти в школі PISA проводиться за трьома основними напрямками: грамотність читання, математична грамотність, природнича грамотність.

Організації з економічного співробітництва й розвитку, щороку пропонує огляд освітніх систем країн-учасниць та країн-партнерів організації ("Погляд на освіту").

Аналіз ефективності систем освіти їх фінансування, особливостей організації шкіл та університетів засновано на більш ніж 150 індикаторах.

Базові показники згруповані в три блоки:

- індикатори процесу (участі в очній освіті; участь в середній освіті; закінчили середню школу);
- індикатори результатів (відсоток населення, який отримав вищу освіту; відсоток зайнятих, за рівнем отриманої освіти; отримання магістерських та докторських вчених ступенів з природничих і технічних наук; когнітивні досягнення учнів; некогнітивних результати, наприклад, вміння висловлювати думки письмово);
- індикатори ресурсів (фінансування освіти, за джерелами; загальні витрати на освіту як відсоток від ВВП; суспільні витрати на освіту у відношенні до загальних соціальних видатках; витрати на одного учня на різних рівнях освіти; кваліфікація вчителів).

Показники Організації з економічного співробітництва й розвитку за 2000 р.:

A. Контекст освіти.

A1. Відносна чисельність населення шкільного віку.

A2. Освітній рівень дорослого населення.

B. Фінансові та людські ресурси, інвестовані в освіту.

B1. Витрати на освіту у відношенні до ВВП.

B2. Відносні пропорції державних і приватних інвестицій.

B3. Державні субсидії сім'ям.

B4. Витрати на освіту на одного учня.

B5. Витрати на освіту по категорії ресурсів.

B6. Державні фонди за рівнем урядових органів.

B7. Співвідношення учнів і викладацького персоналу.

C. Доступ до освіти, участь і просування.

C1. Загальна участь в освіті.

C2. Участь і закінчення середньої освіти.

C3. Доступ і участь у вищій освіті.

C4. Закінчення і відсів у вищій освіті.

C5. Іноземні студенти у вищій освіті.

C6. Учні, які отримують додаткові ресурси для доступу до курсу навчання.

C7. Участь у підготовці з підвищення кваліфікації серед зайнятого населення.

D. Навчальне середовище і організація шкіл.

D1. Встановлені оклади вчителів державних початкових і середніх шкіл.

D2. Вимоги до первісної підготовки нових вчителів.

D3. Навчальний час.

D4. Загальна передбачуване навчальний час для учнів першого ступеня середньої освіти.

D5. Пропуски занять учнями.

D6. Прийняття рішень щодо навчального плану першого ступеня середньої освіти.

D7. Комп'ютери в школах і їх використання.

E. Індивідуальні, соціальні та ринково-трудова наслідки освіти.

E1. Частка працюючих (по відношенню до всього працездатного населення) за рівнем отриманої освіти.

E2. Освіта і робота молоді.

E3. Особливе становище молоді на ринку праці.

E4. Очікувана тривалість (в роках) освіти, зайнятості та незайнятості у віці між 15 і 29 роками.

E5. Рівень освіти і заробітки.

F. Успішність учнів.

F1. Успішність з математики учнів IV і VIII класів.

F2. Відмінності у ставленні учнів до природознавства в IV класі.

F3. Відмінності в успішності учнів VIII класу з математики та природознавства, по підлозі і предмету.

Очевидно, що наведений перелік дає лише загальне уявлення про те, які параметри і аспекти систем освіти вимірюються за допомогою показників і піддаються аналізу і міжнародному порівнянню. Він не розкриває повного внутрішнього змісту кожного з показників і, отже, того реального обсягу інформації, який вони несуть, деякі з них включають до десяти і більше змінних величин, за якими збирається статистична інформація.

Міжнародні показники освіти розроблялися в перспективі їх використання на міжнародному рівні для порівняння стану, функціонування та ефективності систем освіти. Сьогодні вони широко визнані в якості основного інструменту для досягнення цих цілей. Проект стимулював і прискорив розробку національних показників стану і прогресу освіти в країнах-членах.

Петренко М., студент 614-ї гр.,

Верховод І. С., к.е.н., доц.

**Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку, коли зовнішнє середовище значно ускладнилося, проблема стійкого функціонування соціально-економічних систем не тільки не втратила своєї значущості, але й придбала нові аспекти в своєму розвитку. В умовах конкретного середовища діяльності торговельного підприємства якісно змінилося. Функціонування підприємства в умовах ринкової невизначеності припускає пошук і розробки кожним з них власного шляху розвитку. Для того, щоб ефективно працювати в умовах зростаючої конкуренції необхідний постійний розвиток всіх сторін його діяльності в контексті середовища господарювання. Для цього підприємство повинне оцінювати, контролювати і моделювати свою економічну стійкість, забезпечувати повне і ефективне використання внутрішніх чинників розвитку, координуючих діяльність підсистем підприємства під впливом сукупності зовнішніх чинників.

Забезпечення стійкого функціонування і розвитку певної ланки економіки – підприємства є основою реалізації стратегії стійкого економічного розвитку України. У зв'язку з цим розвиток теорії і практики забезпечення економічної стійкості торговельного підприємства набуває в даний час не тільки теоретичне, але найважливіше практичне значення.

Питання стійкості економічних систем, а також їх стійкого розвитку активно досліджується такими вітчизняними та зарубіжними науковцями, як Гросул В.А., Баканова М.Н. та іншими. Підвищений інтерес до даної теми пояснюється сучасним станом української економіки, мінливим характером зовнішнього середовища, необхідністю забезпечення та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Аналіз економічної літератури та наукових розробок з досліджуваної проблематики свідчить про відсутність єдиної точки зору щодо трактування та визначення суті стійкості функціонування підприємства як соціально-економічної системи.

На наш погляд, під час визначення стійкості функціонування підприємства необхідно спиратися на наступні положення:

1. У зв'язку з тим, що підприємство як соціально-економічна система характеризується економічною, соціальною, виробничою і організаційною єдністю, категорія «економічна стійкість» характеризує всі аспекти діяльності підприємства в динаміці та є багатовимірним явищем.

2. Спираючись на те, що підприємство є відкритою системою, оцінка стійкості його функціонування досить ускладнена. Можна сказати, що стійкість унікальна у будь-який момент часу, оскільки цей певний стан системи в одиницю часу, який не може повторитися в точності, і може бути описаний якісними показниками. Дане твердження може бути застосовано винятково до відкритих систем, що знаходяться в стані динамічної рівноваги, зокрема економічних. Відносно технічних систем, стійкість піддається кількісній оцінці і навіть може бути запрограмована, зважаючи на здатність таких систем знаходитися в стані статичної рівноваги, бути закритим від зовнішньої дії. Економічні системи як складніші і саморегульовані вимагають глибшого дослідження.

3. Ураховуючи, що підприємство є саморегулюючою системою, воно в кожен момент часу прагне прийти в якнайкращій стан, який називається оптимальним і відповідає умовам, що склалися в навколишньому середовищі і в самій системі.

Економічна стійкість підприємств – складне, комплексне поняття, а її оцінка має першорядне значення, оскільки дозволяє не тільки понизити ризик фінансових втрат, але і визначити заходи по її підвищенню. Підприємство як соціально-економічна система характеризується виробничо-технічною, організаційною, соціальною і економічною єдністю, яка, кінець кінцем, визначає його внутрішню і зовнішню стійкість і взаємозв'язок всіх інших видів стійкості. Тому економічну стійкість підприємства можна визначити його здатністю вести безперервну за часом і економічно успішну відносно досягнення поставлених стратегічних цілей діяльність в умовах зростання економіки і зовнішнього середовища, що змінюється.

Категорія «економічна стійкість» характеризує всі аспекти діяльності підприємства в динаміці, тому є достатньо важливим інтегральним показником, об'єднуючим в собі багато більш часткових показників економічного стану підприємства, наприклад: фінансова стійкість, економічна стабільність, економічна рівновага, економічна безпека і т.п. Вважаємо, що всі види стійкості,

в кінцевому рахунку, знаходять вираз в загальній (економічною) стійкості суб'єктів господарювання.

Не дивлячись на все різноманіття чинників, в загальному вигляді економічну стійкість підприємства визначають три основні чинники [2]:

1. економічне зростання як визначальний чинник;
2. економічна рівновага (стан внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства);
3. рівень менеджменту, що забезпечує гармонійний розвиток підприємства в процесі його діяльності.

Таким чином, суть економічної стійкості полягає в можливості підприємства вести спрямовану на розвиток (успішну) діяльність при мінімальному відхиленні економічної системи (господарюючого суб'єкта) від стану рівноваги.

УДК 658.14/.17:658.87

**К.М. Повзло, студентка групи 11 МБЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет**

ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. За сучасних умов потребує вирішення питання створення такої системи підтримки прийняття рішень на підприємствах, яка б дозволяла вчасно ідентифікувати стан керованої системи навіть за обмеженої інформації і наявності непрямих ознак посилення кризових тенденцій, а також створювати базу для прогнозування можливих наслідків кризи. Ці завдання вирішуються в процесі фінансової діагностики, яка є складовою частиною антикризового управління на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поширений у вітчизняній теорії і практиці традиційний підхід до фінансової діагностики, що ґрунтується на горизонтальному та вертикальному аналізі, розрахунку відносних показників, трендовому аналізі, порівнянні фінансових показників із середньогалузевими значеннями досить вичерпно описаний у працях О. Бандурки, М. Білик, В. Ковалева, Л. Лахтіонової, Л. Лігоненко, В. Мец, О. Павловської та інших науковців. Цей підхід характеризується окремими недоліками, які не дозволяють методикам, розробленими на його основі у повній мірі забезпечувати функції, що покладаються на фінансову діагностику.

Метою статі є дослідження сутності фінансової діагностики підприємства, визначення її особливостей на сучасному етапі розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняна практика засвідчує, що учасники ринку капіталів, суб'єкти господарювання досить часто приймають неефективні фінансово-інвестиційні рішення. Економічна наука уже тривалий час знаходиться у пошуку шляхів вирішення завдання удосконалення механізмів зменшення інформаційних ризиків. Одним із дієвих інструментів інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень та важливим елементом

забезпечення інформаційної функції фінансового контролінгу на підприємстві є фінансова діагностика.

Фінансова діагностика підприємства – це виявлення сучасного стану підприємства і динаміки його змін, можливих шляхів подолання проблем за результатами розрахунків, розгляду та інтерпретації фінансових чинників, які описують різноманітні сторони діяльності підприємства. Основою розвитку матеріалів для діагностики фінансового середовища підприємства є фінансова звітність (бухгалтерський баланс), а також статистична і оперативна звітність; планові матеріали (бізнес-план), нормативні матеріали, заключне слово експертів, висновки різноманітних опитувань тощо.

Суб'єктами аналізу є дві групи: зацікавлені у функціонуванні підприємства люди, які використовують інформацію (керівники підприємства, позичальники, особи, які купують, податкові органи, працівники підприємств, власники); користувачі фінансової докладності, котрі зобов'язані відповідно договору відстоювати інтереси першої групи (аудиторські фірми, люди, які надають консультацію, біржі, преса, товариства, профспілки). Повністю фінансову інформацію може використовувати тільки власники підприємства, а всі інші суб'єкти аналізу мають право використовувати тільки неповну інформацію.

Головними цілями, які вирішуються під час проведення фінансової діагностики, є наступними:

- виявлення місця підприємства в час проведення дослідження (фінансове середовище, майнове місце підприємства, потреба у додаткових джерелах фінансування, продуктивність діяльності підприємства);
- визначення тенденцій та закономірностей у розвитку підприємства під час досліджуваного періоду;
- визначення маленьких місць, які мають негативний вплив на фінансове середовище підприємства;
- визначення резервів, якими підприємство може користуватися для поліпшення фінансового стану.

До головних методів аналізу відносять:

- горизонтальний – елементи підприємства прирівнюються до подібних за інші етап и у відносному та абсолютному вигляді;
- вертикальний, деякі показники якого відносять до груп чинників;
- факторний – аналіз дії деяких елементів фінансової функціональності підприємства на основні економічних чинників;
- порівняльний – співставлення досліджуваних чинників із аналогічними середньогалузевими (або показниками головних конкурентів);
- спеціалізований (передбачення готівки, розгляд потоку фондів, зміна валового прибутку та розгляд беззбитковості). Незалежно від елемента фінансового розгляду, потрібно завжди розглядати один чи кілька елементів фінансового середовища підприємства та досягнень його діяльності, а саме: швидка ліквідність; грошові надходження; структура капіталу та постійна платоспроможність; рентабельність капіталу; впровадження активів.

Фінансову діагностику підприємства здійснюють в три етапи.

Етап 1. Аналіз поточного середовища підприємства і його змін у співвідношенні із попереднім періодом. Основною ціллю даного етапу є не тільки розгляд стрімкості показників, але й виявлення рівня зменшення коефіцієнтів.

Етап 2. Виявлення наслідків, які призвели до зміни фінансового середовища підприємства.

Етап 3. Застосування методів дій на майбутнє.

За висновками вказаних трьох етапів складається аналітична записка, у якій за результатами діагностики бажано дотримуватись порядку, що містить розгляд кожного напрямку аналізу, супроводжуваний формальною (описовою) та резюмуючою частиною.

Формальна частина має на увазі опис методології розрахунку та економічного змісту показників і коефіцієнтів. Для показників, які можна розрахувати декількома способами, приводиться обраний аналітиком варіант розрахунку. Це необхідно для адекватної оцінки абсолютної величини показників.

Резюмуюча частина аналітичної записки передбачає інтерпретацію отриманих значень відносно підприємства, яке розглядається: порівняння з нормативними (припустимими) значеннями, виявлення причин погіршення фінансового стану підприємства та резервів його оптимізації

Висновки та пропозиції. Таким чином, дослідивши дану проблему, можна сказати, що діагностика фінансових результатів дозволяє на основі системного підходу проводити детальну діагностику фінансових результатів від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності підприємства, одержувати для цього достовірну і повну інформацію, яка служить базою для розробки та прийняття ефективних управлінських рішень.

УДК: 658.153

М. М. Савінков, студент групи 11 МБ ЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ (РОБОЧИМ) КАПІТАЛОМ

Постановка проблеми. Ефективне управління підприємством вимагає, передусім, розуміння проблемних аспектів, що виникають на підприємствах у зв'язку із управлінням його оборотним капіталом. Найефективнішим інструментом виявлення та розуміння таких проблем є аналіз.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення наукових джерел показує, що питання ефективного управління оборотними активами промислових підприємств розглядаються в працях І.О. Бланка, А.М. Карбовника, В.П. Кодацького, В.Г. Маргосової, Л.В. Пан, Ю.А. Потійко, А.В. Череп та інших вчених – економістів. Однак окремі аспекти ефективного управління оборотними активами підприємств потребують подальших досліджень і розробок.

Метою статі є викладення окремих малодосліджених напрямів ефективного управління оборотним капіталом підприємств.

Виклад основного матеріалу. Функціональна роль оборотного капіталу в процесі виробництва суттєво відрізняється від ролі основного капіталу. Оборотні засоби забезпечують безперервність процесу виробництва. Характерною їх особливістю є швидкість обороту.

Кругообіг капіталу охоплює шість стадій (рис. 1). Будь-яке виробництво починається з певної суми грошових коштів, які вкладаються у визначену кількість ресурсів для виробництва (або товари для продажу). В результаті стадії постачання оборотний капітал з грошової форми переходить у виробничу (предмети праці або товари).

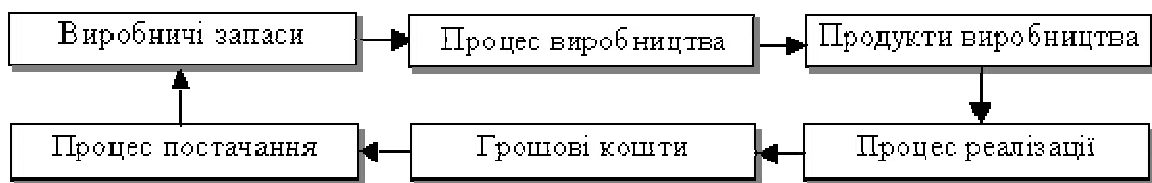

Рис. 1. Схема кругообігу оборотного капіталу

Головною метою управління активами підприємства, у тому числі й оборотними коштами, є максимізація прибутку на вкладений капітал при забезпеченні стійкої і достатньої платоспроможності підприємства. Важливою задачею в керуванні оборотними коштами є забезпечення оптимального співвідношення між платоспроможністю і рентабельністю шляхом підтримки відповідних розмірів і структури оборотних активів. Слід також зазначити, що підприємство повинне підтримувати оптимальне співвідношення власних і позикових оборотних коштів, тому що від цього прямо залежить його фінансова стабільність і незалежність, можливість одержання нових кредитів.

Основна риса сучасного періоду розвитку українських підприємств – нестача оборотних коштів. Тому важливо правильно визначати потребу в оборотному капіталі. Оборотні кошти підприємства повинні бути розподілені по всіх стадіях кругообігу у відповідній формі й у мінімальному, але достатньому обсязі. Наднормативні запаси відволікають з обігу грошові кошти, свідчать про недоліки матеріально – технічного забезпечення, неритмічності процесів виробництва і реалізації продукції. Усе це приводить до омертвіння ресурсів, їхнього неефективного використання.

Як відомо, критерієм ефективності керування оборотними коштами служить фактор часу. Чим довше оборотні кошти перебувають в одній і тій же формі, тим за інших рівних умов нижча ефективність їх використання, і навпаки.

Для забезпечення безперебійного процесу виробництва підприємство повинно мати відповідні матеріальні оборотні засоби. Невідповідність сировини, матеріалів технічним параметрам виробничої програми веде до збоїв і неритмічності процесу виробництва в плановому періоді. Залишкові запаси заморожують засоби, які можна було б використати в господарському обороті підприємства. Від забезпечення підприємства необхідними матеріальними

оборотними засобами, ефективності їх використання залежить виконання встановлених показників динаміки виробництва і реалізації продукції.

На обсяг валової продукції суттєво впливають зміни залишків незавершеного виробництва і напівфабрикатів. Значне зниження фактичних залишків незавершеного виробництва в порівнянні з плановими, з однієї сторони, є позитивним явищем і означає прискорення виробничого циклу. З іншої сторони, це може свідчити і про неправильне планування валової продукції, заниження фактичного випуску готових виробів. Тому необхідно встановити причини зміни вказаних залишків. Головні з них: прискорення чи сповільнення технічного процесу, наявність в складі незавершеного виробництва прихованого браку, призупинення замовлення, приховані нестачі деталей і напівфабрикатів, віднесені до готових виробів незавершеної продукції.

Вагомим елементом інтенсифікації виробничого розвитку підприємств є покращення використання матеріальних ресурсів, які є важливою складовою оборотних засобів. Реалізація стратегії економічного і соціального розвитку підприємств обумовлює використання в господарському обороті все більшу кількість матеріально – технічних ресурсів і збільшує потреби виробництва в різних видах сировини.

Висновки та пропозиції. Таким чином, управління оборотним капіталом завжди вимагає координації діяльності та узгодження інтересів різних підрозділів. Удосконалення управління оборотним капіталом - процес безперервний, тісно пов'язаний з управлінням ризиками, як фінансовими, так і операційними.

УДК 330.322.01

Е.Ю. Сагайдак, студентка групи 11 МБЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК МЕТОД УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Постановка проблеми. Впровадження управлінського обліку на підприємствах – нагальна проблема ринкової економіки. Одним із основних наукових принципів організації управлінського обліку є бюджетування. Налагодження системи бюджетування вимагає виконання ряду робіт, що потребують методологічного вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання організації системи бюджетування опрацьовували Ананська М.О., Вакульчик О.М., Кобець В.В., Пічка А. М., Семенюта В.В. та інші науковці. Але досить не розроблена на законодавчому рівні цілісна загальноприйнята методика впровадження бюджетування на підприємствах, і на сьогодні фахівці промисловості вирішують ці питання самостійно, користуючись частково законодавчою базою, науковою літературою та фаховими періодичними виданнями.

Метою статі є дослідження сутності та особливості організації бюджетування як методу управлінського обліку на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні впровадженням, постановкою і модернізацією бюджетного управління займаються майже всі середні і великі підприємства. Актуальність застосування цієї технології в Україні підтверджується зростанням пропозицій консалтингових послуг. Спектр послуг у галузі управлінського консультування з питань бюджетування постійно розширюється. Проте більшість підприємств воліють займатися постановкою бюджетного процесу самостійно.

Ядром системи бюджетування є фінансово-економічна модель, в межах якої на рівні ключових показників відбувається узгодження господарських і фінансових процесів. Бюджетування, орієнтоване на досягнення цілей підприємства – це інструмент управління, що дає можливість змінювати її діяльність. Цілі стають конкретними і відчутними, тому що вони матеріалізуються в конкретних показниках, які знаходяться в компетенції конкретних менеджерів і виконавців. Таким чином, бюджетування стає сполучною ланкою між стратегічним управлінням, яке здійснюється вищим керівництвом і оперативним управлінням, реалізованим на нижньому рівні.

З метою найбільш ефективного функціонування системи бюджетного планування необхідно розробити організаційні аспекти побудови системи бюджетування на підприємстві.

Бюджет варто розглядати як систему організаційної взаємодії центрів планування, центрів фінансової відповідальності та центрів затрат.

Розроблена система бюджетів повинна бути гнучкою, звідси й поняття «гнучке бюджетування», тобто пристосованою до внесення корективів зі зміною ринкової ситуації. Гнучкість бюджетування насамперед забезпечується створенням резервів, а також відповідною організацією процесу бюджетування, яка дає можливість змінювати затверджені плани.

На великих підприємствах управління бюджетуванням починається зі створення бюджетного комітету та призначення його керівника: він відповідає за підготовчий процес, стандартизацію проектних форм, збір і зіставлення даних, перевірку інформації і надання звітів. Як правило, керівником бюджетного комітету призначається фінансовий директор.

Як і будь-який процес, бюджетування складається з трьох етапів.

I етап. Діагностика підприємства у цілому, результатом, якого є SWOT-аналіз:

- збирання та обробка письмовій інформації (бухгалтерської, внутрішньої економічної і фінансової звітності);
- проведення інтерв'ювання і анкетування співробітників (від керівників до виконавців низової ланки);

II етап. Аналіз системи фінансово-господарського обліку для підприємства:

- аналіз документообігу;
- аналіз рівня автоматизації окремих підсистем управління;
- аналіз процесів підготовки, реалізації і контролю управлінських рішень;
- процес і порядок формування фінансового плану підприємства;
- фінансово-економічний аналіз підприємства з даними бухгалтерської звітності;
- фінансово-економічний аналіз підприємства у розрізі статей прибутків і витрат.

III етап. Розробка процедури бюджетування:

- розробка положення про організаційну структуру підприємства. становище визначає і розмежує повноваження президента і відповідальність окремих служб;
- складається положення про фінансову структуру, яке відповідає питанням: «хто й скільки заробляє і витрачає?».

Постановка бюджетного управління дає оперативне управління ресурсами підприємства, обіговими коштами, запасами, підвищення ефективності їх використання; оперативне прогнозування забезпеченості підприємства грошима, поліпшення ліквідності; обґрунтування необхідності виділення фінансових ресурсів на різні напрями господарської діяльності, оцінку інвестиційної привабливості різних напрямів бізнесу; постачання усіх зацікавлених служб інформацією і аналітикою до ухвалення ефективних управлінських рішень; делегування відповідальності; підвищення «фінансової прозорості» компанії на її ж менеджерів; зміцнення фінансової дисципліни; встановлення відповідності між планами і фактичними результатами, можливість оперативного контролю відхилень і виявлення їх причин; узгодження різних напрямів діяльності, підрозділів, і проектів з урахуванням єдиного скоординованого плану (бюджету); оцінку і порівняння ефективності різних напрямів бізнесу, підрозділів, продуктів.

Але щоб провести успішне впровадження бюджетування, треба дотримуватися певних засад. Отже, насамперед необхідно створити й утвердити єдині правила, на основі яких і будуватиметься система бюджетування: методологію, оформлення табличних форм, фінансову структуру тощо.

Регламент бюджетування, сам бюджет, система мотивації – це потрібно стверджувати внутрішніми наказами, за невиконання яких співробітників слід карати. Отже, друга складова бюджетування – це організаційні процедури.

Третій ключі до успіху – автоматизація всього процесу бюджетування. У сучасному бізнесі вчорашні дані нікому непотрібні. Необхідний аналіз сьогоднішніх показників і прогноз наступного дня, післязавтра і т. і.

Висновки та пропозиції. Отже, бюджетне управління дозволяє збільшити ефективність бізнесу від 10% до 30% і знизити прямі витрати на 3-20% з допомогою вдосконалення якості менеджменту, швидкого реагування різні ситуації, додаткових можливостей обліку, а також економічного аналізу.

УДК 658.016

**Саконова І.В., 31 ЕП, ТДАТУ
ст.викл., к.е.н. Лукомська Т.В.**

Таврійський державний агротехнологічний університет

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання перед підприємствами, що функціонують на ринку, постає проблема ефективної діяльності на майбутній період. Підприємства змушені пристосовуватися до змін навколишнього

середовища, адаптуватися, а також їх випереджати. Тому, в умовах конкуренції, лідерства на ринку, підприємству потрібно мати стратегію розвитку.

Вітчизняний та зарубіжний досвід щодо вирішення проблеми розвитку підприємств дає можливість виділити набір базових стратегій. Проте, система стратегій для кожного підприємства індивідуальна і залежить вона від впливу зовнішнього середовища на потенціал підприємства та його реакції на ці зміни.

Одним із засобів досягнення цілей підприємства, які відрізняються від інших своєю новизною, є інноваційна стратегія. Особливістю процесу формування інноваційної стратегії є створення системи нововведень, яка полягає в тому, щоб забезпечити впровадження нових, сучасних виробів і забезпечити конкурентні переваги на ринку та підвищувати якісні характеристики діяльності підприємства.

Для обґрунтування стратегії розвитку підприємства потрібно володіти методичними основами формування стратегій, в тому числі інвестиційних, інноваційних, використовуючи системні та аналітичні методи, методи стратегічного аналізу.

Стратегія – це довгостроковий, конструктивний, стійкий до мінливих умов зовнішнього середовища план, що спрямований на досягнення успіху в кінцевому результаті. Розвиток підприємства – це якісні зміни й оновлення його організаційної структури та господарської системи, зростання ефективності функціонування на основі удосконалення технологій, підвищення якості продукції, послуг, що виробляються.

Узагальнюючи визначення українських і зарубіжних авторів щодо понять стратегія і розвиток, можна сказати, що стратегія розвитку підприємства може бути визначена як довгостроковий план, що містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку підприємства, визначення його основних цілей, моделі дій щодо формування та ефективного використання його потенціалу, а також дає можливість створити сприятливі внутрішні та зовнішні умови для успішного подолання основних стадій розвитку [4].

Будь-яка стратегія повинна бути у співвідношенні з цілями підприємства і базуватися на тих ресурсах, якими володіє організація або в змозі залучити. Ключову роль при розробці стратегії відіграє зовнішнє середовище, ступінь його динамічності й мінливості.

Інвестиційна стратегія – це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найефективніших шляхів їх досягнення за допомогою залучення інвестицій з метою одержання прибутку і збільшення власних активів. Інноваційна стратегія – один із засобів досягнення цілей організації, який відрізняється від інших своєю новизною, передусім для даного підприємства, виду діяльності, споживачів, ринку, країни в цілому.

Головною метою інноваційної стратегії є запобігання розпаду науково інноваційної сфери і створення передумов для швидкого та ефективного впровадження технічних і технологічних інновацій у всіх сферах господарської діяльності, забезпечення структурно-технологічної передумови як на рівні підприємств, так і економіки в цілому [5].

Інноваційними стратегіями можуть бути: інноваційна діяльність організації, що спрямована на одержання нового продукту, технологій і послуг; перехід до нових організаційних структур; застосування нових методів НДДКР, виробництва, маркетингу й управління; застосування нових підходів до використання традиційних ресурсів і нових видів ресурсів.

При застосуванні стратегій існують ризики, які необхідно врахувати. Це небезпека появи нових технологій, які нівелюють накопичений досвід і вкладені інвестиції та небезпека імітації технологій й методів виробничого процесу («піратство» інтелектуальної власності).

На сучасному етапі реформування української економіки для підвищення результативності діяльності підприємств основну увагу слід приділяти удосконаленню стратегічного розвитку як системи заходів щодо ефективного функціонування підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Минцберг Г. Школи стратегий / Г. Минцберг, Б. Альстренд, Д. Лемпел. – СПб.: Санкт-Петербург, 2000. – 336 с.
2. Наливайко А. Теорія стратегій підприємства. Сучасний стан та перспективи розвитку: [монографія] / А. Наливайко – К.: КНЕУ, 2001. – 227 с.
3. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб.: Питер Ком, 2006. – 416 с.
4. Томпсон А.А., Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии / А.А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. – М.: ЮНИТИ. – 1998. – 577 с.
5. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: [навч. посібник] / Н.В. Краснокутська. К.: КНЕУ, 2003.

**Самокиш А., студентка 414 групи
факультету інформатики, математики та економіки
Науковий керівник: к.е.н., доцент І.С. Верховод
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УПРАВЛІННІ

Підходи до розуміння людського капіталу знайшли відображення в наукових працях багатьох українських і російських вчених. В роботах В. Адрианової, В. Антонюк, Б. Генкіна, О. Грішньої, А. Добриніна, С. Дятлова, І. Журавльової, І. Ільїнського, В. Ковалевської, М. Критського та багатьох інших вчених розглянуті концептуальні погляди на окремі аспекти людського капіталу.

Людський капітал – це сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людьми (людиною) певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій та інших продуктивних якостей, який цілеспрямовано

використовується в тій чи іншій сфері економічної діяльності, сприяє зростанню продуктивності праці і завдяки цьому впливає на зростання доходів його власника. Саме людський капітал, а не матеріальні засоби виробництва, є наріжним каменем конкурентоспроможності, економічного зростання і ефективності.

Значення рівня організації та умов праці для працівників підприємств сьогодні зростає. Високий рівень організації праці посилює мотивацію. Організація праці повинна сьогодні трактуватися в контексті побудови соціальної держави з позиції організаційної культури. У новому понятті організаційної культури все те, що пов'язане з організацією праці, є так званою матеріальною культурою або першим рівнем організаційної культури. На другому рівні знаходиться духовна культура, що може бути представлена як сукупність (симбіоз) декількох культур: культура комунікацій, культура особистості, відношення з партнерами, дух відповідальності в організації, гордість за організацію, співчуття, причетність до результатів діяльності та інше. Тобто, організаційна культура – це висока продуктивність праці й стабільність організації.

Підприємство не може успішно функціонувати, якщо його працівники не володіють переліком писаних і неписаних правил, законів життя даного підприємства, певного ставлення до своєї роботи, клієнтів, колег. Саме ці навички, уміння, погляди людини, норми поведінки створюють організаційну культуру підприємства. Отже, в такому разі організаційна культура виступає зовнішнім мотиватором, що встановлюється вищим керівництвом підприємства. Вона визначає порядок дій і поведінки співробітників, що спрямовані на реалізацію стратегічних завдань та засновані на позитивних традиціях, нормах і правилах життя і праці колективу даного підприємства. Успіх підприємств сьогодні більшою мірою залежить від розвиненості організаційної культури, ніж від багатьох інших факторів. Сформована протягом багатьох років організаційна культура є одним з найбільш стабільних цементуючих елементів підприємства.

Сильна організаційна культура полегшує циркуляцію інформації та процес прийняття рішень, спрощує співробітництво на основі довіри. Найбільш важливим чинником сильної організаційної культури є її неформальний вплив на молодих працівників, розвиток їх особистісних і професійних якостей завдяки чинним правилам і нормам, котрі несуть провідні спеціалісти і кадрові працівники, які мають найбільший досвід роботи в організації.

Організаційна культура є не тільки невід'ємною складовою, але й основним фактором формування, розподілу (перерозподілу – руху кадрів), використання і розвитку людського капіталу. При високому рівні організаційної культури процес відтворення людського капіталу має розширений характер. Організаційне навчання, розвиток і планові зміни можуть бути реалізовані належним чином тільки при усвідомленні тієї обставини, що основною причиною опору майбутнім перетворенням є стара існуюча культура. Небажання вчитися й змінюватися є повсюдним і звичайно незрозумілим феноменом. Психологам підприємств добре знайоме почуття розчарування, що викликане несумісністю між зусиллями, спрямованими на реалізацію деяких змін і самими змінами. Якщо можна переконати представників діючої субкультури, що трансформація не торкається

їхніх базових уявлень, цінностей і поведінкових моделей, то успіх процесів реструктуризації є реальним. Але необхідно враховувати, що розвиток організаційної культури в більшій мірі пов'язується з поняттями навчання, нововведеннями, адаптацією, з реалізацією перетворень, обумовлених прискореним процесом технологічних, соціальних, економічних і політичних змін. Керування культурою, як стабілізуючим чинником соціальних систем в умовах постійних змін – це складне завдання, що пов'язане, перш за все, з розробкою концепції інноваційної культури, у якій навчання, адаптація, інновації й постійні організаційні зміни є обов'язковими елементами.

Поетапну адаптацію персоналу до нової управлінської структури пропонується здійснювати в наступній послідовності:

- чітке закріплення конкретних функцій за персоналом підрозділів існуючої організаційної структури стосовно конкретних часткових процесів, що є складовими єдиного виробничо-технологічного процесу підприємства;

- оптимізація управлінських процесів завдяки їх об'єднанню, скороченню, ліквідації надлишкових, створенню нових з їх наступною регламентацією;

- обґрунтування нової структури і закріплення за нею персоналу з новими функціями;

- здійснення контролю за виконанням нових управлінських функцій;

- формування нової матеріальної організаційної культури.

Пропонуються наступні практичні дії в роботі щодо раціоналізації форм організації управлінської праці персоналу: здійснення розмежування структур підприємства на загальні функціональні блоки із закріпленням за ними окремих часткових виробничо-технологічних процесів; визначення необхідної кількості рівнів управління та ієрархії в структурі; встановлення співвідношень у повноваженнях і підпорядкованості персоналу; розробка посадових інструкцій конкретно для кожного виконавця; обґрунтування мотиваційної моделі заінтересованості працівників у результатах індивідуальної і колективної праці; розробка схеми інформаційних потоків з метою забезпечення інформацією кожне робоче місце; визначення форм і методів ефективності нової структури управління.

Кадрове наповнення системи управління підприємства треба розглядати як безальтернативний варіант. Всі інші заходи, як би добре вони не були обґрунтовані в науковому плані, будуть блокуватися самою системою управління поки не вирішиться питання щодо профвідбору, профпідготовки функціонального розподілу управлінського персоналу. При цьому системний підхід до трудової мотивації управлінського персоналу відносно кінцевого результату всього виробничо-технологічного процесу, передбачає її розгляд на особистісному, груповому й колективному рівнях, що забезпечує ефективне управління найбільш цінним активом кожного підприємства – людським капіталом. Перевага цільового функціонально-процесного управління підприємствами у порівнянні з лінійно-функціональним (адміністративним) полягає у тому, що воно:

- дозволяє реалізувати принцип цілепокладання, тобто довести стратегічні кінцеві цілі, які стоять перед підприємством, до кожного підрозділу і працівника

на основі чіткого визначення обсягів та якості роботи за конкретними технологічними процесами і показниками, що йому притаманні;

передбачає необхідність розроблення чіткого переліку вимог до претендентів на робоче місце (вакантну посаду) щодо стану здоров'я, індивідуально-психологічних особливостей, знань, умінь, навичок, домагань та визначення засобів для ефективного використання професійно-трудового потенціалу працівників як в інтересах самої людини, так і підприємства;

сприяє реалізації принципу цілеспрямованого стимулювання працівників до високопродуктивної, якісної праці тощо;

дає можливість підтримувати постійно діючий зворотний зв'язок між досягнутими результатами та нормативними показниками, а також ступінь виконання кожним працівником поставленого завдання.

Система цільового функціонально-процесного управління на підприємствах сприяє формуванню та використанню людського капіталу шляхом: раціонального розподілу праці і закріплення працівників за функціями, робочими місцями і в кінцевому рахунку – за окремими складовими технологічного процесу; формування висококваліфікованого персоналу; створення належних організаційних, техніко-технологічних, санітарно-гігієнічних умов праці, тобто основних складових матеріальної організаційної культури; формування позитивного соціально-психологічного клімату в колективі, створення мотиваційного механізму на підставі стимулів до праці.

УДК 331.101.262(477)

Соколовська Т.А.

**Науковий керівник: к.е.н., доцент І.С. Верховод
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Вступ. У межах сучасної моделі розвитку вітчизняної економіки не створено умов для ефективного функціонування трудового потенціалу. Виникли серйозні проблеми у сфері праці – неефективна зайнятість та наростаюче структурне безробіття, низький рівень конкурентоспроможності робочих місць, надмірна диференціація доходів, обезцінювання людського капіталу, значна асиметрія соціально-трудова відносин.

Однією з передумов становлення та ефективного функціонування інноваційної економіки слід визнати модернізацію соціально-трудова відносин.

Аналіз останніх джерел чи публікацій. Різновекторним питанням становлення та функціонування інноваційної економіки присвячено роботи вітчизняних вчених-економістів, серед яких – В. Геєць, В. Іващенко, В. Онікієнко, В. Семиноженко, Л. Федулова, А. Чухно, Ш. Ящишина та інші; російських науковців – А. Бузгаліна, В. Іноземцева, Ю. Осипова, Ю. Яковця та інших.

Постановка завдання. Фрагментарність та недостатня обґрунтованість соціально-трудової проблематики в контексті інноваційної діяльності зумовлюють необхідність поглиблення теоретико-прикладних аспектів інноваційної економіки, обґрунтування соціально-трудового формату її становлення та функціонування.

Виходячи з актуальності теми, головною метою статті є виокремлення соціально-трудових детермінант становлення інноваційної економіки та дослідження тенденцій появи відповідних ознак на сучасному ринку праці України.

Результати дослідження. Згідно з концепцією інноваційної економіки визначено низку іманентних їй властивостей: досягнення більш як половини приросту показників економічної ефективності за рахунок інноваційних чинників; стабільне зростання частки наукомісткого сектора виробництва, зокрема щодо зайнятості та доданої вартості; зниження енерго-та матеріаломісткості виробництва через активне впровадження інновацій; найбільша частка проривних інновацій у загальній їх структурі; спрямованість відтворювального процесу на досягнення технологічної конкурентоспроможності за рахунок наукових знань, технологій, інформації; прискорення автоматизації та комп'ютеризації всіх сфер та галузей; радикальні зміни в соціальній структурі, наслідком яких є розширення та активізація інноваційної діяльності в різних сферах; розвиток інноваційної інфраструктури, здатної оперативно та гнучко реалізувати нововведення; зростання інноваційної активності суб'єктів економіки; наявність спеціалізованої системи випереджальної підготовки та перепідготовки фахівців для інноваційної діяльності.

За експертними оцінками, в Україні домінують застарілі технологічні уклади III (низько технологічні галузі) та IV (середньотехнологічні галузі). Технології V укладу (високотехнологічні галузі), що базуються на широкому використанні в технічних системах комп'ютерної техніки, та VI – «ультра укладу» (біотехнології; аерокосмічна промисловість; нанотехнології; нові матеріали; оптоелектроніка; системи штучного інтелекту; мікроелектроніка; фотоніка; мікросистемна механіка; інформаційні супермагістралі; програмне забезпечення і засоби імітації; молекулярна електроніка) в Україні використовуються в мізерних масштабах.

Згідно з індикаторами Європейського інноваційного табло Україна перебуває в четвертій (останній) групі – «країни, що рухаються навздогін» зі значенням індексу інновативності 0,23 разом з такими країнами як Угорщина, Росія, Латвія, Польща, Хорватія, Греція, Болгарія, Румунія, Туреччина. Порівняно з іншими країнами ЄС відставання України становить: від «країн-лідерів» - приблизно у 3 рази (Швеція – 0,68), від «країн-послідовників» - 2 рази (Великобританія – 0,48), від країн групи «помірні інноватори» - 1,6 рази (Норвегія – 0,35).

За глобальним індексом інновацій, що складається з 80 різних змінних, які детально характеризують інноваційний розвиток країн світу, і являє собою співвідношення витрат і ефекту, що дозволяє об'єктивно оцінити ефективність зусиль з розвитку інновацій в певній країні, Україна посідає 71 місце (слайд 1).

Домінантами соціально-трудового формату в інноваційній економіці, на нашу думку, слід вважати тріаду: збільшення масштабів зайнятості в

інноваційній сфері, функціонування конкурентоспроможних робочих місць, висока частка висококваліфікованої робочої сили. Окрім зміни кількісних показників макроекономічної структури зайнятості, остання набуває ознак гнучкості, динамічності, ефективності, що передбачає новий зміст, види, форми зайнятості та їх постійне оновлення, поліпшення якості людського капіталу, реалізацію творчого та інтелектуального потенціалу у сфері праці.

Аналіз статистичних даних дозволяє стверджувати про позитивні тенденції зайнятості в економіці України впродовж останніх п'яти років, що проявляється у поступовому збільшенні чисельності зайнятих та зростання рівня зайнятості (за винятком 2009 р.). Катстрофічно низькою залишається частка зайнятих в інноваційній сфері, яку, на нашу думку, з позицій вітчизняної статистики окрім ідентифікованого V технологічного укладу можна пов'язувати із зайнятістю в науковій та науково-технічній діяльності (зокрема за підприємницьким сектором) та в сфері досліджень і розробок (слайд 3).

Особливо гострою нині залишається проблема конкурентоспроможності робочих місць. Практика засвідчує: в економіці України домінують низькотехнологічні робочі місця, що спричиняє низьку продуктивність праці, гальмує зростання рівня заробітної плати, не дозволяє випускати конкурентоспроможну продукцію.

Середній термін експлуатації виробничого обладнання в промисловості України становить близько 22 років. У світовій практиці раціональні терміни зміни технологій та обладнання становлять 10-15 років, зокрема для обробної промисловості – 3-5 років. З урахуванням рівня морального старіння на сьогодні у вітчизняній промисловості лише 15% усіх робочих місць відповідають світовим стандартам. Є всі підстави стверджувати, що ситуація щодо технологічного рівня робочих місць не може не викликати занепокоєння, створюючи ризики зниження продуктивності праці та руйнуючи основу зростання конкурентоспроможності національної економіки.

В умовах обмеженості ресурсів державного бюджету альтернативним джерелом інвестицій для створення нових та модернізації діючих робочих місць мають бути власні кошти підприємства. Підвищення рівня конкурентоспроможності робочих місць можливе за рахунок вдосконалення амортизаційної політики підприємств.

Результатом функціонування застарілих робочих місць стала деформація зайнятості з притаманною високою часткою працівників сфери виробництва, переважною чисельністю працівників низькокваліфікованої праці у всіх сферах економічної діяльності.

Впродовж останніх п'яти років залишається відносно стабільною частка зайнятого населення у віці 15-70 років з повною вищою освітою та зростає стрімкими темпами частка безробітних з повною вищою освітою (слайд 3), що є підтвердженням дефіциту робочих місць на ринку висококваліфікованої праці.

За даними офіційної статистики, у 2013 р. чисельність штатних працівників у сфері промисловості, сільського господарства та будівництва разом склала 3395,5 тис. осіб, що становить 32,8% загальної чисельності штатних працівників зазначених сфер з повною вищою освітою у 2013 р. склала лише 21,7% загальної чисельності працівників з повною вищою освітою.

Висновки. Інноваційній економіці характерна система соціально-трудова відносин, що базується на поширенні інноваційних форм зайнятості, підвищенні рівня конкурентоспроможності робочих місць, забезпеченні належної кваліфікації робочої сили. Одним із стратегічних орієнтирів становлення інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки має стати модернізація всієї системи соціально-трудова відносин, починаючи зі структурних зрушень у сфері зайнятості.

Викладене вище дає підстави стверджувати, що першочерговими завданнями державного рівня має стати по-перше: реструктуризація вітчизняної економіки, спрямована на розвиток високотехнологічних виробництв та прискорення інноваційних процесів; по-друге: скорочення низькопродуктивних робочих місць, які вичерпали свої можливості щодо випуску конкурентоспроможної продукції, та створення нових, високопродуктивних робочих місць, критичний дефіцит яких зумовлює переважну частку проблеми соціально-трудова характеру.

Солов'ян Т.

**Науковий керівник: кандидат соціологічних наук, доцент Б. Ідрісов
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

НЕЗАКОННІ ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСАКЦІЇ У ВНЗ

Чи не найглобальнішою проблемою світового співтовариства взагалі і України зокрема є корупція. Корупційні схеми мають негативний вплив на розвиток всіх сфер суспільного життя держави, адже являють собою безпосередню загрозу національній безпеці, перешкоджають розвитку інститутів демократії та громадянського суспільства, порушують фінансово-економічну систему. Тому актуальність цієї теми є беззаперечною. Ми роздивимося проблеми корупції у вищих освітніх закладах.

В працях таких відомих дослідників проблем боротьби з корупцією, як Дж. Най, Г. Блек, Р. Перкінс, Дж. Белентайн, М. Джонстон, та багатьох інших, що присвячені дослідженню витоків цього явища, аргументовано доводиться, що корупція як соціальне явище відома суспільству ще з глибокої давнини. Протягом існування України як незалежної держави ознаки корупційної злочинності розглядалися у дисертаційних дослідженнях, які проводили, О.О. Дудоров, В.С. Лукомський, Є.В. Невмержицький, О.В. Терещук, С.А. Шалгунова.

Корупція – це явище, яке полягає у використанні службовими особами їх прав і можливостей для особистого збагачення, що проявляється у вимаганні грошової винагороди за певні услуги, які входять у компетенцію самої особи, здатне породжувати кризові стани в політиці, економіці, здравоохрані, освіті та інших галузях соціального розвитку кожної держави.

Освічене суспільство – це стратегічний ресурс держави, який робить її конкурентоспроможною на світовому ринку. На думку експертів, ситуацію, що існує сьогодні в українській освітній галузі, можна характеризувати як кризову.

Не останню роль у цьому відіграє корупційна складова, починаючи з навчальних закладів дошкільного типу і закінчуючи вищими навчальними закладами (ВНЗ).

Проблема корупції має глибокі корні, це ускладнює процеси антикорупційної діяльності, адже викоринити те, що успішно розвивалося на протязі століть, майже неможливо. Втім в Україні вводиться безліч антикорупційних проектів в галузі освіти, проводяться реформи, однією з яких є запровадження ЗНО, але проблема не вирішується.

Корупція в освіті виявляється не лише хабарництвом – вимаганням грошей, визначаються й інші способи незаконного впливу викладачів на студентів – перевищення повноважень, погрози, що протирічать Законам, шантаж, гвалтування та інші протиправні дії. Знайти шляхи вирішення подолання корупційного бар'єру – найголовніша мета, яку повинні ставити перед собою владні органи, керівництво ВНЗ, викладачі та безпосередньо самі студенти.

УДК: 658.5

В.М. Стецун,
студентка 4 курсу напрямку підготовки "маркетинг"
Л.О. Андрєєва, к.е.н. доцент кафедри економіки підприємств
Таврійський державний агротехнологічний університет

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ – ФУНДАМЕНТ ДОВГОСТРОКОВОГО БІЗНЕСОВОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ

Постановка проблеми. Просування товару на ринку здійснюється за допомогою системи маркетингових комунікацій, яка охоплює будь-яку діяльність підприємства, спрямовану на інформування, переконання та нагадування споживачам про свої товари, стимулювання їх збуту і створення позитивного іміджу підприємства в очах громадськості. Кожна складова СМК має свої особливості, специфічні заходи та прийоми, але і вони взаємопов'язані і доповнюють одна одну, утворюючи єдиний комплекс.

Вагомий внесок у дослідження проблем застосування маркетингу, маркетингових комунікацій та формування рекламної стратегії зробили такі вітчизняні вчені: Старостіна А.А., Гаркавенко С.С., Загорулько В.М., Завадський Й. С., Мороз Л.А., Щелкунов В.І., а також зарубіжні: Аакер Д., Барнет Дж., Вікентьєв І.Л., Батра Дж.Р., Рожков І.Я., Ротцол К., Сендідж Ч.Г. та інші.

Мета дослідження полягає в аналізі діяльності підприємства на прикладі ПрАТ «Чумак». Визначенні роботи організації зі стратегічного планування та вивченні основних напрямків використання маркетингових засобів для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Стратегічне планування — це довгострокове планування на основі проміжних цілей. Стратегія визначається головною ціллю та проміжними цілями, які дозволяють досягнути головної цілі. Цілі, які визначають стратегічний план, називають стратегічними цілями. Передбачає

формування бачення (візії), місії, стратегічних цілей, проведення SWOT-аналіз та розроблення стратегії як результат.

Візія (Бачення): Ми вкладаємо душу у вдосконалення смаку ваших улюблених страв.

Місію підприємства не можливо виразити однією фразою або одним реченням . Тому ПрАТ «Чумак» представляє декілька основних місій для успішності підприємства.

Місія: Ми ставимося до нашого бренду як до носія унікальних переваг та завжди пропонуємо його "з лану до столу".

Ми використовуємо наші унікальні знання та досвід для вирощування та відбору для наших продуктів найкращих врожаїв з родючих південно-українських ланів.

Ми прагнемо постійно перевершувати себе у виготовленні натуральних харчових продуктів на основі внутрішнього професійного розуміння потреб та вподобань споживачів.

Ми віддані ідеї постійного розвитку наших співробітників – ми сприяємо їх лідерству та визнаємо їх досягнення.

Ми застосовуємо найкращі менеджерські методи та технології, щоб забезпечити ринок інноваціями та якістю.

Ми завжди прагнемо встановлювати відмінні довгострокові відносини з нашими споживачами. Ваше задоволення від продуктів "Чумак" – це наша гордість та винагорода!

Ми будуємо та розвиваємо стабільні відносини з нашими партнерами по бізнесу. Ми поважаємо одне одного та прагнемо вчитися на наших спільних досягненнях, зберігаючи постійно високу конкурентну спроможність.

Стратегічні цілі підприємства ПрАТ « ЧУМАК» по чотирьох сферах :

1. Доходи організації: Приватне акціонерне товариство «Чумак» (Каховка Херсонської обл.), один з найбільших виробників продуктів харчування в Україні, планує збільшити статутний капітал в п'ять разів - до 349 млн. грн. шляхом додаткового випуску акцій на суму 280 млн грн. Згідно з повідомленням компанії в системі розкриття інформації Нацкомісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення про емісію акціонери ПрАТ прийняли на загальних зборах 20 січня поточного року. Планується приватне розміщення акцій чинного номіналу 10 грн. Як наголошується в повідомленні , емісія запланована з метою забезпечення зростання виробництва. ПрАТ «Чумак» в 2010 році скоротило чистий дохід на 8% - до 405,62 млн грн, його чистий збиток зріс в 1,5 рази - до 119,9 млн грн.

2. Робота з клієнтами: ПрАТ «Чумак» піклується про своїх покупців і прагне максимально задовольняти їхні потреби, тому регулярно проводить дослідження переваг споживачів. Торгова марка «Чумак» пропонує своїм споживачам найширший вибір соусів, кетчупів, майонезів, томатних паст, соняшникових олій, соків, макаронних виробів, а також чудовий асортимент консервованих овочів.

3. Потреби і добробут співробітників: Компанія піклується про здоров'я співробітників компанії і їх сімей.

Планом на поточний рік передбачено збільшити фонд преміювання на 15%, що дозволить видавати премії не тільки співробітникам основного , а й

додаткового виробництва, підвищення кваліфікації співробітників у галузі харчової технології, збільшення кількості робочих місць.

4. Соціальна відповідальність: Керівництвом компанії прийнята концепція соціальної відповідальності, яка включає в себе: участь у соціальних, благодійних програмах і меценатство, спонсорську підтримку значущих культурних заходів, внутрішньо корпоративні проекти, спрямовані на підвищення мотивації і забезпечення комфортних умов роботи співробітників, що працюють в компанії, а також - стратегія відповідального ведення бізнесу.

Основною ціллю компанії «Чумак» є перетворення продукції підприємства в продукцію масового споживання для максимізації прибутку та збільшення обсягів реалізації.

В основу маркетингової стратегії покладені наступні переваги: постійна націленість на інновації та пропозиції клієнту найбільш перспективних та конкурентоспроможних видів продукції; наявність розгалуженої мережі продажів та забезпечення широкого асортименту продукції на складах компанії; значні обсяги закупок.

На підтримку рекламних кампаній підприємство впроваджує у комунікаційну діяльність заходи PR, серед яких найбільш поширеними є прес-релізи, прес-конференції, круглі столи, семінари, брифінги, публічні виступи керівників, презентації новинок продукції, прийоми, благодійність та спонсорство.

Компанія «Чумак» проводить активні PR-кампанії для представників преси; формат спілкування з пресою – прес-сніданки. Проводяться прес конференції, на яких представники підприємства розповідають не стільки про саму компанію, як про ситуацію на ринку в цілому, новинки продукції, особливості виробництва, харчові добавки та висвітлюють інші актуальні питання галузі.

Компанія «Чумак» на місцях продажу проводить презентації, дегустації, розміщує рекламні звернення, що підтримують рекламу загального характеру. Спеціалізовані магазини корпорації, які реалізують продукцію ПрАТ «Чумак», здійснюють постійну рекламу шляхом поширення каталогів продукції, застосовують дисконтні системи знижок.

Компанії галузі приймають участь у виставкових заходах, що проходять як в Україні, так і за її межами. На запрошення Національної Академії Наук України та Міністерства охорони навколишнього природного середовища України ЗАТ «Чумак» взяло участь у Міжнародній виставці - ярмарку «Екологія».

Висновки і пропозиції. Головними перевагами фірми «Чумак» є якість, натуральність, а також екологічне упакування. Для фірми головне одержати визнання на ринку, в пізнаваність і популярність. Для цього необхідно проводити дегустації, розпродажі й інші рекламні прийоми. Граючи на зниженні цін, можна буде залучити більшу кількість покупців.

В основу маркетингової стратегії групи підприємства «Чумак», що дозволяє утримувати лідерство, покладені наступні конкурентні переваги: постійна націленість на інновації та пропозицію клієнту найбільш перспективних і конкурентоспроможних видів сировини; наявність розгалуженої мережі продажів та забезпечення широкого асортименту сировини на складах компанії; значні обсяги закупівель.

**Стребкова К., студентка 614-ї гр.
Біляєв С.С., ст. викладач кафедри економіки
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ЕФЕКТИВНА СТРУКТУРИ АПК УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВСТУПУ ДО ЄС

Агропромисловий комплекс (АПК) є одним із найважливіших секторів народного господарства України. Тут зосереджено близько 30 % основних виробничих фондів; працює майже третина загальної чисельності працівників, зайнятих у народному господарстві; виробляється третина національного доходу, формується 70% роздрібного товарообігу. Продукція АПК є однією з основних статей експорту. Порівняльні переваги української економіки зосереджується головним чином у сільському господарстві. За оцінками експертів, Україна належить до числа країн із найвищим рейтингом щодо потенційних можливостей АПК. Основними складовими цього потенціалу є концентрація найродючіших чорноземів (понад 65 % ґрунтового покриття України), достатньо висока кваліфікація і відомо у всьому світі працелюбність українських селян. Але, маючи ці переваги ефективність функціонування АПК України залишається дуже низькою.

В останніх публікаціях за темою дослідження недостатньо уваги приділено дієвим механізмам державного управління щодо нарощування експортного потенціалу аграрного сектору економіки України в умовах інтеграції до структур Європейського Союзу. Проблеми забезпечення економічного зростання та ескалації зовнішньоторговельного потенціалу аграрного сектору економіки знайшли відображення в працях вітчизняних та зарубіжних учених. На теоретичні моделі ендогенного економічного зростання звертають увагу М.Дем'яненко та А.Бабенко, які відзначають, що держави з низьким технологічним рівнем розвитку прагнуть сформувати таку інституційну інфраструктуру, яка могла б стимулювати здійснення довгострокових інвестиційних проектів, що базуються на сучасних наукомістких технологіях. Дослідження проблем європейської інтеграції, розкриття структури інтеграційних процесів, перспектив розвитку вітчизняної економіки в умовах посилення зовнішньоекономічних зв'язків є предметом дослідження вітчизняних фахівців. Серед останніх слід виокремити наукові праці І.Бураковського, В.Мовчана, Б.Пасхавера, Л.Молдован, В.Липова, О.Шубравської. Недостатнє обговорення у вітчизняному науковому середовищі проблем міжнародного менеджменту, як слушно зауважує В.Онищенко, пов'язане з невеликою практикою вітчизняних підприємств у зовнішньоекономічній діяльності, недосконалістю кадрового потенціалу, переважанням на зовнішньому ринку ресурсного експорту, обмеженістю технологій міжнародного менеджменту та маркетингу українських підприємств, а також не ефективною побудовою структури функціонування АПК.

Розглядаючи структуру АПК України потрібно рахуватися з особливостями сільськогосподарського виробництва, як результату взаємодії різних груп,

факторів, природно – біологічних і соціально – економічних законів. Відповідно до стадії відтворювального циклу в складі АПК виділяють такі сфери:

- ресурсна: галузі, які забезпечують АПК засобами виробництва і виробничими послугам, включаючи будівництво, ремонтні й меліоративні роботи;

- сільськогосподарська сировинна: власне сільське господарство;

- переробна: галузі, що займаються заготівлею, зберіганням, переробкою, транспортуванням та реалізацією сільськогосподарської продукції;

- виробнича і соціальна інфраструктура: галузі, які забезпечують загальні умови соціально – економічного розвитку, шляхове – транспортне господарство, зв'язок, складське і тарне господарство, підготовка кадрів, житловій й культурно – побутові об'єкти, в т.ч. заклади охорони здоров'я та ін.

При аналізі ефективності побудови структури АПК, можна зробити висновок, що вона характерна для країн з відносно низьким рівнем господарського розвитку. Основна частина капіталу і робочої сили зайняті в в самому сільському господарстві й виробництві засобів виробництва, у переробній сфері задіяне непропорційно мало ресурсів (включаючи оптову і роздрібну торгівлю). Недостатньо також розвинута виробнича і соціальна інфраструктура. Усе це зумовлює і недостатньо загальну ефективність АПК, значні витрати продукції на шляху до споживача. Підраховано, що якби всю продукцію, вироблену в сільському господарстві України, було збережено і своєчасно перероблено, то приріст обсягу виробництва і продовольства становив би не менше як 25 %, а за деякими видами – 35 – 40%. Так, наприклад, у країнах з розвинутою ринковою економікою, у структурі функціонування АПК найбільш питому вагу мають, підприємства харчової промисловості, системи торгівлі, громадського харчування.

З урахуванням перспективи входження України до складу Європейського Союзу постає за потрібно провести дослідження перспектив входження підприємств аграрного сектору України на ринок Європейського Союзу, оскільки існує очевидна необхідність подальшого розвитку і розширення присутності вітчизняних виробників агропродовольчої продукції на світових ринках. На сучасному етапі економічна ситуація в агропромисловому комплексі України ускладнена рядом проблем, сприяти розв'язанню яких може тільки поглиблення його інтеграції в систему світогосподарських зв'язків. За умови, що на експорт в останні роки приходиться майже дві третини ВВП України, реструктуризація експорту є важливим критерієм розвитку економіки і конкурентних переваг країни у світовому поділі праці. Важливим показником інтеграції України в глобальну економіку є структура вітчизняного експорту, 13,8% якого становлять сільськогосподарські продукти, 11,4% – паливо і продукція гірничо-видобувної промисловості, 73,6% – продукція переробної промисловості. В умовах світової аграрної кризи Україна може збільшити свою присутність на глобальному ринку як виробник продуктів харчування. Але, без відповідних змін у системі державного управління аграрним сектором економіки, впровадження прогресивних технологій, вдосконалення селекційної та племінної справи, доступу до кредитних ресурсів для виробників сільськогосподарської продукції

досягти успіху неможливо. У Концепції науково-технічного розвитку галузей агропромислового виробництва на період до 2015 р. відзначається важливість підвищення ролі науково-технологічних факторів у подоланні кризових явищ, забезпеченні їх економічного зростання, технічного переоснащення і структурної перебудови виробництва для нарощування виробництва конкурентоспроможних товарів, а також зміцнення експортного потенціалу та зменшення залежності економіки України від імпорту.

Отже, для подальшого розвитку зовнішньоторговельних перспектив АПК України слід продовжити дослідження механізмів державного управління щодо впровадження європейської моделі забезпечення якості та безпеки продовольства, завершення підготовки гармонізованих до міжнародних вимог галузевих стандартів продовольчої продукції, створення мережі лабораторій із контролю якості харчових продуктів. У подальших дослідженнях необхідно приділити увагу вдосконаленню земельних відносин та раціоналізації землекористування за зразком розвинутих країн ЄС, розробці механізмів поліпшення державної охорони земель, посилення захисту прав власності селян на землю. У найближчій перспективі необхідно розробити алгоритм зміцнення інвестиційної та інноваційної складової розвитку аграрного сектору економіки України.

Підсумовуючи можна стверджувати, що за умов впровадження інтенсивного світового досвіду в ефективному керуванні та раціональному використанні новітніх технологій і природних ресурсів, Україна має цілком реальні можливості приєднатися до групи країн – основних виробників сільськогосподарської продукції та продовольства для забезпечення потреб населення.

УДК 631.14

Сугакова О.Є., к.е.н, доц. Тебенко В.М.
Таврійський ДАТУ

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. В сучасних умовах невизначеності, динамічності, недостатньої прогнозованості загальноекономічних процесів, складності у конкретизації цілеспрямованості функціонування виробничо-господарських систем, необхідність визначення реальної результативності діяльності є визначальною. Цим зумовлюється необхідність уточнення змісту такої категорії як «результативність», визначення параметрів її прояву, а також її взаємозв'язок з категорією "ефективність".

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням різних теоретико-методичних аспектів результативності займаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема: В.Г. Андрійчук, В.П. Галушко, І.Г. Павленко, М.М. Панов, Л.О. Лігоненко. Проте звичайно увага дослідників зосереджується на вивченні окремих складових процесу формування загальних результатів

господарювання, насамперед – у виробничій, збутовій, фінансовій та інших сферах економічної активності підприємства.

Проблеми підвищення ефективності аграрних підприємств в умовах ринкових перетворень знайшли своє відображення у наукових працях вчених-аграрників: Амбросова В.Я., Андрійчука В.Г., Борщевського П.П., Гайдуцького П.І., Даниленка А.С., Дем'яненка М.Я., Єрмакова О.Ю., Коваленка Ю.С., Криворучка В.І., Крисального О.В., Лобаса М.Г., Маліка М.Й., Месель-Веселяка В.Я., Мосіюка П.О., Онищенко О.М., Пасхавера Б.Й., Саблука П.Т., Степаненка І.Х., Романової Л.В., Федорова М.М., Терещенка В.К., Шестопаля О.М., Шкільова О.В., Шпичака О.М., Юрчишина В.В. та багатьох інших. Разом з тим, питання створення і ефективного функціонування раціональних сільськогосподарських структур (підприємств), формування і вдосконалення організаційно-економічних механізмів їх діяльності й обґрунтування пропозицій щодо розвитку інтеграційних процесів в агропромисловому виробництві і надалі залишаються актуальними як в науковому, так і в практичному плані.

Обґрунтування мети статті. Метою статті є розгляд особливостей формування та узагальнення теоретичних підходів щодо визначення показників ефективності та оцінки результативності діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на тривалу історію вивчення ефективності й результативності, це питання й надалі залишається в центрі уваги багатьох науковців, оскільки існують суперечності щодо трактування цих понять як синонімічних. Так, вчені Г. Черевко та В. Лукаш припускають, що досить часто поняття ефективності вживають як синонім результативності. Але якщо результатом якоїсь діяльності є продукт, який не задовольняє певних вимог, насамперед суспільних, не відповідає встановленим параметрам і тому не має практичного застосування, одержаний результат не є ефективним, так само як не була ефективною дана діяльність.

Результативність є однією з найбільш вагомих характеристик успішності функціонування і розвитку суб'єктів господарювання. Ознакою такого роду успіху стає досягнення поставлених цілей, а також послідовне вирішення виробничих, комерційних, фінансових, соціальних та інших завдань, що супроводжується отриманням відповідних ефектів.

Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств оцінюється за допомогою ефективності використання ресурсного потенціалу: земельних, трудових ресурсів, матеріально-технічної бази, особливо в частині основних виробничих засобів, і визначається мінімізацією витрат ресурсного потенціалу на виробництво одиниці якісної сільськогосподарської продукції.

Розмежування понять "результативність" та "ефективність" затверджено і в ДСТУ ISO 9000:2007, де результативність (effectiveness) визначається як ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів, а ефективність (efficiency) – це співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами.

Фінансові результати діяльності підприємства характеризують успіх або невдачу у його роботі на ринку і визначаються системою показників прибутку й рентабельності.

Спільні ознаки та відмінності між показниками результативності та ефективності

Спільні ознаки	Відмінності між показниками	
	результативність	ефективність
Їх оцінювання має одну головну мету: здійснення управління діяльністю підприємства на основі отриманих результатів для підвищення ймовірності досягнення ним стабільного успіху (їх відокремлене оцінювання не дає змоги досягти цієї мети)	оцінюється результат з точки зору співставлення його із запланованим значенням, тому, показник результативності спрямований на збільшення, покращення результату.	оцінюється результат з точки зору співставлення його із витраченими ресурсами, тому, показник ефективності спрямований на зменшення витрат

За попередніми підсумками фінансовий результат від основної діяльності сільськогосподарських підприємств України у 2013 р. становив 12,5 млрд.грн. прибутку проти 24,1 млрд.грн. у 2012р., рівень рентабельності (без урахування бюджетних дотацій і доплат) у цілому склав 11,5% проти 20,2% у попередньому році (рис. 1). У 2013р. сільськогосподарськими підприємствами України, як і в попередньому році, був отриманий позитивний результат від діяльності як у рослинництві, так і в тваринництві. Прибутки від виробництва продукції сільського господарства і надання послуг у рослинництві і тваринництві отримали 66,9% підприємств, у середньому на 1 підприємство сума прибутку становила 3,1 млн.грн. (у 2012р. – відповідно 74,6% і 3,5 млн.грн.). У той же час, 33,1% підприємств отримали від сільськогосподарського виробництва збитки, сума яких у розрахунку на 1 підприємство склала 2,1 млн.грн. (у 2012р. – відповідно 24,5% і 1,6 млн.грн.).

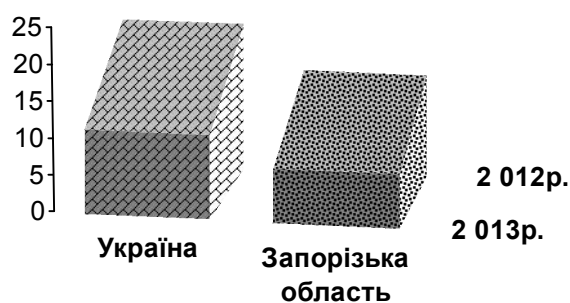

Рис. 1. Динаміка рентабельності сільськогосподарських підприємств України та Запорізької області

У рослинництві підприємствами отримано 9060,9 млн.грн. прибутку, а рентабельність склала 11,3% (у 2012р. відповідно 17029,8 млн.грн. і 22,3%). Від діяльності в галузі тваринництва підприємствами отримано 2844,5 млн.грн.

прибутку, а загальний рівень рентабельності становив 11,4% (у 2012р. відповідно – 3169,6 млн.грн. і 14,3%).

За підсумками статистичних даних у 2013 році результат від основної діяльності сільськогосподарських підприємств Запорізької області становив 313,4 млн.грн., рівень рентабельності при цьому склав 7,4% проти 14,2% у 2012 році. Прибутки від виробництва продукції сільського господарства і надання послуг у рослинництві і тваринництві в середньому на 1 підприємство становило 1555,5 тис.грн. У той же час, 37,2% підприємств отримали від сільськогосподарського виробництва збитки, їх сума у розрахунку на 1 підприємство склала 1086,8 тис.грн.

Для підприємств будь-якої форми власності дуже важливо враховувати фінансові результати, що відображають динаміку витрат і доходів протягом певного часу. Однак, сама фінансова інформація, виражена в грошовій формі, без належного аналізу виробничої стратегії, ефективності використання виробничих ресурсів та розвитку ринків збуту не дають повної оцінки поточного стану та перспектив розвитку підприємства.

Висновки. Вважаємо, що “ефективність” передбачає, як правило, отримання позитивного результату, додатнього значення показника або системи показників, за допомогою яких вона визначається. Однак в умовах сьогодення, зумовлених нещодавньою економічною кризою та змінами у законодавчо-правовому полі, значна кількість сільськогосподарських підприємств працюють збитково, тому щодо них доцільніше вживати термін “результативність діяльності”, а не “ефективність діяльності”.

В.М Тома, студентка МДПУ
кандидат філософських наук, доцент Л.Ф. Глинська
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ НЕПОВНОЛІТНІХ

Однією з найважливіших проблем сьогодення можна вважати поширеність девіантних форм поведінки підлітків, що проявляються у соціальній тривожності, ворожості та агресії. Підлітковий період – час переходу особи від дитинства до дорослого віку, і тому він містить в собі суперечливі тенденції. Найважливішим з шляхів формування самоусвідомлення і самоповаги до особистості є розвиток особистості підлітка, допомога в пошуках шляхів самореалізації його як особистості в суспільстві. Допомога таким дітям знайти своє місце в житті, вийти з кризової ситуації, повірити в себе та свої сили, відновити фізичне, психологічне, моральне та духовне здоров'я є головним завданням соціальних працівників та практичних психологів.

За останні 10-15 років рівень злочинності серед неповнолітніх зокрема, зріс удвоє. Питома вага юних правопорушників нині складає 25% проти 13% десять років тому. Серед неповнолітніх зростають такі злочини, як: зловмисні вбивства,

тяжкі тілесні пошкодження, розбійні напади, грабунки, звалтування. Зростає рецидивна злочинність. Станом на сьогоднішній день в порівнянні з 1990-ми роками вона зросла на 20%. 60% рецидивістів розпочинали злочинну діяльність ще підлітками. 3-4-ту частину крадіжок підлітки скоюють без попередньої підготовки, використовуючи зручні випадки. 8 тис. неповнолітніх правопорушників перебувають на обліку органів внутрішніх справ України (4-та частина з них скоюють протиправні діяння).

Жіноча злочинність неповнолітніх співвідноситься із чоловічою у пропорції 1: 15, міська до сільської – 3:1, молодшої вікової групи (14-15років) до старшої (16-17років) – 1:3. Групові злочини серед неповнолітніх становлять 60-70%. 15% усіх злочинів вчиняється у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. 80% злочинів неповнолітні вчинюють неподалік від свого місця проживання, навчання чи роботи [1, с 167].

Вз'язку з цим, культурно - просвітницька робота є актуальним засобом щодо соціалізації індивіда. Оскільки соціалізація – складний і багатоаспектний процес, його реалізація і результати багато в чому залежать від соціальних умов, пережитого історичного етапу, що характеризується трансформацією норм і цінностей. Зрозуміло, в даному контексті не слід недооцінювати авторитет і значимість для членів суспільства загальноприйнятих соціальних норм, а також кримінально – правових заборон. Однак у перехідних суспільствах поведінка багатьох людей далеко не завжди визначається загальноприйнятими нормативними стандартами. При зростанні конвенціональності багатьох соціальних норм, дезорганізації і зниженні в суспільстві нормативного консенсусу, а також наявності безлічі субкультур соціалізація може полягати і в освоєнні девіантних ролей [2, с 356].

Але результати соціалізації не завжди відповідають бажаним суспільними ідеалам і стандартам, часто доводиться мати справу з порушеннями процесу соціалізації, викривлення цього процесу, що проявляється зокрема в асоціальній, або злочинній поведінці. Саме такі випадки вимагають особливого (виправного) виховання і стимулюють розвиток пенітенціарної науки, яка надає практичну допомогу у виправленні та ресоціалізації засуджених і тісно взаємодіє не лише з галузями правової науки, але й з іншими науками, зокрема психологія, педагогіка, кримінологія. Позбавлення волі залишається основним видом кримінального покарання за здійснене правопорушення [4, с 98].

Для уникнення руйнації особистості проходять ресоціалізуючі заходи які здійснюють ті самі соціальні інститути, що й соціалізацію: сім'я, школа, трудовий колектив, навчальні заклади, громадські організації тощо. Якщо особистість скоїла злочин й опинилася в місці позбавлення волі, то процес ресоціалізації передбачає руйнування асоціальних зразків поведінки, поновлення та розвиток в особистості соціально корисних зв'язків із суспільством, закріплення позитивних соціальних цінностей. Над цим працюють спеціальні інститути (виправно-трудова колонія для неповнолітніх, в'язниці та ін.). Великий вплив на процес ресоціалізації неповнолітніх вихованців виправних закладів має культурно – просвітницька робота [5, с 15].

Зокрема, Мелітопольська виховна колонія для неповнолітніх дівчат є таким закладом, який позитивно впливає на ресоціалізацію особистості, сприяючи

адаптації та інтеграції вихованок колонії в суспільне життя, шляхом здійснення культурно – просвітницької роботи. В колонії відбуваються покарання 97 вихованок.

В колонії дівчата відвідують різноманітні гуртки, дівчата відвідують гурток української вишивки (31,7%), хореографічний гурток (23,3%), музично – вокальний гурток (20,0%), психологічний гурток (20,0%), гурток прикладного мистецтва (5%), гурток рукоділля (5%), відвідують духовний гурток (1,7%).

Значна більшість вихованок колонії вважають що участь у художній самодіяльності однозначно допомагає їх адаптації (81,7%), досить невелика частина вважає скоріше допомагає, ніж ні (13,3%), також зовсім мало дівчат відповіли скоріше не допомагає, ніж так (1,7%), але ще дівчатам важко відповісти на запитання (3,3%). Для 53,3% дівчат художня самодіяльність дівчат 53,3% це їхній душевний спокій, приплив енергій, для 25,5% - це добрий настрій, і лише для 5% дівчат – це спосіб «вбити час».

Цікаво, що крім всіх гуртків, що є в колонії, дівчати хотіли би ще більшого різноманіття культурно – масової роботи, зокрема, 18,3% дівчат хотіли б займатися спортом (тенісом, плаванням, волейболом, фітнесом, легкою атлетикою, фігурним катанням), 15,0% зазначили що хотіли б займатися театральним мистецтвом. Серед побажань дівчат щодо того чим би ще, якби була можливість, вони хотіли займатися були такі: грати на музичних інструментах, займатися дизайном, дресирувати собак, знімати відео та фотографувати, робити ремонти, самостійно готувати, займатися паурліфтенгом та паркурром, колекціонувати кораблі, вивчати захист Вітчизни.

Важливо зазначити, що за той період, що дівчата в колонії, в порівнянні з попереднім життям, 48,2% займаються самоосвітою та самопідготовкою щоденно, а раніше цим займалися лише – 19,3%, фізкультурно – оздоровчими заняттями – 69,0% та 25,9% відповідно, читають художню літературу – 42,4% та 6,9% відповідно, рукоділлям займаються – 45,6% та 6,9% відповідно. Отже аналіз відповідей свідчить що на данному етапі дівчата більше уваги приділяють своєму самовдосконаленню.

В Мелітопольській виховній колонії, робота з організації дозвілля постійно вдосконалюється, проводиться пошук нових форм, методів культурно-виховної, просвітницької роботи, за участю вихованок колонії проводяться концерти, бесіди, лекції, патріотичне виховання, предметні тижні, в колонії діють гуртки.

Зокрема, результати нашого дослідження показують, що значна більшість вихованок колонії приймає активну участь у культурно – масовій діяльності, та робить це залюбки розуміючи що це вони роблять насамперед для себе, свого розвитку та майбутнього, а керівництво та співробітники Мелітопольської колонії сприяють та допомагають дівчатам в цьому. Отже роль культурно – просвітницької роботи має великий вплив на процес ресоціалізації неповнолітніх вихованок виправних закладів. Дівчата які вже відбули покарання здобувають освіту, влаштовуються на роботу та створюють сім'ї.

Література

1. Бандурка А.М. Правовое положение осужденных к лишению свободы: пособие /А.М. Бандурка, В.П. Севастьянов – Харьков: Основа; Университет внутренних дел, 1997. – 242 с.
2. Гишинский Я. І. Девіантологія. - 2-е изд. испр. і доп. - СПб.: Видавництво Р. Асланова "Юридичний центр Пресс", 2007. - 528 с.
3. Демічева А.В. Проблеми девіантної поведінки молоді в умовах трансформації сучасного українського суспільства / А.В. Демічева // - Харків, 2007, 134 с.
4. Закон України "Про державну кримінально-виконавчу службу в Україні" // Інновації в роботі з ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: Методичні матеріали / за заг. ред. В. П. Лютого. – К.: СССМ, 2005. – С. 85 – 102
5. Кондратьев Я.Ю. Загальна характеристика психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ: Лекція / Я.Ю Кондратьев. - К.: МВС України. НАВСУ, 2002, 24 с.

УДК 37.011.33(477)

Я.О. Фесенко,
студентка 1 курсу напряму підготовки "менеджмент"
Д.В. Грибова, ст. викладач кафедри економіки
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Постановка проблеми. Беззаперечними ознаками розвитку людства є глобалізаційні та інтеграційні тенденції, які охопили всі без винятку сфери життя. У зв'язку з цим, характеристикою ХХІ ст. є пошук універсальної моделі розвитку суспільства, що гармонійно поєднуватиме знання та вискоефективні технології, новачії та глобальні тенденції. Освіта сьогодні є головною моральною підвалиною суспільства, вона має бути спрямована в майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. “Освіта належить до таких інституцій від якості й рівня розвитку яких, безпосередньо, залежить прогрес суспільства загалом і зокрема людської особистості “- підкреслюють в своїх працях Л. Губерський, М. Михальченко, В. Андрущенко. Заслужують на окрему увагу в контексті даної проблематики роботи таких вітчизняних учених, як В.І.Луговий, В.М.Бєбик, В.Г.Кремень, В.П.Щетин, І.С.Каленюк, Б.С.Рябушкин, Л.М.Панченко, В.І.Пожуєв, В.О.Огнев'юк, Л.П.Гриневич та ін. Пропозиції щодо модернізації освітньої політики України співзвучні з науковими розвідками таких відомих у державі і за її межами вченими, як І.Бєх, Н.Бібік, І.Зязюн, В.Кононенко, С.Максименко, Н.Ничкало, І.Прокопенко, М.Євтух, М.Ярмаченко.

Метою статті є розгляд питань формування освітньої політики, що суттєво впливає практично на всі сфери суспільного життя, на формування ставлення населення до кардинальних суспільних трансформацій.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі освіта – складне й багатоманітне суспільне явище, сфера передавання, засвоєння й перероблення знань і соціального досвіду. Освіта - один із найдавніших соціальних інститутів, що викликаний потребами суспільства відтворювати і передавати знання, уміння, навички, готувати нові покоління для життя, готувати суб'єктів соціальної дії для вирішення економічних, соціальних, культурних проблем, що стоять перед людством. Важливість питань освіти постійно підкреслюється міжнародною спільною. ООН та ЮНЕСКО наголошують на визначальній ролі освіти в розвитку держави суспільства та, найважливіше, кожної людини.

Увага з боку міжнародних організацій до проблем становлення та розвитку освітніх систем має вагоме значення. Щороку ЮНЕСКО констатує зменшення неписьменного населення на планеті, збільшення кількості охоплених навчанням, підвищення рівня якості освіти як визначальних факторів розвитку суспільства, а також чинників, що дають можливість людині брати участь в житті суспільства.

Відомий лауреат Нобелівської премії миру Нельсон Мандела наголошував, що «...освіта є наймогутнішою зброєю, яку ми можемо використати ля зміни світу».

В даний час існує багато думок щодо ролі державної освітньої політики, однак усі вітчизняні дослідники схиляються до того, що саме виважена державна освітня політика та реальне втілення принципу пріоритетного розвитку освітньої галузі спроможні вивести освітню систему України з кризи. Сучасна сфера освіти перебуває під впливом соціальних та економічних чинників, тому освітня політика не повинна відокремлюватися від національного, економічного і соціального розвитку держави. Освіта має плануватися і впроваджуватися в рамках цих змін.

Освіта в усьому світі нині є одним із ключових завдань стратегічного планування. С. Здіорук, характеризуючи гуманітарну політику України та розуміючи виключну роль освіти, підкреслює, що освіта є одним із чільних чинників, яка реально визначають майбутнє нації. Тому в Україні акцент на пріоритетність освітніх питань в державній політиці постійно визначається всіма гілками влади.

Мета державної політики України щодо розвитку освіти, визначеної урядом, полягає у створення умов для розвитку особистості й творчої самореалізації кожного громадянина, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати і примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства. Сьогодні освітня політика України спрямована на світовий ринок і формується з урахуванням інтеграційних процесів, зокрема, виступає одним із напрямів руху України до Європи, наближуючи освітню систему України до європейських освітніх систем.

Сучасна система освіти в Україні характеризується впровадженням державно-громадської моделі управління з метою посилення рівня відповідальності як з боку органів державної влади так і громадської. Одночасно із впровадженням громадсько-державної моделі управління, в Україні активно

розробляється питання створення системи моніторингу якості освіти, що може стати дієвою формою визначення рівня освітньої системи та досягнення вимог чинного законодавства в освітній галузі.

Висновки та пропозиції. Формування системи управління в державі, як у сфері освіти, зумовлене змінами соціально-економічного стану, характером суспільства та його особливостями. Стан системи освіти залежить від освітньої політики, компетентності державницьких рішень та правильно розставлених акцентів у визначенні стратегічних пріоритетів. На даному етапі розвитку, коли відбувається перехід від індустріального до інформаційного суспільства, освітня політика має полягати в переході до освіченого суспільства, що динамічно розвивається та характеризується високим розвитком духовної, правової та професійної культури. Подальші дослідження, щодо пошуку оптимальної моделі державної освітньої політики ґрунтуватимуться на вивченні зарубіжного досвіду Франції, як країни, що перебуває на етапі реформування управлінської структури освітньою галуззю та приведення освітньої системи до загальноєвропейських стандартів.

**Харченко Д.,
Науковий керівник: Верховод І.С., к.е.н., доц.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ В ПОКАЗНИКАХ

Свого часу проблеми інфляції та безробіття розглядали Д. Рікардо, Д. Кейнс, М. Фрідмен, Локк і інші. Але всюди ці проблеми розглядалися, як щось, чого слід уникати за будь-яку ціну. Так, одна з найскладніших проблем макроекономічної політики полягає в необхідності одночасного регулювання інфляції та безробіття. Інфляція виникає, коли держава покриває свої витрати за допомогою друкарського верстата. Інфляцію найкраще приборкувати шляхом жорсткого контролю бюджету, уникаючи тим самим інфляційного фінансування. Однак на практиці контроль бюджетного дефіциту рідко виявляється достатнім заходом для подолання інфляції. Навіть коли з фінансовою незбалансованістю вдається покінчити, інфляційні процеси найчастіше тривають, принаймні, протягом деякого часу. Складається враження, що для суттєвого зниження рівня інфляції необхідно пережити період високого безробіття.

Суть інфляції полягає в тому, що національна валюта знецінюється по відношенню до товарів, послугам та іноземним валютам, які зберігають стабільність своєї купівельної спроможності. Деякі вчені-економісти до цього переліку відносять ще й золото, надаючи йому як і раніше значення загального еквівалента.

Сучасна інфляція має ряд відмінних особливостей: якщо раніше інфляція носила локальний характер, то зараз – повсюдний, всеосяжний; якщо раніше вона охоплювала більший або менший період, тобто мала періодичний характер, то

зараз – хронічний. Сучасна інфляція відчуває вплив багатьох факторів, як грошових, так і негрошових.

Безробіття – невід’ємна властивість ринкової системи господарювання. Число безробітних значно зростає в періоди криз і зменшується в періоди підйомів. У реальному житті в ринковій економіці “повна зайнятість” постійно супроводжується безробіттям. Безробіття – це частина працездатного населення, тимчасово або постійно втратившого роботу.

Англійський економіст Т. Мальтус у своїй праці “Досвід про закон народонаселення” доводить, що людство на планеті розмножується в геометричній, а виробництво засобів існування зростає в арифметичній прогресії. Тому з часом, певна частина людей залишається без засобів існування, тобто стає абсолютно надлишковою, що передбачає регулювання їх кількості. Насправді ж “надлишок” працездатного населення є відносним лише по відношенню до потреб самозростання капіталу. Там, де суспільне виробництво підпорядковане не потребам капіталу, а працює на благо людей, там не існує “надлишку” робочої сили і зникає таке соціальне явище як безробіття.

В Україні інфляційні процеси спостерігаються від початку її становлення на шлях незалежності. Відомо, що в певні моменти вона була руйнівною, а в інших ситуаціях помірною. Важливим є дослідження інфляції в період кризи. Основним показником інфляції в країні коефіцієнт інфляції, або індекс споживчих цін, який характеризує загальну зміну цін на товари і послуги у поточному періоді у порівнянні з минулим.

Таким чином, дві протилежні позиції: безробіття – вимушене явище, причиною якого є нестача сукупного попиту, і залежність пропозиції праці від рівня зарплати, не підвищення якої знижує інфляцію і благотворно впливає на умови виробництва і зайнятість, – продовжують співіснувати в теорії зайнятості. У складних умовах перехідної економіки проблема безробіття виглядає нерозв’язною. З одного боку, ніяк не хотілося б допускати розвитку масового безробіття, але з іншого – не слід перешкоджати вивільненню працівників, пов’язаного зі структурною перебудовою.

Отже, одна з найскладніших проблем макроекономічної політики полягає в необхідності одночасного регулювання інфляції та безробіття. В результаті проведеного дослідження визначено, що інфляція виникає, коли держава покриває свої витрати за допомогою друкарського верстата. Інфляцію найкраще приборкувати шляхом жорсткого контролю бюджету, уникаючи тим самим інфляційного фінансування. Однак на практиці контроль бюджетного дефіциту рідко виявляється достатнім заходом для подолання інфляції. Навіть коли з фінансовою незбалансованістю вдається покінчити, інфляційні процеси найчастіше тривають, принаймні протягом деякого часу.

УДК [338.5:631.14](477)

Чеховська Т. К., 510А, к.е.н., доц. Лисак О. І.
Таврійський державний агротехнологічний університет

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ГАЛУЗІ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Постановка проблеми. Функціонування вітчизняного ринку цукру справляє безпосередній вплив на забезпечення національної продовольчої безпеки. Становлення та розвиток ринку цукру в Україні безпосередньо залежить від системи ціноутворення та ролі держави у цьому процесі. Формування цінової політики в бурякоцукровому підкомплексі нині є однією з важливих проблем регулювання ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням ціноутворення на ринку цукру присвятили свої дослідження О.М. Шпичак, М.Ю. Коденська, О.М., П. Т. Саблук, Варченко, С.А. Стасіневич, В.С. Бондар, А. С. Фурса, В. І. Пиркін та інші вітчизняні вчені. Однак питання ціноутворення у аспекті удосконалення державного регулювання ринку цукру потребують поглибленого проведення наукових досліджень у сучасних ринкових умовах.

Мета статті. Дослідити механізм державного регулювання ціноутворення в галузі цукробуряківництва та його ефективність. Визначити фактори, які справляють найбільший вплив на ціноутворення ринку цукру.

Виклад основного матеріалу. Ціна – економічна категорія, від якої залежить функціонування та ефективність виробництва. Суть ціни як форми вартості полягає в еквівалентному відшкодуванні накопиченої у товарі суспільно необхідної праці, величина якої визначається ринком, попитом та пропозицією.

Загалом ціноутворення в умовах ринкового господарювання є вільним, суб'єктам господарювання дозволяється самостійно встановлювати ціни на вироблені товари, продукцію, виконувані роботи, надавані послуги, а відносини в галузі ціноутворення регламентуються приписами Закону України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012 № 5007-VI [1].

Державно-правове регулювання ціноутворення в галузі цукробуряківництва полягає у встановленні мінімальної ціни на цукрові буряки та цукор. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» мінімальна ціна на цукрові буряки визначається як нижня межа ціни при укладанні угод купівлі-продажу цукрових буряків для виробництва цукру в межах квоти «А», а мінімальна ціна на цукор - це нижня межа ціни на цукор при укладанні угод купівлі-продажу на внутрішньому ринку України в обсягах квоти «А». Тобто, іншими словами, мінімальна ціна на цукор та цукрові буряки встановлює нижню межу їх вартості, яка має зазначатися в договорах купівлі-продажу, а верхня їх величина не є обмеженою. Затверджені мінімальні ціни на цукрові буряки та цукор є обов'язковими для всіх суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форми власності для визначення ціни на цукрові буряки та цукор під час укладання угод купівлі-продажу [2].

Законодавчо встановлено, що мінімальна ціна на цукрові буряки визначається з врахуванням базисної цукристості, на рівні, який забезпечує прибутковість їх виробництва із застосуванням щомісячних індексів інфляції.

Найвищі реалізаційні ціни на цукрові буряки в останні роки серед традиційних регіонів бурякосіяння в Україні склалися в західних областях (Івано-Франківська, Чернівецька), за найнижчими середніми цінами цукрові буряки реалізувалися у Запорізькій області – 338,5 грн./т коренеплодів.

Середня ціна реалізації цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами у 2012 р. становила 426,8 грн./т без ПДВ. Паралельно з регулюванням цін на сировину держава здійснює встановлення рівня мінімальної ціни і на готову продукцію – цукор (табл. 1). Мінімальна ціна на цукор визначається з урахуванням мінімальної ціни на цукрові буряки з базисною цукристістю 16% та нормативних витрат, пов'язаних з виробництвом 1 тонни цукру і з урахуванням мінімального прибутку та податку на додану вартість.

Як зазначалося раніше, розмір мінімальних цін на цукрові буряки повинен встановлюватися на рівні, що забезпечує прибутковість виробництва продукції. Встановлено, що затверджені в окремі роки, мінімальні ціни на цукрові буряки не забезпечують прибутковості виробництва, навіть не покривають витрат на виробництво продукції [3].

Таблиця 1

Відхилення мінімальної ціни на цукрові буряки та цукор від ціни реалізації

Маркетинговий рік	Цукрові буряки			Цукор		
	Мінімальна ціна цукрових буряків, грн/т	Ціна реалізації цукрових буряків, грн/т	Відхилення мін. ціни від ціни реалізації, %	Мінімальна ціна цукру, грн/т	Ціна реалізації цукру, грн/т	Відхилення мін. ціни від ціни реалізації, %
2008/2009	141,67	224,0	-36,8	2083,33	2823	-26,2
2009/2010	214,9	418,1	-48,6	3125,0	4612	-32,2
2010/2011	291,66	487,3	-40,15	4250,0	5675	-25,1
2011/2012	339,24	519,2	-34,66	4250,0	6100	-30,3
2012/2013	339,85	430,0	-26,5	4083,3	5250	-28,6

Ситуація на ринку цукру кардинально змінилася у 2009 р. про що свідчать ціни на міських ринках за офіційними даними (статистичних обстежень Державного комітету статистики України) за період січень-грудень ціна на солодкий продукт злетіла вдвічі з 3,76–7,38 грн./кг (рис. 1). Різке підвищення цін було зумовлено спадом виробництва цукру у 2009 р. цукровими заводами України вироблено 1275 тис. тонн цукру (64 % від внутрішньої потреби).

Продовжувала зростати ціна до вересня 2011 р. так у серпні досягла максимальної позначки – 10,29 грн/кг, далі спостерігається зниження ціни.

Внаслідок перевиробництва цукру у виробничому сезоні 2011 р. та 2012 р. призвело до зниження ціни на солодкий продукт до рівня 5,65 грн/кг у квітні 2013р.

За принципом „ланцюгової реакції” у 2009 р. зросли ціни на цукор і в роздрібній торгівлі, у 2010 р. досягли найвищих показників, а у 2013 р. упали до рівня 2009 р. Так, в лютому 2010 р. 1 кг цукру в торгівельній мережі за даними статистичних спостережень коштував в середньому 10,42 грн/кг, а у березні 2013 р. його ціна знизилася до 5,77 грн/кг.

Таким чином були зламані традиційні стереотипи щодо теорії і практики динаміки цін на цукор – сезонності їх зміни (зниження осінню – в період переробки вітчизняної сировини і зростання літом – в сезон масових заготовок ягід і фруктів населенням) [3].

Висновки і пропозиції. Державне регулювання ціноутворення в галузі цукробуряківництва здійснюється Законом України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру». Законодавчо затверджений рівень мінімальних цін на цукрові буряки та цукор значно занижений та не виконує покладених на них функцій: забезпечувати просте відтворення витрат на виробництво продукції. Встановлення науково-обґрунтованих мінімальних цін на цукрові буряки та цукор сприятиме покращенню роботи галузі, дозволить забезпечити її мінімальними обіговими коштами, в першу чергу для здійснення стабільних розрахунків між бурякосійними підприємствами та цукровими заводами, сприятиме відходу від давальницької схеми переробки цукросировини, дасть можливість зберегти потенціал бурякоцукрової галузі та забезпечити продовольчу безпеку країни.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012 № 5007-VI (зі змінами і доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
2. Закон України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» від 17.06.1999 № 758-XIV (зі змінами і доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/758-14>

УДК 338.431

Швігл Є., студентка 31 ЕП гр., ТДАТУ
д.е.н, професор Яворська Т. І.
Таврійський державний агротехнологічний університет

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми. Метою дослідження є розгляд стану і тенденцій розвитку сільськогосподарського підприємництва в Україні в умовах сьогодення, оцінка основних недоліків та визначення перспектив розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Питанням фінансово-економічної стійкості підприємств, у т.ч. і сільськогосподарських, приділяється значна увага таких вчених-економістів, як Є. Борщук, С. Кваша, С. Климчук, Л. Лахтіонова, Ю. Макаренко, М. Чумаченко та інші. Питаннями ефективності функціонування підприємств, зокрема і сільськогосподарських, досить ґрунтовно займаються такі відомі вчені як В. Андрійчук, Б. Данилишин, Л. Мельник, В. Месель-Веселяк.

Метою статті є вивчення проблеми визначення сутності міцності економічного стану сільськогосподарських підприємств, чинників, що формують її рівень та перспективи розвитку.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах глобальних змін в економіці України, появи нових господарських структур різних форм власності та розширення меж ринку в контексті економічних зв'язків важливе місце посідають питання раціонального та ефективного ведення малого підприємництва, виявлення факторів, що мають негативний вплив на його діяльність.

Мале та середнє підприємництво - це, в першу чергу, основа для формування середнього класу та згладжування соціальної нерівності. Без малого та середнього бізнесу не обійтися в невеликих населених пунктах, а також у сфері послуг або ж там, де потрібна конкуренція між постачальниками. Малий бізнес - основа сталого розвитку економіки країни в цілому через забезпечення конкурентоспроможності та надходжень ВВП, соціальної захищеності суспільства, формування та підтримку середнього класу [1].

Сільськогосподарське підприємство – це самостійний статутний об'єкт, який має право юридичної особи та здійснює виробничу діяльність у галузі сільського господарства з метою одержання прибутку. До складу сільськогосподарського підприємства включаються також фермерські господарства [2].

До основних причин гальмування розвитку малого підприємництва в Україні відносять:

- 1) неопрацьованість законодавства як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому;
- 2) високі податки, що змушує деяких суб'єктів малого та середнього підприємництва йти в тіньову економіку;
- 3) недостатня державна фінансова-кредитна і майнова підтримка малих підприємств;

4) відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу;

5) недосконалість системи обліку та статистичної звітності малих підприємств.

Із загальної кількості сільськогосподарських підприємств в Україні на сьогодні 74%- це фермерські господарства, 14% - господарські товариства. Приватні підприємства становлять всього 7,4% загальної їх кількості, а кооперативи – всього 1,6% [4, с.138]. При цьому, всі сільськогосподарські підприємства виробляють 52% сільськогосподарської продукції, в т.ч. 57% продукції рослинництва і 40% продукції тваринництва. Особливо низька частка сільськогосподарських підприємств у виробництві молока – 20%, вовни – 17%, овочів, плодів та ягід – 16%, картоплі – 3% [4, с.141]. При цьому практично вся продукція тваринництва, вироблена у сільськогосподарських підприємствах, є нерентабельна [4, с.148]. Це створює цілу низку незручностей для роботи переробних підприємств, оскільки якість продукції індивідуального сектору як сировини для виробництва кінцевої продукції харчування для населення є занадто низькою для того, щоб вітчизняні продукти харчування, вироблені із вітчизняної сировини, могли конкурувати з іноземною продукцією навіть на внутрішньому ринку, не кажучи вже про її конкурентоспроможність на ринку європейському.

Наприклад, згідно з офіційною статистикою, із загального обсягу молока, що заготовлюється молокопереробними підприємствами, 26% – сировина вищого ґатунку. Проте з офіційними даними не погоджуються деякі фахівці, які вважають, що питома вага молока вищого ґатунку в Україні становить менше 3%, а молоко, що відповідає вимогам Світової Організації Торгівлі, відсутнє взагалі; близько 20% молока підпадає під стандарти СОТ лише як сировина для виробництва кормів. Крім того, за твердженням учасників ринку, молоко, що відповідає вимогам вищого ґатунку в Україні, в Європейському Союзі, де визначення сортності молока здійснюється за кислотністю, ступенем чистоти, бактеріальної забрудненості та вмістом соматичних клітин, не приймається на переробку взагалі [3, с. 142]. Для України традиційним показником якості молока, за яким і визначається його ціна, є вміст жиру. Тоді як інші, особливо важливі біологічно-активні компоненти – білки, вуглеводи, лактоза, мінеральні речовини, вітаміни, мікроелементи, продукція з вмістом яких високо цінується на світовому ринку, не враховуються [4, с. 94-99].

Крім того, сільськогосподарські підприємства в Україні є дуже диференційовані за розміром, зокрема, за розміром земельної площі – із загальної їх кількості більше 50% - це підприємства із розміром площі сільськогосподарських угідь до 50 га, в т.ч. із площею сільськогосподарських угідь до 5 га частка підприємств становить більше 10% від загальної їх кількості [4, с.145]. Зрозуміло, що дрібні підприємства не можуть формувати достатніх обсягів партії сировини, які б могли представляти інтерес для переробників. А заготівельна кооперація в Україні поки що (і все-ще) не одержала належного розвитку. Українці споживають недостатньо яблук не тому, що їх у нас мало вирощують. А тому, що у нас відсутня належна система їх заготівлі – один оптовий ринок «Шувар» у Львові і ще кілька подібних в решті України не в змозі

цього зробити. Тому і в супермаркетах українських продається більше яблук імпортованих з-за кордону, ніж вітчизняного виробництва - їм краще мати справу із налагодженою системою постачання, ніж самим займатись заготівлею по селах.

Таким чином, передбачувана інтеграція України у європейську економічну спільноту не може відбутись без докорінної структурної перебудови сільського господарства шляхом створення умов для розвитку крупного виробництва на основі великих сільськогосподарських підприємств, які масштаби виробництва своєї продукції можуть збільшити не лише і не стільки через збільшення своїх розмірів в частині земельної площі, а й і в першу чергу – шляхом підвищення рівня спеціалізації та концентрації виробництва продукції. Мова йде не лише про так звані агрохолдинги, які виникли без офіційної участі держави, але практично підпорядкували державну аграрну політику під себе, під свої потреби, і займаються виробництвом продукції переважно експортоорієнтованої – зерна, насіння соняшнику і ріпаку, а й про створення умов для залучення у цю сферу іноземного капіталу з метою відродження крупних тваринницьких та овочевих і плодкових комплексів. Крім того, потрібно всемірно розвивати обслуговуючу та заготівельно-збутову кооперацію – переробники та крупні реалі затори сільськогосподарської продукції повинні мати справу не з дрібним виробником та низькою якістю продукції, яку й проконтролювати проблематично, а з принаймі крупним збутовим кооперативом, як це має місце у переважній частині цивілізованого у економічному відношенні світу. Об'єктивно існуючих переваг крупного виробництва над дрібним ще ніхто не відміняв і не в стані цього зробити в силу об'єктивності їх існування.

Отже, ситуація щодо розвитку сільськогосподарського підприємництва в Україні залишається на такому ж незадовільному рівні. Законодавчі органи і надалі намагаються усувати основні недоліки, проте поки що не досить ефективно. Таким чином, основними шляхами покращення стану розвитку малого підприємництва в Україні є створення нормативно-правової бази зі сприятливими умовами, а також вдосконалення податкової політики та забезпечення раціонального функціонування спрощеної системи оподаткування. У подальшому ці проблеми необхідно постійно координувати і вирішувати якнайшвидше.

Список використаних джерел:

1. Бех Н. Особливості розвитку та функціонування малого і середнього бізнесу в Україні / Н. Бех // Галицький економічний вісник. – 2010. – №1(26). – С.16-18.
2. Закон “Про підприємницьку діяльність”/ [Електронний ресурс]. <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.11316.0>
3. Силивончик А. Молочные берега / А. Силивончик, Г. Тарасенко // Бизнес. – 2008. – № 15. – С. 142.
4. Статистичний щорічник України за 2011 рік. - Київ, Державна служба статистики України.- ТОВ «Август Трейд.-2012.- 558 с.

УДК 330.341

К. Якущенко, студент групи 11 МБ ЕП
Науковий керівник: к.е.н., доцент Г.І. Грицаєнко
Таврійський державний агротехнологічний університет

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСУВАННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Для підтримки стійкого фінансового стану і платоспроможності підприємств необхідно приділяти більше уваги питанням фінансового менеджменту в сфері управління капіталом підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання управління фінансуванням діяльності підприємства досліджувались у роботах Г.С. Анісімової, І.А. Бланка, Л.А. Коваленко, В.В. Ковальова, А.А. Козаченко, І.І. Мазура, Н.Б. Рудика, та інших вчених-економістів. Але в умовах стрімких та швидких змін економічного, політичного, соціального середовища та ринкових умов виникає проблема у дослідженні стратегічного управління фінансуванням діяльності підприємств.

Метою статі є формування схеми стратегічного управління капіталом на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Сучасне вітчизняне підприємство не може ефективно діяти без обґрунтування програми довгострокових дій. Управління формуванням капіталу стає об'єктивною необхідністю, що обумовлює стратегію майбутньої діяльності підприємств.

Стратегія фінансування – це розробка плану одержання коштів для розвитку, розширення, створення підприємства. Для цього необхідно визначити потребу у фінансових джерелах. Загальна потреба у фінансових коштах може покриватись за рахунок власних і позичених джерел.

Розроблення фінансової стратегії ґрунтується на таких засадах:

- збалансованість матеріальних і фінансових потоків;
- найефективніше фінансування розширення, підтримки, а за потреби - скорочення окремих підсистем і підприємства загалом;
- прогнозування альтернативних варіантів розвитку підприємства щодо фінансових характеристик його діяльності в різних умовах;
- фінансовий контроль і аналіз діяльності підприємства.

Фінансова стратегія стосується динамічної системи, яка весь час змінюється, що зумовлює необхідність відстеження руху всіх складових процесу фінансування. З метою впорядкування діяльності підприємства у сфері фінансів організуються взаємопов'язані підрозділи різного типу, які утворюють функціональну підсистему із забезпечення підприємства потрібними для досягнення встановлених параметрів розвитку фінансовими ресурсами.

Розроблення і реалізація фінансової стратегії починається з діагностування фінансово-економічного стану підприємства за найактуальнішими для нього показниками (фінансова стійкість, ліквідність, оборотність позичкового капіталу тощо). Стратегічний підхід націлює на діагностування економічного стану з погляду використання перспективних складових виробничого потенціалу

підприємства, передусім зорієнтованості керівництва на інноватику, про що можна судити на підставі використання прибутку для фінансування активів.

Основними складовими фінансової стратегії є методи і форми фінансування, оптимальна структура джерел фінансування, аналіз та контроль за фінансуванням інноваційної діяльності. Адекватність елементів фінансового механізму поставленим цілям, системність здійснюваних заходів сприятиме вирішенню конкретних завдань інноваційного характеру.

Основну частку джерел фінансування діяльності підприємства складають його власні кошти. Перевагами фінансування за рахунок власних коштів є незалежність від зовнішніх банківських установ, забезпечення фінансової стійкості підприємств. Недоліками даного виду фінансування є: затримка поточних платежів, що обмежує можливість належного фінансування інновацій за рахунок прибутку; а також недостатній обсяг власних коштів, що зумовлює низьку інноваційну активність, а також інші чинники.

В умовах обмеженості власних коштів для забезпечення свого розвитку суб'єкти господарювання змушені шукати зовнішні джерела фінансування. Найбільш розповсюдженим інструментом залучення фінансових ресурсів в світовій та вітчизняній практиці є банківський кредит. Однак використання кредитних ресурсів не завжди доцільно для фінансування діяльності підприємства, що обумовлено наступними чинниками:

- при використанні залучених коштів підприємство становиться залежним від банківських установ, які надають кредити, бо в більшості випадків кредити надаються під заставу активів підприємства;
- оскільки діяльність підприємства в сучасних умовах є ризиковою – для неї характерні невизначеність в розмірі майбутніх доходів і високі ризики неповернення вкладених коштів, тому банки, маючи альтернативні можливості для інвестування, не охоче їх кредитують.

Оптимізація об'єму та структури капіталу є невід'ємною складовою схеми формування стратегії управління, оскільки визначає аспекти не тільки фінансової, але й операційної та інвестиційної діяльності, здійснює активний вплив на кінцеві результати його діяльності. Дотримання оптимальної структури позитивно впливає на коефіцієнт рентабельності активів та власного капіталу відповідно і стабілізує показники фінансової стійкості та платоспроможності та, в кінцевому рахунку, впливає на формування співвідношення доходності та ризику в процесі розвитку підприємств.

Визначення напрямів використання капіталу підприємствами повинно бути ефективним та забезпечувати поліпшення матеріально-технічної бази підприємств. При здійсненні вибору джерел формування проводиться розрахунок найбільш доцільного використання власного чи позикового капіталу. В більшості випадків мінімальні потреби підприємства в активах покриваються за рахунок власного капіталу, але за певними причинами, а саме порушення платіжної дисципліни дебіторів, зростання інфляції, збільшення об'ємів виробництва, забезпечення процесу господарювання, потребує залучення позикових джерел. Залучення у діяльність позикового капіталу у вигляді банківських та комерційних кредитів, фінансового лізингу, облігаційного займу забезпечить підвищення об'ємів виробництва. Таке використання позикових джерел небезпечно у зв'язку

з ймовірністю зниження фінансової стійкості та втрати платоспроможності. Капітал, сформований за рахунок позикових джерел, генерує меншу норму прибутку, що знижується на суму витрат по залученню позикового капіталу.

Висновки та пропозиції. Таким чином, стратегічне управління фінансуванням діяльності підприємства з урахуванням організаційних особливостей господарювання суб'єктів, дозволить зменшити дефіцит власного і позикового капіталів та гарантувати стабільний економічний і соціальний розвиток, тим самим забезпечивши на ринку як зовнішньому, так і внутрішньому конкурентні переваги.

Зміст

Авакян Г. Ю. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	3
Авакян Г.Ю., Лисак О.І. ДЖЕРЕЛА ТА ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРИ	5
Адаменко В.В. БЮДЖЕТУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	7
Айзман К.С. ЗАВДАННЯ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН	10
Айзман К.С., Лисак О.І. РОЛЬ ЛІСУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	12
Астаф'єва М.С. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА	15
Берестевич В. УКРАИНСКАЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКАЯ КОРЗИНКА, КАК ЗЕРКАЛО СОЦИАЛЬНОЙ ГАРАНТИИ ЖИЗНИ	17
Бєлева Ю.О. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОРТФЕЛЕМ ПІДПРИЄМСТВА	19
Бондаренко А. А. ТРУДОВЫЕ РЕСУРСЫ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТНОГО ПРЕИМУЩЕСТВА	22
Варава А. РОЛЬ КУЛЬТУРНОГО МАПУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МІСТА	23
Величенко А. ВЛИЯНИЕ УРОВНЯ ОБРАЗОВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ НА УСТОЙЧИВУЮ СОЦИАЛЬНУЮ СТАБИЛЬНОСТЬ СЕМЬИ	25
Верховод І.С. ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ДЖЕРЕЛО ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ ЧИ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ	27
Виноградова А.М. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ АПК	29
Войтович М.Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	32
Ганжа О.Р. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	34

Гречка В.М. ЯКІСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОСНОВА УСПІХУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	37
Греджев І.В. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК	39
Гриднева Д.Ю. МІКРО- ТА МАКРОСЕРЕДОВИЩЕ ПП "ОЛКОМ"	41
Джаним К.С. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК	43
Ермолова Е. РОЛЬ КАЧЕСТВЕННОГО МЕНЕДЖМЕНТА В РАБОТЕ ТУРИСТИЧЕСКОГО БИЗНЕСА	46
Єрмоменко Д. "МЕДОВА СПРАВА" В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	48
Жиденко О.О., Лисак О.І. ПРОБЛЕМИ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА МОЛОЧНУ ПРОДУКЦІЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	52
Зибіна Д.А. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СОЇ В УКРАЇНІ	55
Іванова І. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЯКІСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ	58
Капустенко Т.К., Завадських Г.М. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	60
Кобзар В. С., Завадських Г.М. ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	61
Кобка Г. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ТА БАТЬКІВСЬКИЙ ВПЛИВ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	63
Кузнецова А. ПРОЦЕС СОЦІАЛІЗАЦІИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ	65
Кушнір Т.Б. СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	66
Лебедєв В., Завадських Г. М. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	69
Лебедєва І.Г. ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	71
Ляшенко А.І., Андрєєва Л.О. ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ	74

Марчук О.С. ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	76
Мосьпан О.А. ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ (РОБИТ, ПОСЛУГ) НА ПІДПРИЄМСТВІ	79
Мурич С. МІСЦЕ КУЛЬТУРИ В ПОВСЯКДЕННОСТІ	81
Ноздрачева К., Лукомская Т. В. КАЧЕСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ПОДГОТОВКА ВЫСОКОКВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ	83
Ніколаєвич О.В., Петренко В.А. ОБҐРУНТУВАННЯ ЦИКЛІЧНОСТІ КОЛИВАНЬ МАКРОЕКОНОМІЧНИМИ ТЕОРІЯМИ	87
Олексенко Р.І. ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	89
Педаш А.І. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МОДЕЛЕЙ БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ	92
Петренко В.А. МІЖНАРОДНІ МОНИТОРИНГОВІ ВИМІРИ ЯКОСТІ ОСВІТИ	95
Петренко М., Верховод І. С. СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	98
Повзло К.М. ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА ПІДПРИЄМСТВА	100
Савінков М. М. УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ (РОБОЧИМ) КАПІТАЛОМ	102
Сагайдак Е.Ю. БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК МЕТОД УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	104
Сазонова І.В. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	106
Самокиш А. ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УПРАВЛІННІ	108
Соколовська Т.А. СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ	111
Солов'ян Т. НЕЗАКОННІ ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСАКЦІЇ У ВНЗ	114
Стецун В.М., Андрєєва Л.О. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ – ФУНДАМЕНТ ДОВГОСТРОКОВОГО БІЗНЕСОВОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ	115
Стребкова К., Біляєв С.С. ЕФЕКТИВНА СТРУКТУРИ АПК УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВСТУПУ ДО ЄС	118

Сугакова О.Є., Тебенко В.М. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	120
Тома В.М., Глинська Л.Ф. РОЛЬ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ НЕПОВНОЛІТНІХ	123
Я.О. Фесенко, Д.В. Грибова РОЛЬ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	126
Харченко Д. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ В ПОКАЗНИКАХ	128
Чеховська Т. К., Лисак О. І. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ГАЛУЗІ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ВИРОБНИЦТВА	130
Швігл Є. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ	133
Якущенко К. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСУВАННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	136

Наша адреса:

72312, Україна, Запорізька обл., м. Мелітополь,
вул. Леніна, 20.

Контактні телефони:

тел. **(0619) 44-04-67** – кафедра економіки.

Сайт університету: www.mdpu.org.ua

Електронна пошта: ekonom@mdpu.org.ua

Видавець:

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Адреса: 72312, м. Мелітополь, вул. Леніна, 20

Тел. (0619) 44 04 64

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції від 16.05.2012 р. серія ДК № 4324

